

A BEVÁNDORLÓ MÁRCZIUSI SZÁMA

Szerkeszti: SINGER MIHÁLY

AZ ELSŐ FELELŐS MAGYAR MINISZTERIUM.

ALAPTŐKE \$100.000.

FŐLÖSLEG \$100.000.

MAGYAR AMERIKAI BANK

NEW YORK ÁLLAMI BANK

LEBONYOLIT MINDEN, A NEW YORK ÁLLAM IDEVONATKOZÓ TÖRVÉNYEI ÁLTAL MEGENGEDETT BANKÜZLETET.

32 BROADWAY,

NEW YORK, N. Y.

TISZTVISELŐK: *Bryan H. William* elnök, *Boross Jenő* alelnök, *Curran R.* A pénztáros, *Hunwald Sándor*, a magyar osztály vezetője.

ÜGYÉSZEK: *Cukor Mór*, *Kurzman* és *Frankenheimer*.

GAZGATÓSÁG: *Le Roy W. Baldwin*, az Empire Trust Co. elnöke, *Hugo Blumenthal*, a Hallgarten & Co. bankvezéreg tagja, *William H. Bryan* elnök, *William H. Butter* nagytőkés, *James Ross Curran*, a Carnegie Trust Co. elnöke, *Henry R. Dauner* ügyész, *Louis Ettlinger*, az American Lithographic Co. tagja, *Árpád G. Gerster* orvos-tanár, *Max Goebel*, az I. L. Mott vashámor tulajdonosa, *Robert E. Robinson*, R. E. Robinson & Co. bankvezéreg tagja, *Charles M. Schwab*, a Bethlehem Steel Co. elnöke, *J. Frederick Talcott* kereskedő, *Christian F. Tietjen*, a West Side Bank elnöke, *Henry H. Wehrhane*, Hallgarten & Co. bankvezéreg tagja, *John Alvin Young*, a Windsor Trust Co. elnöke.

VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG: *Le Roy W. Baldwin*, *Henry H. Wehrhane*, *Hugo Blumenthal*, *William H. Bryan*, *John Alvin Young*.

A Magyar Amerikai Bank épülete.

KÜLÖN TAKARÉKBETÉT-OSZTÁLYÁBAN a rábizott betéteket a legmagasabb kamatoztatás mellett megőrzi. Minden magyar bizalommal helyezheti itt el a pénzét.

TAKARÉKBETÉTI IGAZOLVÁNYT kap bárki is, aki bizonyos mennyiségű összeget előírt időtartamra a bankban elhelyez. A kamat a betét napjától számítva három százalék.

UTALVÁNYOKAT [draft] legalacsonyabb napi árfolyam mellett a világ minden részére kiállít.

HITELLEVELEK külföldre utazók részére.

KÜLÖN POSTAUTALVÁNY-OSZTÁLYÁBAN a legpontosabban továbbítja a rábizott pénzeket.

PÉNZBEHAJTÁS. Akinek az ó-hazában követelése van, ezt a Magyar Amerikai Bank csekély költség mellett gyorsan behajítja.

MAGYAR BANKÓPÉNZEKET jutányosan vesz és elad. Bármily külföldi pénzt bevált és elad napi árfolyam mellett.

TAKARÉKBETÉTEKET *posta útján* elfogad azok részéről, akik nem kereshetik fel a bankot személyesen.

MINDEN MAGYAR A SAJÁT ÉRDEKÉT SZOLGÁLJA, AMIKOR PÉNZÜGYEIT A MAGYAR AMERIKAI BANK UTJÁN BONYOLITJA LE.

NEMZETKÖZI UTAZÁSI IRODA ÉS PÉNZVÁLTÓ TÁRSASÁG.

IGAZGATÓ: LÁNG JÓZSEF.

LEGGYORSABB PÉNZKÜLDÉS AZ Ó-HAZÁBA.

KÉT NAP ALATT!

kifizettek bármilyen összeget azon ó-hazai címzettnek, amelynek a pontos címe általam az ó-hazai bankomnál egy TITKOS JELSZÓ alatt lett előjegyezve.

Különbség csak

.. 68 CENT ..

mely hozzáadandó a pénzárfolyamokban felsorolt rendes árakhoz. Felkérem tehát honfitársaimat, hogy mindazon

Ó-HAZAI CZIMET

vagy címeket, amelyekre rendszerint pénzt szoktak hazaküldeni, nálam egy levelezőlapon bejelenteni sziveskedjenek, hogy én azokat az ó-hazai bankomnál idejében előjegyezhessem. — Mindennemű felvilágosítással szívesen szolgállok.

LEGOLCSÓBB UTAZÁS EURÓPÁBA.

NEW YORK - ROTTERDAM

az „orosz-amerikai vonalak“ gyors hajóin.

KÉNYELMES ELHELYEZÉS!

KÜLÖN SZOBÁKBAN!

KITÜNŐ ELLÁTÁS!

FIGYELMES KISZOLGÁLÁS!

UTAZÁSI IDŐTARTAM 7-12 NAP!

MÁSODOSZTÁLY \$45.00

HARMADOSZTÁLY \$26.00

KÖZVETLEN ÖSSZEKÖTTETÉSEK

ANTWERPEN, BREMEN ÉS HAMBURGBA.

— KÉRJENEK ÁRJEGYZÉKET ÉS MENETRENDET. —

MINDEN LEVÉL IGY CZIMZENDŐ:

JOSEPH LÁNG, 1496 SECOND AVENUE, NEW YORK.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
127 East 13th Street New York City

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Egész évre New Yorkban... \$3.—
A vidéken... \$2.50
Egyes szám... 3c.

A BEVÁNDORLÓ

Editorial Office:
327 East 13th Street New York City, N. Y.

SUBSCRIPTION:
Per annum, in N. Y. City... \$3.—
United States... \$2.50
Single copy... 3c.

MEGJELEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN.

Szerkesztő: SINGER MIHÁLY.

EGYES SZÁM ÁRA 3 CENT

V. Évfolyam. 21. szám.

NEW YORK, N. Y., PASSAIC, N. J., PITTSBURG, Pa., PÉNTEK, 1908. MÁRCZIUS 13-án.

V. Year. No. 21.

A MI FÜGGETLENSÉGI TÖREKVÉSEINK.

AZ AMERIKAI MAGYARSÁG ALMA ÉGY SZABAD MAGYARORSZÁGRÓL.

Mi amerikai magyarok nem megszoktunk, hogy beleilleszkedjünk az Egyesült Államok keretébe, hogy magunkévá tegyük ennek az országnak szellemét s ennek megfelelően éljünk, szívesen látja azt is, ha nemesak mint ez országunk lakói és polgárai egyesülünk, szívesen látja, ha mint magyarok szervezkedünk és szervezetünkkel segítjük, szolgáljuk azt az országot, amelytől a hatalmas oceán elválaszt bennünket. Hogy az amerikai ezt szívesen látja, tapasztaltuk mindmégannyian, valahányszor magyar hazafias ünnepeket rendeztünk. Ő örült legjobban hazafias megnyilatkozásainknak.

Miért hát mégis az a szegénytelen állapot, hogy sem mint amerikaiak, sem mint magyarok nem adtuk eddig elégséges jelet létezésünknek? Miért van az, hogy mi amerikai magyarok képesek voltunk megteremteti hatalmas betegesgélyző szövetségeket, de nem vagyunk képesek beolvadni egy hazafias célokat folytató szervezetbe? Nagyobb volna bennünk magyarságban az önéretek, mint a hazafias láng? Bár a tények ezt bizonyítják, én el nem hiszem. Ezek a tények esznek. S aki az amerikai magyarok hazafias lelkendezésében, hazafias áldozatkészségében kételkedik, az botránnyosan megrágalmazza az amerikai magyarokat.

Igaz, hogy nem vagyunk szervezve. Mert egy millió magyarral szemben a kétezzer lelket számláló *Amerikai Magyar Szövetség* MA még nem tekinthető hazafias szervezetnek. De a szervezetlen voltunként én nem az amerikai magyarokat hibáztatom. Szervezetlenségünket nem *belső* okok, hanem *külső* befolyások okozták. Ezeket a befolyásokat fel kell ismernünk, hogy elhárításukról gondoskodhassunk.

Külső befolyásokat említettem. És a külső befolyások alatt az *osztrák* befolyást értem. Ez a befolyás még itt Amerikában is darabokra szakadt bennünket. Útját állja egybeolvadásunknak, erőnk, lelki és testi erőnk kifejtésének, érvényesülésünknek.

És ma, a magyar függetlenségi törekvések hatvanadik évfordulóján kötelesek, hazafias kötelességet teljesítenek, amidőn újjal mutatok rá azokra az osztrák befolyásokra, amelyek az amerikai magyarság függetlenségi törekvéseit megbénítják.

Harméves év óta keresik fel a magyarokat az Amerikában, mely a vándornak jogokat és kényeret ad. Harméves éven át ügyet sem vetettek az amerikai magyarokra. A magyar kormányok hűnös megbízottsággal cserélték utunk, hagyják boldogulni vagy pusztulni az idegenben a fajt. Bécs pedig tükös örömmel nézte, mint cserélnek hazát Magyarországnak munkabíró gyermekei, mint veszt el a magyar nemzet a gerinczét.

Bécs megfedelkezett azonban egyről. Megfedelkezett arról, hogy a távolság nemesak hogy meg nem látja, hanem ellenkezőleg megerősíti a rokonok között a kapesot.

Az idegenbe küldözött magyarokat itt Amerikában megtanulták szeretni hazájukat jobban, forróbban. A magyar nemzet itt Amerikában ébredett új életre. Látvány ennek a hatalmas országnak intőjeit, gazdagságát, még azoknak a szíve is összefacsarodott, a kik, míg odahaza voltak, alig törődtek Magyarországnak nemzeti, gazdasági fejlődésével.

Mikor azonban kezdetét vette az *amerikai* magyarságnak nemzeti megerősödése, megkezdődött működni az osztrák ármány is.

Goluehovszki külügyér, aki azóta visszahanyatlott a saját semmisségébe,

delegációkban kijelentette, hogy Magyarország neki hálával tartozik, mert *amerikai ügyvédek az ő utasítására akadályozták meg, hogy az Amerikába kivándorolt magyarok amerikai polgárrá váljanak s így neki és családjának köszönhető, hogy az ideszakadt magyarok megmaradnak magyar honosoknak.*

Goluehovszki TUDTA, hogy hazudik, amikor megtette a fenti állítását. Hazudott *szándékosan*. Kijelentése nem is szolt Magyarországnak és magyar kormányának. A *washingtoni kormányhoz beszélt a lengyel gróf*. Ezzel akarta megértetni, hogy mi Amerikában élő magyarok csupán előldek vagyunk ez országnak tésén, akik nem érdemlünk semmi tekintetet. Az osztrák miniszter a mi tekintélyünket akarta aláásni Amerika népe és az Egyesült Államok kormánya előtt egyrészt, másrészt pedig küllemlenségekre akarta juttatni a magyar kormányt.

És sikerült az ármány. Néhány pillanatra csakugyan zavarba ejtett bennünket. Mert az itteni angol lapok, s különösen azok, amelyek a bevándorlás megszorításának elkészrederi harezosni, kapva kaptak az alkalmon, hogy bennünket, ha lehetséges, kinevezzenek ebből az országból.

Az összes amerikai magyar lapokat azonban kötelesség magasztalán találta a császári ház miniszterének hitvány orvátmadása. Hazugságnak bélyegezték azt, mint ha az itteni konzulok befolyást gyakorolnának politikai magatartásunkra.

Én tovább mentem. Rövid emlékiratokban, miket *Roosevelt Tivadar* elnök és *Root Elihu* külügyminiszterhez intéztem angol nyelven, rántaltam Goluehovszki gyilkos szándékára és rántaltam különösen arra, hogy a washingtoni osztrák-magyar nagykövet s hogy az Egyesült Államok különböző pontjain állomásozó osztrák és magyar konzulok annál kevésbé befolyásolhatják politikai magatartásunkban az Egyesült Államok területén élő magyarokat, mert ezek a magyarok a *közös* tisztviselőkkel semminemű összeköttetésben nincsenek s mivel *közös* tisztviselők, még ha közlelni akarnának felénk, sem gyakorolhatnak ránk bármiféle irányító befolyást.

Bécs azonban nem nyugodott. Bécs tudja és érzi, hogy az Amerikában megacélosodott, gazdagságilag is megerősödött magyarság az amerikai levegőben oly eszméket szívott magába, amelyek, ha mi magyarok egy hatalmas szervezetté összeolvadunk, a hagyományos osztrák politikának hóhéraitá fognak válni. Tudta, hogy az amerikai függetlenségi harez vitte át közel másfél évszázad előtt az emberi jogokról szóló tant a vén Európába, amely tan felgyújtotta a zsarnokok országait, megteremtette a francia forradalmat és önéretek, emberi öntudatot öntött azoknak lelkébe, akik azelőtt azt hitték, hogy Isten rendelése az, miképp nekik császárok és királyok kényére és kedvére szabad csak élniök és kell meghalniök. Bécs tudta és érezte, hogy az amerikai tanokkal telített magyarok, — akik szívesen lenemnek a föld gyomrába, hogy ebből kicsákányozzák azt a pár dollárt, amelyen egy darabka hazai földet vásárolhatnak a maguk számára, — ha szervezkednek és később viszatérnek Magyarországba, szellemük erejével és testüknek erejével szétépítik a láncokat, amelyek Magyarországot Ausztriához fűzik s amelyeknek csörgése elhallik hozzánk ide.

Bécsnek tehát azon kellett gondolkoznia, hogy miképp lehessen megakadályozni a szervezkedést. Gondolkozott és megtalálta a módját.

A császári ház minisztere, hogy porci hantsen a magyar nemzet szemébe s hogy bennünket is megféveszzen, oly férfiakat küldött közénk, akiknek magyar érzelmében kételkedni hán volna. *Idejöttek a közel múltban konzulok, akik, ha nem volnának kiküldötték a császári ház miniszterének s ha esküjük nem KÖTELEZNE őket KÖZÖS célok folytatására, ha EGYEDÜL szívesen sugalltaták követhetnek, bizonyára velünk együtt munkálkodnának az a hatalmas szervezetnek a felépítésén, amelynek első és utolsó feladata az, hogy elcsépsítse Magyarországot függetlenségtől Ausztriától, hogy megalósítsa át-mét Kossuth Lajosnak, akinek révén egy félország előtt tisztelték itt Ausztriában a magyar nemzet, térdet hajoltak az elbukott, de bukásában is tiszteletet parancsoló magyar nemzet előtt.*

De ezek az általam is mélyen tisztelt urak nem mint magyar emberek jöttek ide, hanem mint „közös” intézménynek kiküldötték. Tőlük tehát józanul nem várhatjuk azt, hogy bennünket egy oly szervezetnek felépítésében támogassanak, amely eszköznek akar bizonyulni a közösség megszűntetésére. Nekik hivatalos kötelességük az, hogy az ily szervezetnek létesülését megakadályozzák. S mivel én becsületes embereknek ismerem ezeket a férfiakat, feltételezem róluk, hogy magukra vállalt kötelességüknek megfelelően igyekeznek.

Jussom tehát eszünkbe ma, márczius tizenötödikén, hogy akkor, amikor mi itt Amerikában magyar hazafias célokat akarunk folytatni, amely célok Magyarországot függetlenségre irányulnak, együttműködünk azokkal, akik nem lehet és nem szabad, akiknek politikai hitvallásuk a közösség s akik a közösség fenntartását tekintik élethivatásuknak.

Hogy pedig Bécs tényleg meg akarja akadályozni szervezkedésünket s hogy ezt a célt szolgálják azok a derék konzulok is, akiket magyar érzelmünkkel fogva tisztelni és szeretni tanultunk, legjobban bizonyítja magának a washingtoni nagykövetségnek, *Hengelmüller László báró* urnak legújabbban tanúsított magatartása.

Hengelmüller László ur, amióta Washingtonban nagykövetséskedik, soha a mi ügyeinkkel nem törődött. A mi örömeink soha az ő örömei nem voltak, a mi fájdalmunkat ő soha nem érezte. Mikor kihozták hazulról a díszszólistát s a magyarok az Unio legtovább vidékéről New Yorkba zárandólkoltak a turulos zászló üdvözlésére — Hengelmüller ur távollétével tündökölt. Mikor Lattimerben legyilkolták a magyarokat, a nagykövet díszbédéket adott. Mikor a west-virginiai magyar rabszolgák jalkiáltása elhallott mindenütt, Hengelmüller ur fülei siketeknek bizonyultak.

Most egyszerre megváltozott a helyzete. Hengelmüller ur lejött New York keleti oldalának egy magyar vendéglőjébe s oráznai. Hengelmüller ur évi-zi s a nejt mint bálányát a new yorki segélygyűlést báljára. Hengelmüller ur elküldte *Ambrózy báró* urat Clevelandba az Amerikai Magyar Szövetség Jószív-ünnepélyére. Hengelmüller ur kivág egy pár dollárt a Darr-bányában elpusztult magyarok özvegyeinek felsegélyezésére. Hengelmüller ur még azt is kijelenti, hogy ő nem egyedül osztrák nagykövet, hanem magyar nagykövet is.

Miért most egyszerre ez az irányváltás minden oldalon? Miért ez érdeklődés a magyar ügyek iránt oly helyről, ahonnan eddig csak szándékos mellőzést és felháborító kötelességmulasztást kellett tapasztalnunk?

Aki nem vak, meglátja a bécsi kezét. Mi látjuk innen. Csak a nemzetnek

mondott magyar kormány nem látja. Majd azt mondtam volna, hogy nem akarja látni. Pedig ez megrágalmazása volna a jelenlegi magyar kormánynak, amelyről nem szabad feltételeznem, hogy Bécsnek szétrobbantó politikáját kívánja szolgálni. Pedig ezt szolgálja — öntudatlanul. Ha nem ezt szolgálna, akkor neki minden alkalmat fel kellett volna használni az *Amerikai Magyar Szövetség* megerősítésére. Ahelyett gyengítette ezt a Szövetséget, a mikor a bányáldozatok javára folyósított összeget nem az Amerikai Magyar Szövetségnek küldte.

Am jó. A magyar kormány segítségével nélkül kerestük és találtuk meg mi itt Amerikában boldogulásunkat. A magyar kormány segítségével nélkül fogjuk hazafias hajlamainkat, függetlenségi törekvéseinket érvényesíteni. És el fogjuk gördíteni az utainkat álló akadályokat. Mert nekünk azért van szemünk, hogy lássunk.

Kossuth Lajos azt üzenté haza turini magányából, hogy amíg ő él, élő tiltakozás akar maradni az Ausztriával való bármiféle formában jelentkező közösség ellen.

Az utolsó évek eseményei Kossuth Lajos álláspontja mellett bizonyítottak. S ha Kossuth Lajos fia szívesen látott vendége lett is a bécsi burgnak, bennünket amerikai magyarokat ez meg nem téveszthet. Mi tudjuk és érezzük, hogy Magyarországot boldogulása csak az Ausztriától való elszakadástól kezdődhet. Tudjuk azt is, hogy Magyarországnak erejét mi képviseljük, az Amerikába szakadt magyarok. Mi amerikai magyarok, akiket a munka nemesak hogy meg nem sorvasztott, hanem megacélosította az izmainkat. Mi amerikai magyarok, akik az opportunizmus poshadit levegőjéből eljutottunk az önéretek, független gondolkodás tiszta atmoszférájába. Mi amerikai magyarok, akik itt megtanultunk s akikben vére vált a tan, hogy eskis szabad emberek élhetnek becsületben és boldogságban s hogy szabadon csak szabad földön élhetnek az emberek.

Ezzel a tanmal a lelkünkben és az agyunkban csoportosultunk akkor, a mikor hazulról áthozta a hirt az Atlanti oceánon végigsuhanó szellő, hogy lábbal tiporták megint a magyar alkotmányt, hogy a nemzet nem bízhat többé a királyában, mert megszegte az esküjét.

Ezzel a tanmal a lelkünkben és az agyunkban ünnepeljük meg ma *Márczius Idusának* hatvanadik évfordulóját, borulunk le mint hálás unokák azoknak emléke előtt, akik hatvan év előtt karddal a kezükben és halális elszántsággal a szívükben akartak utat nyitni Magyarországon is annak a szent tanak.

És ne felejtjük el e mai napon azt, hogy a hiszékenység volt a magyar nemzet ősi átká, hogy egy mosolygal, egy édeskés szóval mindig meglehetett téveszteni a magyarokat.

Mi a szép szókat csak akkor higyük, ha szép tettel jár. És azt, aki nemzeti törekvéseinkben nem áll velünk egy sorban, azt ellenségeinknek kell hogy tekintsük.

A nagy napnak emléke tanítson meg bennünket arra, hogy a magyarnak csak önmagában szabad bízni. Tanítson meg arra is, hogy eredményeink csak akkor fogunk felmutathatni, függetlenségi törekvéseinket csak akkor fogjuk érvényesíthetni, ha mindmégannyian *egy* zászló alatt fogunk állani.

Mindegyikünk visszavágyódik a hazába. De szabad hazában akarunk élni. Ne felejtjük el hát, hogy eskis az arathat, aki vetett.

Legyen márczius tizenötödikének hatvanadik évfordulója a nap, amelytől az amerikai magyarság feltétlen és teljes szervezkedése számítódik.

Singer Mihály.

THE DOLLAR SAVINGS & TRUST COMPANY MAGYAR OSZTÁLYA **YOUNGSTOWN, O.**
VAGYON: \$1,500,000. PÉNZT KÜLD az 6-hazába és a világ minden részébe gyorsan, olcsón és pontosan. PENZBETÉTEK után 4 százalék kamatot fizet. ÜZLETVEZETŐ: Burger B. Lejos.

MÁRCZIUS IDUSÁN.

Irtá: Dr. KISS ARNOLD.

Nagy volt a magyar századokon által,
Csatában, vészben meg nem roskadott;
Legendás föld a magyarok hazája,
A szabadság itt legszebben ragyog.
Ezer viharban védték meg apáink
A szabadságnak büszke csillagát,
És hárfá, lant és tárogatóénekek
Itt megtanulta legszentebb dalát, —
Hős volt a magyar mindegyik csatában,
Poklok tüzével szembe állott bátran, —
Leghősebb mégis akkor volt talán:
Nagy márcziusnak büszke idusán.

Oh, járjatok be hegyet, völgyet, rónát,
A magyar nyelvénél nincsen edesebb!
Ha bánat zokog léggyörgésén által,
Mint gerle bűg, mint vadgalamb eped;
Haragban forrva, csattog mint a kardvas,
Szikrázva ontja villámai szerte,
Mint esalit mélyén csalogány danája
Bübbajos sírás kesergő szerelme, —
Sírásban, dalban minden igéd gyöngyszem,
Egyképen bájos öröm s gyötrelemben, —
Szép voltál, szent nyelv! százszoros tusán,
Legszebb mégis márczius idusán!

A szabadságot hirdetted te akkor:
És széjjeltörött minden rabiga,
És szabad földről szállott föl az égbe
Szabad lelkekből zsolozsmás ima.
Nem volt más szolga széles e hazában,
Csak az, ki lelkén hordott láncokat,
Ki nem fejté el e szent napon sem,
Hogy nem teremtett Isten rabokat.
A koldus rongya egy lett a bíborral,
A szívek égtek fenséges mámorban, —
Uj hajnal virradt sötét éj után:
Nagy márcziusnak örök idusán.

A magyar szívénél nincsen fenségesebb
És nemesebb e széles földtekén, —
A harcban bátor, s mégis csupa légység,
Ha köny esillog az elnyomott szemén.
Sokszor felejtett durva sértést, bántást,
Szerette még az ellenséget is, —
Szép szóért mindig megbocsátott annak:
Ki rossz volt hozzá, hazug és hamis.
De legtündöklőbb mégis akkor volt csak,
A magyar szívnek glóriája az nap,
Hogy testvért látott emberben csupán:
Szent márcziusnak dicső idusán.

Nem volt válaszfal gazdag és szegény közt,
Ki emberebb: az volt csak a dicsőbb,
Ki jobban tudta szeretni hazáját:
Csak az volt akkor a nemes, a több.
Nem kérdé senki: melyik istenháza
Hívja imára a haza fiát?
Csak azt kutatták: odabenn a szívben
A szeretet fakaszt-e hő imát?
Nem ajkainkon hordtuk Istenünket,
De megszenteltük szívünket, — lelkünket, —
Nem élt a földön vallásos pogány:
Nagy márcziusnak dicső idusán.

A gög, az önzés osztályos versengés
Megszűnt e napnak szent varázslatán,
Nem az, ki ösök dicsőségén hizott,
Állott a rangnak legmagasb fokán.
A munka lett a férfiaknak díszé,
Egy célra tört a szerszám és a toll,
Ki dolgozott: az hirdeté az igét,
Megannyi új és lángoló apostol.
Bársony pamlagról a szegényt lenézni,
Tunyán heverni, mások véréen élni:
Megszűnt ez átok jobb kor hajnalán,
Szent márcziusnak fényes idusán.

A magyar gondolat nem csuszik kigyó módra,
De mint a sas, az eget keresi, —
Nem bántja másét, a magáét védi,
A szabad lelket, szívet szereti.
A magyar gondolat a lángpallosu cherub
A szabadságnak édenkapuján, —
Mint napkeleti csillag, felhők mögül áttör
Parázna vágyak bűnös boruján.
Szavára ébredt rózsanyitó hajnal,
Száz győzelem, száz égő diadallal,
Sohsem volt gyáva, reszkető — pulyán, —
Leghősebb mégis e hó idusán.

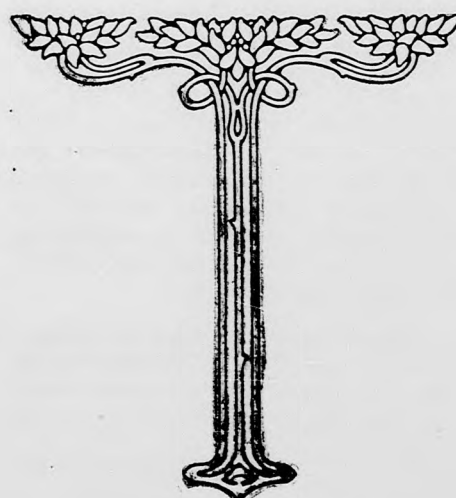
Mert átölelte a szegényt, az árvát,
Jogot adott, és előjogot üzött,
S aki testvérként közeledett hozzá:
A testvériség szent lánczába fűzött,
Vallása lett, hogy mindenkit szeressen.
S ne válogasson emberek között,
S felirta akkor vérével az égre:
Hogy egy az Isten fellegek mögött.
Henyék, herék, s a mult időkben élők,
S kiket a tünt időkbe vitt a léptök,
Kik megakaszták az időt bután:
Megtaltak ők márczius idusán.

Szent egyenlőség tisztító tüzeben
Elhamvadt minden mértelyes salak,
Fölvirradt akkor éltetadó fényvel
A lángoló, világteremtő nap.
Megláttuk aznap: életben, halálban
Egy útemre ver, s elhallgat szívünk, —
Hogy ur és paraszt egykép száll a sirba,
Ha lankadottan egykor kihülünk,
Megtudtuk azt, hogy egyedül az szolgál,
Ki szenvedélyek bilincseibe fogva
Rablélekkel jár bálványok után, —
Megtudtuk ezt márczius idusán.

Ibolyaillat árad a világon,
A bérceken új napsugár rezeg,
Mint vándorfecske száll tengeren által:
Ugy száll tehozzád az emlékezet,
Tehozzád esdünk márcziusi hónap!
Ha van sebünk, mely fájva megsajog, —
Tebenned oszlik minden kétkedésünk,
Tebenned hitünk újra felragyog.
Mi hisszük azt, hogy el nem mulsz örökre,
Hogy balsamot küldsz az égő sebekre,
Hogy szerteoszlik minden sötét árny, —
Nagy márcziusnak szentelt idusán.

Eljő egy nap még, s mesésen kigyullad
A szabadságnak hunyó csillaga —
Fölharsan újra szent mámorban égve
Magyar szíveknek büszke szózata,
Nem tűrhet lánczot, inkább száz halálba
Mint apái — úgy indul a magyar,
S ha sirjaikból föl is kelnek rémek,
Ha rája törne mind a zivatar,
Mely egykoron reményét romba verte,
Dicső zászlaját porba leteperte,
Magyar szabadság győz a nagy tusán,
Uj márcziusnak újabb idusán.

Magyar szabadság sohasem halt meg végképp,
Bár száz kövel is zárták el a sirját,
Föltámadt mégis dicső diadallal,
Bár büszke nevét holtak közé írták,
És mint a napot égnek bástyájáról
Suhancparittyá le nem verheti.
Magyar szabadság lángbanégő napját
Uj önkény tölünk el nem veheti.
Hát jöjjenek csak minden poklok, árnyak,
Az ős erények csatakészen állnak,
Magyar szabadság zászlaja után
Halálba megyünk új harc idusán.

Pén
M
tanu
eszm
kal
sége
kocz
szolg
ben
a les
mag
A
vére
orszá
Hay
B
fonó
miót
tal
Csak
va n
sők v
dön
nagy
zatok
Battl
névt
tért,
törzs
ta is
lott
harcz
az al
ság,
vari
Ak
ez a
is az
radna
mely
csak
ő arcz
együtt
Bal
az ud
a min
gyöze
kivel
vasóin
Kossut
tegett
Kossut
niszter
elválla
a legna
le követ
tette, h
Magyar
ran öss
ALAK
Men
dulat,
gye el
melyne
mint az
Ez ü
zuk a
arczke
csakis
kozni,
niszter
ismerte
Apr
zsonyb
kesztés
esönző
nem es
zumpit
fia, Fe
lejötté
A fe
ros és
fogadt
öröm
üdvöz
hosszu
ba érke
család
szerint
szágy
dinánd
mét af
az ő h
zött,
rul, la
szédre
tette, l
igazab
gyar
és bol
Apr
lés mit
lési ifj
diszma
ven, az
ha von
rekesz
volt, n
ország
saját t
dár, ha
jen ki
az új
gróf B
Kossut
Ferenc
Gábor
leműgy

Magyarország újabb történetét a *réntanuk korának* nevezhetjük. Minden eszményért való küzdelem áldozatokkal jár. E fogadott hazánk függetlenségéért a legjobbak és legnemesebbek kockáztatták életüket. A fekete rabzolgák felszabadításáért egymás vérében gazdultak a *testvérek*. A legtöbb és a legnemesebb embervér mégis csak a magyar eszményekért hullott.

A magyar eszményekért áldozta fel vérét Batthyány Lajos gróf is. Magyarország első felelős miniszterelnökét Haynau lövette agyon.

Batthyány Lajos sorsa attól kezdve fonódott össze a nemzet történelmével, mióta hazájában letelepedve, Kossuthal az ellenzék vezetésére vállalkozott. Családja a honfoglaló Őrs vezértől fogva mindig azok közé tartozott, kik első voltak a harcban és tanácsban, midőn a haza üdvéért tenni kellett. A nagy esaták után, a nagy nemzeti áldozatok között mindig találkozott egy-két Batthyány, ki ott maradt a csatatéren névtelen társaival, a másik meg hazatért, s az ősi birtok, az ősi nemzetség törzse ismét felvirult, ha egyre szakgattat is ágait a vihar. Hatvan év előtt állott ki a legnagyobb hős az eszmék harczterére és győzedelmes vonult fel az alkotmány bástyafokára. Mígötte a diadalmas hadsereg: az egész magyarság, élte a legyőzött armány, az udvari eselszövények, a kamarilla tervei.

Akkor senki sem gondolt arra, hogy ez a délceg hős, hogy *Batthyány Lajos* is azok közé fog tartozni, akik ott maradnak a csatatéren, s az a lobogó, mely oly büszkén lengett a kezében, csak arra lesz jó, hogy szemfödőül az ő arcára terítsék és elhantolják őket együtt.

Batthyány, aki az udvar híve volt, az udvar ellenkezése dacára is bevette a minisztériumba azt a féltűnt, kinek a győzelemben legnagyobb része volt s a kivel e képünkön együtt találják őt olvasóink, bevette *Kossuth Lajost*. Kossuth nevével a császári család rettegett s a nádor nagy örömmel hallotta Kossuth szájából, hogy nem akar miniszter lenni, sőt, ha miniszteri tőrre elvállalására kényszeríték, ez lenne a legnagyobb áldozat, melyet hazája töle követelhetne. *De Batthyány kijelentette, hogy az alkotmányos szabadság Magyarországon most Kossuth nevével van összerakva, s NÉLKÜLE NEM ALAKULHAT MINISZTERIUM.*

Mennyi eselszövény, mennyi rosszululat, mennyi hitzségesség kellett ahhoz, hogy elbukthassanak egy nemzetet, melynek vezérei oly férfiak voltak, mint az első magyar miniszterek.

Ez ünnepi számunk czimlapján hozzuk a miniszterek kitünően sikerült arcképeit. S habár e czikk keretében csak Batthyánnyal kívántunk foglalkozni, alkalomszerűnek tartjuk a minisztérium kinevezésének lefolyását is ismertetni.

Április 10-én az udvar leérkezett Pozsonyba az országgyűlés ünnepies berekesztésére. Különös jelentőséget kölcsönözött ennek az, hogy a királylyal nem csupán a királyné, hanem a prezmptív trónörökös Ferencz Károly és fia, Ferencz József királyi hercegek is lejöttek Pozsonyba.

A fejedelmi vendégeket Pozsony város és az országgyűlés szokatlan fényes fogadtatásban részesítette. Ószinte öröm és szívbeli fakadó lelkesedéssel üdvözölte a boldog magyar nemzet a hosszú idő után először Magyarországra érkező uralkodó családot. A királyi család minden egyes tagját ősi szokás szerint, külön-külön, egy-egy fényes országgyűlési küldöttség üdvözölte. Ferdinánd egész kedélyesen fejezte ki örömet felett, hogy ismét megjelenhetett az ő hűséges és kedves magyar népe között. A királyné, nem tudván magyarul, latin nyelven felelt az üdvözölő beszédre. Ferencz József pedig kijelentette, hogy *nálánál senki sem kívánja igazabb, őszintébb és hőb szívevel a magyar nemzet valódi dicsőségét, fényét és boldogságát.*

Április 11-én délelőtt az országgyűlés mindkét háza, követve az országgyűlési ifjak seregétől, nagy részük fényes díszmagyarban, a régi szokásokhoz híven, az országházból a primási palotába vonult, az országgyűlés ünnepies berekesztésére. Szép, lélekemelő látvány volt, midőn a legutolsó magyar rendi országgyűlés büszke öntudattal ment saját temetésére, hogy mint a főnixmadár, hatalmasabban, fényesebben keljen ki hamvaiból. A király és a nádor az új kormány tagjainak kíséretében gróf *Batthyány Lajos* miniszterelnök, *Kossuth Lajos* pénzügyminiszter, *Deák Ferencz* igazságügyminiszter, *Klauzál Gábor* földmívelés-, ipar-, kereskedelemügyi miniszter, *hercege Eszterházy*

GRÓF BATTYÁNY LAJOS.

MAGYARORSZÁG ELSŐ FEL ELŐS MINISZTERELNÖKE.

Pál külügyminiszter, báró *Eötvös József* vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Szemere Bertalan* belügyminiszter és gróf *Széchenyi István* közmunka és közlekedésügyi miniszter, [a kilenczedik: *Mészáros Lázár* ezredes, hadügyminiszter akkor még nem érkezett vissza Olaszországból] 10 órakor lépett a terembe. A királyné és a királyi hercegek a karzaton foglaltak helyet. A törvények átadásának tisztét, melyet eddig a kancellár töltött be, ezuttal már gróf Batthyány Lajos, az első felelős magyar miniszterelnök teljesítette.

A király, kezében a szentesített törvényvel, megszólalt:

„Hív magyar nemzetemnek szíveből óhajtom boldogságát, mert abban találom fel a magamét is. Amit tehát ennek elérésére tőlem kívánt, nemcsak teljesítettem, hanem királyi szavammal erősítve, ezennel által adom neked, kedves öcsém [a nádor] s általa az egész nemzetnek, úgy, mint akinek hűségében leli szívem legfőbb vigasztalását s boldogságát.“

A lelkesedés riadalma zngott fel a király beszéde után, a nádor átvette a szentesített törvényeket hosszabb beszéd kíséretében, melynek végső passzusai így szólt:

„Egy boldogított, háládatos nép körmezi itt felszögd királyi székét s a nem-

De térjünk vissza *Batthyány Lajos* grófhöz, akit a világi fegyverletétel után, szeptember 9-én, husz társával foglyoként Pestre szállítottak, hogy később kivégezzék.

A nemes gróf 1809-ben Pozsonyban született. A Batthyány-család egyike a legrégibbeknek hazánkban, eredetét, mint már fennebb említettük, a honfoglaló Őrs vezértől származtatja. A család első ismert őse *Renold* vitéz, aki 1160 táján élt. A Batthyány nevet György esztergomi várkapitány nyerte 1398-ban. A család 1628-ban báróságot, 1630-ban a grófi címet nyerte el. Hosszu évszázadokon át mindig előkelő szerepet vitt hazánk történetében. Több viselték báni méltóságot s a család egyik sarja erdélyi püspök volt, egy pedig, gróf Batthyány József, esztergomi bíboros-érsek.

Ebből az előkelő családból származott *Batthyány Lajos*, az első magyar miniszterelnök. *Sajátságos játéka a sorsnak, hogy az, aki később nemzetének megszivatott vértanúja lett, ifjú korában alig törte a magyar nyelvet.* Anyja, aki korán özvegyen maradt, az akkori idők főri szokásainak megfelelően, egy bécsi nevelőintézetbe adta az alig tíz esztendősi fiút. És hogy Lajos az idegen német környezetben a magyar nyelvet teljesen el nem felejtette, az

Míg Kossuth az alsó táblán harczolt az ellenzék élén, azalatt Batthyány a felső táblán vezette csatára a liberális főurakat. S midőn végre a reformok kiküzdtek, midőn a parlamentáris kormányforma alakításához a koronás király beleegyezése szava elhangzott: maga Kossuth volt az, aki azt mondotta, hogy gróf Batthyány a legméltóbb, a legalkalmasabb a kormányelnöki méltóság betöltésére.

És Batthyány csakugyan megfelelt a hozzá fűzött reményeknek. Őn feláldozó buzgalommal töltte be a roppant felelősséggel járó állást. Minden erejét megfeszíté, hogy a nemzet és az uralkodóház közötti feszültséget kiegyenlíthesse. Lángolón szeretete hazáját, de hű akart maradni királyához is. Amde ennek összeegyeztetése a kamarilla árnykodása folytán lehetetlen volt. Az uralkodóház és a nemzet szembe kerültek egymással. Batthyány nem akart részese lenni az élethalál-harcznak s midőn a nép kitörő haragja a hitzségesség Lambergen boszut állott, végleg lemondott a miniszterelnökségről. De hazaszeregete nem hagyta nyugodni. Újlag megjelenik az országgyűlésen, hogy még egyszer megkísértesse a nemzet és uralkodó-család kibékítését. Ajánlatára az országgyűlés békekövettséget meneszt az előrenyomuló Win-

Batthyány és Kossuth.

zet szíve soha forróbb szeretettel, több hűséggel nem dobogott fejedelme iránt, mint dohog most felszögdéd, ki a jelen törvények szentesítése által honunk újjalköltője lett.“

S ezzel az oly nevezetes 1847—48-as országgyűlés a törvények szentesítésével befejezést nyert. A rendek még csak egy rövid elegey ülést tartottak a szentesített törvények kihirdetésére s aztán eloszlottak.

Lélekemelő fényes ünnepség volt ez az 1848. április 11-iki törvényesítés; de emlékezetét borussa teszik az események, melyek utána bekövetkeztek.

Ez történt április 11-én, de már augusztus 31-én kijelentette Ferdinánd király, hogy az ausztriai császárságtól különvált magyar királyságnak fenmállása politikai lehetetlenségnek tekintendő.

Október 16-án Ferdinánd Olmützben egy kiáltványban Magyarországot lázadó tartománynak nevezte, országgyűlését és kormányát törvénytelennek nyilváníta.

December másodikán Ferdinánd kiadta a királyi parancsát, mely trónváltással külön czikkben foglalkozunk. A magyar országgyűlés azonban Ferencz Józsefet királynak el nem ismeri, mert a trónralépés a nemzet beleegyezése nélkül ment végbe.

A szakadás tehát nyílt és ezental az események egymást kergetik.

lginkább egy igénytelen magyar parasztiúnak köszönhető, akit anyja inas gyanánt melléje adott s aki később, az élet viharában mindig hű, odaadó eselédje volt a gróffjának.

Batthyány tizenhatéves koráig tartózkodott a bécsi nevelőintézetben. Innen mint kadét az Olaszországban táborozó Miklós-huszárok ezredébe lépett, ahol csakhamar hadnagy lett. A katonaelvadás gondatlansága a fiatal huszárhadnagyra megtette a hatását. Zajos, pazar életet kezdett folytatni, magyar nagyurak módjára szórta a pénzt.

Anyja ekkor közelépett és 1830-ban hazahívta a pazarló katonatisztet, aki akkor töltötte be huszonegyedik életévét. Át vette az ikervári uradalomnak kezelését és új életet kezdett. A megváltozott munkakör megváltoztatta a fiatal embert is. Undorral fordult el az addig folytatott léha életmódtól. Megkomolyodott. És komoly szemmel nézte, komoly szívvel érezte hazájának viszonyait.

Batthyány oly légkörben nevelkedett, mely csak királyhű elveket ismert. Mikor azonban a király agyontaposta a nemzet jogait, Batthyány egy pillanatra sem habozott. A nemzet jogai drágábbak voltak az ő szívének a királyi család érdekeinek. Így hozott össze egy közös czél két ellentétes férfit, így egyesítette az alkotmányos reformok kiküzdése Batthyányt és Kossuthot.

dischgrätz herczeg elé, hogy megkísérjelje a lehetetlent: az egyezkedést. A küldöttségben részt vesz Batthyány is, akit az elbizakodott szoldateszka viszáutsait.

Börtönbe vetették. Börtönből börtönbe hurcolták. Laibachból Olmützbe viszik. Ő nem tudja, miért. Védőül *Deák* Ferenczet kéri maga mellé; kinevetik. Pestre vonzolja. Az Újépületbe vetik. Október ötödikén reggel haditörvényszék elé állították és akasztófalra ítélték őt.

—Az ítélet ellen órást emelek, — kiáltotta erőlyes hangon Batthyány a bíróság felé, és azt égbekiáltó igazságtalanságnak tekintem. Hazámért, meggyőződésemért mindenkor kész vagyok meghalni s valamint eddig nem, úgy ezután sem koldulok kegyelmet senkitől, hanem szíjorú igazságosságot követeltek. A haditörvényszék eljárását, a mely nekem kellő önvédelemre lehetőséget se engedett, igazságosnak el nem ismerem és nyíltan hirdetem, hogy ilyen eljárással lehet embereket legyilkolni, de elítélni nem... —

Azután felemelt fővel, büszkén tiltakozott az ellen, hogy a gonosztevők halálmérvél, bitón pusztítsák el.

Tiltakozását nevétték. Az első magyar miniszterelnököt akasztófán akarta látni az osztrák önkény és különösen Haynau. Kellett ahhoz jogczim, vagy az igazság látszata?

Azt megengedték a halálra ítélnék,

hogy feleségétől elbuzsuzhatott, de gyermekeit nem volt szabad megcsokolnia.

A kivégzést megelőző éjszakán a következő levelet írta meg feleségének, *Zichy Antónia* grófnőnek:

Drága, kedves nőm! Hasztalan reméltünk az emberiség utolsó szikrájában, midőn egymást láttuk, — ezt is megtagadták tőled. Ismétlem tehát e sorokban mélyen érzett kijelentéséget legforróbb hálámnak és csodálatomnak a te tisztá szerelmed mindazon kincsei iránt, melyeket megérdemelni soha sem tudtam; s oly igaz, amint hogy a halál küszöbén állok, ez benne a hibának egyetlen tudata, mit magammal a sírba viszek... Ezen ünnepeles órában esküszöm neked, hogy a király és a birodalom iránti árulásnak soha még csak gondolata sem fért lélkemhez. Hogy a hazának nem kevésbé híve voltam és vagyok, — ki fogja most kéteni? És ezért halok én meg. A törvény s a király esküje volt az én szabályozóm, s attól sem jobbra, sem balra nem engedtem magamat eltántorítani: viam meam persecutus sum. És ezért ölnék meg engemet.

Ennyit a nyavalyás politikáról, — megnyugtatósdra; bár arra neked nincs szükséged, ki egymagad soha sem estél irányomban tévedésbe.

A gyermekeket esköld és áldd meg nevében. Ne szőgyeljék, nem kell szőgyelők magokat atyjuk miatt. Előbb, vagy utóbb azokra háramlandik vissza halálom gyalázata, kik engem hálátlanul és igazságtalanul gyilkolnak meg. Hagyd el most az országot a gyermekek miatt; itt az ő jövőjük esirájában megmérgeztetnek. A te vagyod elég leend nekik; jobb egy szőgyény sors, mint alamizna azok kezéből, kik őket árvákká tettek.

Az én szőgyény, jó, kedves nővérem! Menj mindjárt hozzá, szükségtek leend egymásra, hogy egymást támogassátok! Szőgyény, hű Jánosomat [az inasa volt] ajánlom neked; lásd el őt, megérdemelte irántam.

A gyalázattól, melyet nekem szántak, menekülni remélek. E végre régtől fogva van nálam egy szabadító.

És most még egy bucsucskót! Isten vedel! Szívemben egyedül képeddel, ajkaimon a te neveddel halok meg.

A viszontlátásra!

Batthyány Lajos.

A levél megírása után Batthyány lefeküdt. Az Újépületre az éjjeli csend borult. De azért emelték az akasztófát, amelyet a legnemesebb magyarnak szántak.

A kis zárkára, amelyben Batthyány utolsó óráit élte, szintén ráborult az éj csendje, sötétsége. Ezt a sötétséget egy perczre megzavarta egy kis velencei törnek felvillanása.

Batthyány Lajos meg akarta magát ölni, hogy hóhérajai ne tehessék rája piszkos kezeit. De nem birt magával, életerejével, vérezve és alélva feküdt ágyában.

Élt, de nem mozdult, mikor október hatodikán kora reggel szólította Szmiatlovsky, a porkoláb.

Ijedve szaladnak a főhóhérhoz, Haynauhoz, akit elönt a düh, mert ime áldozata meghal, anélkül, hogy meggyalázhatná. Sietve küldi hozzá az orvosokat, akik megállapítják, hogy a gróf még él, de nyaka mély sebekből vérzik. *Nem lehet felakasztani, Magyarországon első miniszterelnökét felakasztani nem lehet! Sőt elcsúszni kell, nehogy magától elmuljék.*

CSAK agyonlöhetik! Kénytelenek e kegyelemre, szőgyén és harag közepet szánják rá magukat, hogy csak agyonlöhjék.

Délutáni öt órakor — végre — hozzáfoghatnak. *Batthyány Lajosnak már van annyi ereje, hogy — meghal-hasson.* A szoldos vadászok közrefogják, ő maga — testi gyengeségből — udvari papjára támaszkodva megy a vesztőhelyre az Újépület északi oldalának falához. Felolvassák előtte az ítéletet s a porkoláb megszabadítja rabbillincseitől és Batthyány féltérde ereszkedve elhaló hangon kiáltja: *„Rajta, vadászok, éljen a haza!“*

Három vadász előre lép és két lépésnyi távolságról lö a elítélte. Mind a három golyó talált és Batthyány Lajos nincs többé.

Holtteste otmarad a vesztőhelyen, csak éjjel vitetik be a Rókusba, ahonnan Szántóffy plébános ellopja — soha ilyen magasztos lopás! — és beviszi a Ferenczrendiek klostrosába. Ott aludt a hős huszonnégy éven át, amíg a nemzet nem tikkon, nem lopva többé, hanem az egész világ előtt diadalmas pompával viszi a kerepesi-úti temető nagy-szerű mauzoleumába.

OROSZLÁN ÉS HIÉNA.

A MAGYAR SZABADSÁGHARCZ KÉT KIMAGASLÓ ALAKJA.

Sok diós alakja volt a magyar szabadságharcnak, amelynek tartama alatt és gyászos vége után a világ ismerkedhetett azonban emberbőrbe bújtatott fenevadakkal is.

A magyar történelem aranykönyvébe örök időkre beírta a nevét az oroszlan-szívű lengyel férfi, **Bem József**, az erdélyi hadsereg fővezére. Az emberiség gyászkönyvében, amelyet csak borzongással lapozhatunk végig, ott találjuk a bresciai hiénát, **Haynau Gyulát**.

Ez a jelen márcziusi számunk nem volna tökéletes, ha ama két, jellemükben és eseményükben annyira ellentétes férfit, akik, bár nem voltak magyarok, oly előkelő szerepet vittek a magyarok függetlenségének elősegítésében és — elnyomásában, képményben és írásban be nem mutatnánk.

Bem József a magyar szabadságharc egyik legnagyobb alakja. Az ő neve beleszövődött a magyar nemzet hőseinek történetébe.

Az igénytelen külsejű, seborradásos arca lengyel vezér, aki bekalandozta egész Európát, megfordult a lengyel szabadságharc véres csatamezőin, ott küzdött Portugáliában Dom Pedro oldalán, vezényelte a bécsi barrikád harcokat, küzdött nemzetünk szabadságáért és utódjára, mint török tábornagy hunyta le szemét: **BEM JÓZSEF, az erdélyi hadsereg fővezére**.

A régi költők verses regényei, amelyekben nemzetünk diósóságát zengtek meg telve póttai álomokkal, színes mesékkel, fantasztikus hősi tettekkel,

da Erdélyt néhány hónap alatt a legkésőbbjébb állapot után az osztrák hadaktól.

Készségbeszéd fogadta, mikor hadvezéri működését megkezdeni a táborba ment. Rídg szigorúsággal beszélt a szabadsághősök tisztjeivel, mint a császári vezér a lelketlen zsoldosokkal. Az a hang visszatetszést szült. Zugolódást keltett és... pár hét múlva mindenki odaadta volna lelkét, életét a hős lengyelért, az utólrhetetlen hadvezérért.

„Én tudok büntetni; de tudok jutalmazni is — és szívesebben osztom a kitüntést, mint a megtorló ítéleteket kihirdetem.” — Ez a rövid mondat sokat megmagyaráz. Megmagyarázza, mint lett kedvelté, imádtottá.

Bem életének bámulatos epizódja az a viszony, amely között és Petőfi Sándor között fennállott. Petőfi imádság szerette Bemot, viszont Bem úgy tekintette a költőt, mint atya a fiát.

A két esodálatos ember szinte egymásra talált. A költő, aki a magyar történelem nagy alakjait — Hunyady és Rákóczi kivételével — mire sem becsülte, a szabadságharc idején nem énkelt másról, mint Bemről. „Osztrólenka véros csillagát”-ról, akít egy sorba állított Hunyadyval, s akít, mint hadvezért, nagyobbra tartott Hamibálnál. De aki ismeri Petőfit, könnyen megérti

Kossuth Bemot december 1-én nevezte ki tábornokká s az erdélyi hadsereg főparancsnokává. December 8-án érkezett meg az erdélyi hadsereg főhadiszállására, Szilágy-Somlyóra, ahol meglehetősen hívós fogadtatásban részesült. Senki sem bízott benne. De amint első intézkedéseit megtette, a guanyolódás elesitult. A kétely erős bizalomná, a bizalom pedig csakhamar rajongó szeretetté változott. Senki nem tudott úgy bánni a legénységgel, mint ő, senki nem vezette őket több diadalra, mint Bem.

A hős vezér a szabadságharc bukása után Törökországba menekült, ahol ő is áttért a mohamedán vallásra és egyike lett a török hadsereg legjelesebb tábornokainak. 1856-ban halt meg.

Azok a fényes diadalmok, amelyeket a magyar főszerep György vezérére alatt Bieskétől Komáromig aratott, Budavára hősies bevétel, Bem erdélyi és al-dunai diadalai kétségbe ejtették az elbizakodott bécsi kamarillát. A márcziusi oktrojalkotmány, az egységes Ausztria mind nevésséges fantomként tűntek fel ezekben a napokban.

Windischgraczt herceget György Komáromi diadalai után elmozdították állásától és helyébe Welden tábornagot állították. Welden azonban még kevésbé felelt meg a várakozásoknak. Nem is mert nyílt csatába eszkekedni a győztes magyar csapatokkal. Ott vesztegelt Bécs alatt és kétségbesett erőfeszítéssel szervezte a tönkre vert osztrák armádiát.

A bécsi kamarillában ekkor merült fel komolyan az az eszme, hogy segítségül kellene hívni az oroszokat. A tanácskozásokat meg is indították nyomban a muszkák mindenható csárjával, aki hajlandónak is mutatkozott arra, hogy bajban levő „testvére” minden hadaival gyámolítsa. Mindazáltal nagyon sok tanácskozás folyt le addig, míg a muszka segítség elfogadását végleg elhatározták. Zsófia főhercegnő, a fiatal császár anyja kezét tördelve jarkelt az olmtúzi császári palotában és könyörögve kérte a minisztereket, hogy mondjanak le az ellenkezésről. Stadion belügyminiszter azonban, aki szerzője volt az okrojált márcziusi alkotmánynak, nem engedett. „Vége lesz a császárság tekintélyének mindörökké, ha egy lázadó tartomány elnyomására idegen segítséget kell hívunk” — mondta. De az érvelés hiábavaló volt. A külföldi udvarok mind semlegességet biztosítottak és a fiatal császár megkötötte I. Miklós orosz csárral a szerződést a fegyveres invázióra.

A muszka segítség elfogadásával egyidejűleg Welden tábornagot is megmozdították a főhadvezérségből. Erélyesebb, szigorú emberre volt szükség, aki el tud bánni a „magyar kutyákkal”.

A bécsi kamarilla boszúért líhegett. Vértengerbe akarta fojtani a magyar nemzetet. Az embertelen boszu végrehajtására hamarosan vállalkozott a bresciai hiéna, **HAYNAU GYULA**.

Idé iktatjuk az emberi érzésekből kivetkőzött szörnyeteg arezképet, akinek neve hazánk történetében annyi gyászos napot jelent s annyi nemes hazafi és nemzeti hős gyalázatos kivégzésével áll összefüggésben.

Haynau Gyula a kinevezése előtt tábornag volt. Olaszországban vitézkedett akkor Radetzky tábornagy hadseregében, ahol több ízben, különösen Bresciában, féktelen embertelenségének és vérszomjának adta tanújelt. Innen van az, hogy a „bresciai hiéna” név alatt ismeri őt a történelem.

Haynau egyébként a hanoveri fejedelm törvénytelen fia volt s mint ilyen minden hadvezéri képesség nélkül, gyorsan emelkedett a katonai rangfokozatban s különböző érdemeket visszatartó kegyetlensége által szerzett.

De éppen ez a kegyetlenség képezte Ferencz József és a bécsi kamarilla szemében Haynaunak legnagyobb érdemét. Azért nevezte őt ki kiazas sietéssel Ferencz József. Ine a kinevezésről szóló proklamáció:

MI ELSŐ FERENCZ JÓZSEF, Isten kegyelméből ausztriai császár, Magyar, Cseh, Lombard és Velencei, Dalmát, Horvát, Tót, Haliés, Ladomér és Illyr országok királya; Ausztria főhercege, Krako nagyhercege, Lotharingia, Krajna, Felső és Alsó Szézia és Bukovina hercege, Erdély nagyfejedelme, Morvai érgróf, Habsburg és Tyrol fejedelmi grófja stb.

„Elhatároztuk Magunkban báró Haynau hadiszertármesterünket Magyarországon és Erdély nagyfejedelemségben seregeink főparancsnokává kinevezni, és öt m. évi november 6-áról szóló Manifestumunk értelme szerint a nevezett had- és ostromállapotban levő tartományokban, a kormányzási hatalom kezelésével felruházni.

Parancsoljuk tehát ezennel minden felsőségeknek és közhivatalnokoknak, valamint általában az érintett országokban minden akárműrendű és rangú lakóknak, hogy báró Haynau főhadiszertármesterünk rendelkezéseinek feltétlenül engedelmeskedjenek és intézkedéseit pontosan végrehajtsák.

Kelt eszásári királyi kéjpalotánkban Schönbrunnban az Urnak ezer nyolcz száz negyven kilenczedik évi május hó 30. napján uralkodásunknak első évében. **Ferencz József** s. k., **H. Schwarzenberg** s. k.

Talán véteztünk az **OROSZLÁN** emléke ellen, amikor egy czikk keretében beszéltünk róla is, a **HIÉNÁRÓL** is. Tettük azonban szándékosan. Ma,

Haynau Gyula, a bresciai hiéna.

gyel kalandort”, mint ők Bemot neveztek, elfogni akarták.

A magyar csapatok megjelenése Nagyszében alatt a harc azonnali megkezdését jelentette. A város csakhamar lángba borult a magyar bombák pusztító tüzétől és a felszálló füst sűrű fátyolként borult rá a város környékét szegélyező magas hegyekre.

Bem táborkarával a városhoz vezetős magas töltésről nézi az elkecseregett véres küzdelmet. Szürke köpönyegbe burkoltan gyönyörködik az ő „kedves gyermekeinek” vitézségében, akik a város alatti köbhátnál öldöklő tusára keltek az orosz katonasággal. Rosszul ruházott s még rosszabul fegyverzett maroknyi csapat ez, de amelynek minden egyes tagja oroszlanként küzd. Bem mellett a parancsokra váró trombitás áll, háta mögött pedig mélyen élre hajolva, egészen elmerülve az útközét szemlélésébe Czecz János tábornok, az erdélyi hadsereg kiváló tehetségű tábornokai főnöke áll. Környezetében vannak még Zubrycki kapitány, báró Kemény Farkas ezredes, Dobay örnagy s a tábornok fíradhatatlan futárja: gróf Teleky Sándor örnagy.

A vakmerő vállalkozás sikere attól függött, vajjon gróf Bethlen Gergely dandárja kellő időben fog-e csataterre megérkezni. Dehátan négy órára járt már az idő, de a dandár még mindig késett. Végre felölt a lassanként alászálló köd szürkéségében megcsillant a dandár fényes fegyverete, Bethlen csapatai felvonultak.

Petőfi Sándor, a szabadságharc Tyrtena, aki eddig a tábornok mögött tartózkodott, előre lovagolt fehér paripáján, hogy a kellő időben megérkező gróf Bethlent és a dandár élén haladó hős vörössipkásokat üdvözölje. A költő tekintetéből lelkesedés sugárok, amint toll-bokrétás Kossuth-kalapját magasan lengeti az érkező üdvözlésre. Petőfi ebben a pillanatban nem az ábrándos lelki költő többé, hanem a szabadság átszellemült, lelkes apostola.

Petőfi mögött a foglyokra örködő huszárak és a cigányok csoportja volt. Ők is együtt haladtak Bem táborával, hogy a harcba induló fiukat édes, bús és frissen zengő nótáikkal lelkesítsék. A cigányok élén egy fiatal, szépséges cigányleány haladt, szemét a költőre függesztve.

A csata a késő esti órákban ért befejezést. Bem elfoglalta Nagyszébet, a betört orosz hadak hanyatt-homlok rohantak vissza Moldvába s Puchner futva menekült Erdélyből Bukovinába.

1848. MÁRCZIUS 15.
Irta: **Pósa Lajos**.

Egy dal zúg-búg a fülemben:
Hogy nem leszünk többé rabok!
Börtön nyílik, hull a bilincs,
Mit ránk vertek a századok,
... És ti törpék, marakodtok,
Zászlóruddal verekedve?
Tegyétek le azt a zászlót,
Nem való a kezetekbe!

A szabadság lobogóját
Mit téptek, szaggattátok!
Nem félték-e, hogy az égből
Ezer villám csap le rátok?
Isten küldte azt minckünk,
Szent ígéssel kihívta...
Tegyétek le azt a zászlót,
Nem illik a kezetekbe!

Isten küldte azt minckünk,
Hogy mindenkit megbőröljön,
Hogy láttára lángur gyuljon
Mindem szív a magyar földön,
Oh, mi drága, szent ereklyénk,
Porral, sárral vagy bekenve!
Tegyétek le azt a zászlót,
Nem való a kezetekbe!

A hőmpolygó folyam mentén
Áll a költő hős alakja,
Róm sötétlik, mint a felhő,
Homlokának érezhangja,
S mintha, mintha mennydörögve
A kezével fenyegtetne:
Tegyétek le azt a zászlót,
Nem való a kezetekbe!

Kimegyek a temetőbe,
Hívogat a ciprus ága,
Ráborulok, ráborulok
Kossuth Lajos sírhalmára,
Dobban a föld, reszket a sír,
Tompán bíg föl mely keserve:
Tegyétek le azt a zászlót,
Nem való a kezetekbe!

Bem József tábornok.

tettek halhatatlanná, örök életivé hasonló alakokat, mint Bem. Az ő pályafutása hőskötemény, amelyet önmaga írt meg saját dióságára, vére hullásával, ágyuk dörgésével, kezében kivont kardjával a szabadságért megvívott harcok tércin.

Elnevezték **kalandornak**. Az ember megdöbben, ha ezzel a rossz hangzású szóval hallja illetni a hőst, kit bárhova vetett a sors szeszélye, karddal látjuk kezében, csataterén küzde mindig a szabadságért, a népek szabadságáért. Neki szülőfalujából épp olyan könnyű volt eljutni Portugália bérczei közé, mint a keresztény vallásról a mozlímek hitére áttérni. Mi ez, ha nem kalandorság? — mondják némelyek. Valóban. Bem életében, minden dióség mellett annyi a rokon vonás a kalandorok pályafutásával, hogy ha megtszítjuk azt a csuf szót a hozzáfűződő elítéletek salkjától, a hős generálist épp úgy nevezhetjük kalandornak, mint a nagy francia császárt, Napoleont.

Mind a kettő kalandorok voltak; de nemes értelemben. Napoleon a magasbatorús kalandora, Bem a szabadságküzdelmeké.

A história feljegyezte, a hír elhordta szárnyán tetteit. Ha ugy futólag végigpillantunk erdélyi hadjáratának történetén, első pillanatra talán visszatennünk attól a tömötlen vértől, a mely elhullott Kolozsvártól Brassóig, Brassótól Piskiig, Nagyszében alatt és a többi harcokban; de megdöbbenésünk pillanatában látjuk éppen, mint emelkedik mind magasabbra alakja, mint övezi körül homlokát az örök diósőség hervadhatatlan babérokoszorúja. Az a tömötlen vérfájdózat szerezte hírnevét hazánkban és az tette szabad-

ezt. Petőfi lelke az igazságot kereste mindenben és szabadságharcunk hadvezérei között nincs senki, akiben az igazságérzés, a valódi hősiesség úgy egyesítve lett volna, mint Bem Józsefben. És életükben is mennyi a hasonlóság! Kaland után kaland. Emészto küzdelmek. Nyomor és szenvedés. Feketlen vágy a szabadság után. Ez Petőfi Sándor élettörténete és kevéssel más Bem Józsefé.

Bem József régi lengyel nemesi családból, 1795-ben, a galicziai Tarnoban született. 1812-ben már ott harczol Napoleon seregeiben a gyűlölt ellenség, az orosz ellen. 1815-ben a lengyel hadsereg újjászervezésekor a lovastüzérséghez osztják be. Négy év múlva, 1819-ben, már százados. Ugyanakkor a varsói tűzériskola tanárává nevezik ki. Ezt az állását azonban szabadelvűsége miatt elíteltették, el kellett hagynia. 1825-ben kapott kegyelmet, amikor is Lembergben telepedett meg, ahol az irodalomnak szentelt minden munkásságát. Itt érte az 1831. évi lengyel forradalom hirt. Azonnal Varsóba sietett, ahol jelentkezését nagy örömmel fogadják. Az ignici útközét után ezredes, az osztrólenkai útközét után tábornok, majd később a tüzérség főparancsnoka lett. A lengyel szabadságharc leverése után 1833-ban Dom Pedro oldala mellett, Portugália fel-szabadításáért harczol.

1848-ban mint a bécsi nemzetörség főparancsnoka vezeti Bécs októberi szabadságmozgalmát. Bésből október 31-én Pozsonyba menekül, ahonnan november elején jön Budapestre. Pesten egy Kolodziejski Xavér nevű fiatal lengyel merénylőt követ el ellene.

Péntek
Alá
jelene
gyar
ábráz
átadt
decze
söink
Feren
ni aut
nadik
Mie
ennek
nánk,
magán
Fer
bik
gyerm
kedett
null e
1835-b
ország
is vol
levéleg
s aki
börtön
menyé
A n
eszáz
tudó,
bizták
elvégez
hercz
niszter
Ferd
de jósz
mekné
vért f
is, hog
ha bold
peket.
mányar
szelivta
az örök
gyűlést
Ami pe
nak. A
mert ha
szájbol
gyar sz
Közszeg
törvény
sig má
zetet.
Magar
roknak
okunk h
a jószeg
szedelm
Ferdinán
készsegy
vanságai
dot. Ők
barátkoz
rendszer
ellentéte
vilhar, m
dinandó
renez Jo
Ferdin
tette le
koronát,
ves fogl
panaszka
latják —
Aláirt
Isten be
kifejezős
bieskáján
kü is jár
esi Burg
nek ism
visszasz
mennie
must egy
még nem
mánya
és király
ve kötele
rály egy
gíbb le
ujabb tí
öt szem
vagy ak
volna.
Olmüt
akkor ta
a tanár
Ferdinán
ták ezt a
lönösen
nek, ha
együtt a
jogról, a
fáhercege
ta ezt v
nacs, an
magyar
Batthyá
nándot.
Ők m
dolgot.
nyekkel
vérből
„Kutya
rása fel

KERÜLIK AZ ESKÜ MEGSZEGÉSÉT.

ÖTÖDIK FERDINÁND ÁTADJA FERENCZ JÓZSEFNEK A TRÓNT.

Alábbi képünk egy világtörténelmi jelenetet ábrázol, amelynek árát a magyar nemzet adta meg. Azt a jelenetet ábrázolja, amikor Ferdinánd császár átadta a trónt Ferencz Józsefnek, 1848. december másodikán történt. Olvasóink vezérezkékünkől tudják, hogy Ferencz József most fogja megünnepelni annak a nevezetes eseménynek hatvanadik évfordulóját.

Mielőtt magával a trónátadással és ennek következményeivel foglalkoznánk, hadd szenteljünk néhány sort magának Ferdinándnak.

Ferencz császárnak volt a legidősebbik fia, 1793-ban született. Egész gyermek- és ifjúkora folyamán betegeskedett. Így természetesen keveset tanult és még kevesebbet tudott, amikor 1835-ben Ausztria császára és Magyarország királya lett. A tudás felesleges is volt. Császárok és királyok tudvaleg születésüknél fogva — tudnak s aki ebben kételkedni merne, annak a börtönben megadják az alkalmat véleményének megváltoztatására.

A népek hinnie kellett abban, hogy császára és királya böles és mindentudó. Környezete mást hitt. Nem is bízták rá az államügyek vezetését. Ezt elvégezték Lajos és Ferencz Károly főherczegek Metternich és Kolowrat miniszterek segítségével.

Ferdinánd gyöngelméjű volt ugyan, de jószívű. Ritka jelenség ez fejedelmeknél. De a történelmi igazság kedvéért felemlítettük. Megörökítjük azt is, hogy neki igazán öröme telt benne, ha boldoggá tehetett egyeseket és népeket. Tisztelte Magyarország alkotmányát, három évenként hűségesen összehívta a magyar országgyűlést. Sőt az örökké emlékeztető 1847-iki országgyűlést magyar nyelven nyitotta meg. Ami persze mindig jól esik a magyaroknak. Akkor annál jobban eshetett, mert háromszáz esztendő óta királyi szájából akkor hallatszott először magyar szó. Ferdinánd tovább ment. Készségesen szentesítette az 1848-iki törvényjavaslatokat, amelyek a boldogság mámorába ejtették a magyar nemzetet.

Magára Ferdinándra nekünk magyaroknak említhetjük igazán méltósággal, hogy nem akartak az újítással megbarátkozni. Ők visszavágytak a régi rendszert. És aképp eszelekedtek. Ez ellentétes törekvésekből származott a vihar, mely kisépte a trónusból Ferdinándot és besöperte a trónusba Ferencz Józsefet.

Ferdinánd nem a maga jószántából tette le a fejről a császári és királyi koronát. Ő az uralkolást nagyon kedves foglalkozásnak tartotta. Csak azon panaszkodott mindig, hogy egyre zaklatják — aláírásokért.

Aláírta a magyar követeléseket és — Isten bocsássa meg e nem udvarképes kifejezésünket! — ebbe törött bele a bicskájával. Az aláírással ugyanis egy eskü is jár. S mivel AKKOR még a bécsi Burgban is szentnek és sérthetetlennek ismerték el a királyi esküt, amelyet visszavágyó nem lehet, Ferdinándnak mennie kellett, hogy átengedje a trónt egy oly Habsburgnak, aki akkor még nem esküdött meg a magyar alkotmányra s aki nem volt köteles császári és királyi elődjének esküjét magára nézve kötelezőnek elismerni. Az új király egy csapással visszaállíthatta a régi helyzetet, megsemmisíthette az újabb törvényeket, anélkül, hogy ezért öt személyesen bárki is esküszegéssel vádolhatta volna akáreszak szöszegéssel vádolhatta volna.

Ölműtben, ahol az egész kamarilla akkor tartózkodott, csupán erről folyt a tanácskozás. Elhatározták, hogy Ferdinándnak mennie kell. Így akarták ezt a főherczegek, így akarta ezt különösen Zsófia főherczegasszony, akitnek, ha a császár leköszön s ezzel együtt az ura is lemond a trónöröklési jogról, elsőszülött fia, Ferencz József főherczeg lesz a trón örököse. Így akarta ezt végül az egész titkos udvari tanács, amelynek szemeit égették azok a magyar nemzeti vívmányok, amelyekbe Batthyány és Kossuth belevittek Ferdinándot.

Ők maguk között jól kicsínálták a dolgot. Mit törődtek ők a következményekkel? Mit törődtek ők azzal, hogy vérben fűrésztzenek egy országot? A „kutya magyarok” örömeinek megzavarása felért nekik mindennel.

És alaposan és hosszú időre megzavarták a magyarok örömeit, nyugalmát.

December másodikán reggeli nyolcz órakor hajtották végre Ölműtben az államesiményt. A titkos udvari tanács és a császári család már rég együtt voltak, amikor megjelent előttük Ferdinánd és Ferencz József.

Ferdinánd császár ekkor felolvasta lemondását, Schwarzenberg felolvasta a többi okiratokat. A felek aláírták az okiratokat. Mintha csak egy lö cserélt volna gazlát. A lovat meg nem kérdezik, vajjon hajlandó-e gazlát cserélni. A népet is baromnak nézték. Ők megkötötték az alkut és ezzel — punktum.

Mikor az okiratok már alá voltak írva, Ferencz József, amint képünk ezt ábrázolja, letérdelt a volt császár előtt, és Ferdinánd könyvtelt szemmel ezt rebegte: „*Jó szírel tettem, légy jó.*”

Majd édesapja is megáldotta Ferencz Józsefet, aki attól a naptól kezdve osztrák császár volt és magyar királynak képzelte magát.

És hosszú ideig igazán csak a maga képezetében volt magyar király. A magyar nemzet nem ment bele az Ölműtben megkötött vásárhoz. A magyar törvények szerint Ferdinánd volt még mindig Magyarország királya.

len. Levették! Bűnhödtünk! Cseh és morva eszélelőkkel töltötték meg a hajdan tejben-vajban gazdag magyar Kamránt, s ezekkel akarták megvalósítani az „életézelül tüzött” egységesítési eszmét. Nem sikerült!

Ausztriában voltak kénytelenek először is az oktrojált alkotmányt felfüggeszteni. Az oktrojált alkotmány felfüggesztése után az abszolutisztikus rendszerrel tettek kísérletet.

Az abszolutisztikus rendszernek első következménye az volt, hogy a nagyhatalmi tekintély Európa előtt pari alá szállott, s Ausztriát elkalanította Solferinóhoz. Nem csak a nagyhatalmi tekintély mondott azonban csődöt, hanem Ausztria díszevirága. — Lombardia is elvesztett örökre.

Miután az oktroj és abszolutizmus a népek nagy gaudiumára befagyott, a bécsi kéz politikai dilettánsai újabb kísérletet tettek: a magyar nemzetet az engedményeknek bizonyos rongyos morszálval akarták falnak vinni. Ekkor adták ki az 1860 október 20-iki diplomát. Ez az októberi diploma ékes hazai nyelvünket visszahelyezte régi jogaiba. A megyei intézményt restituálta, országgyűlést ígért, koronázást helyezett kiállításba, s ezenkívül fennem hírletette, „hogy Magyarország alkotmánya visz-

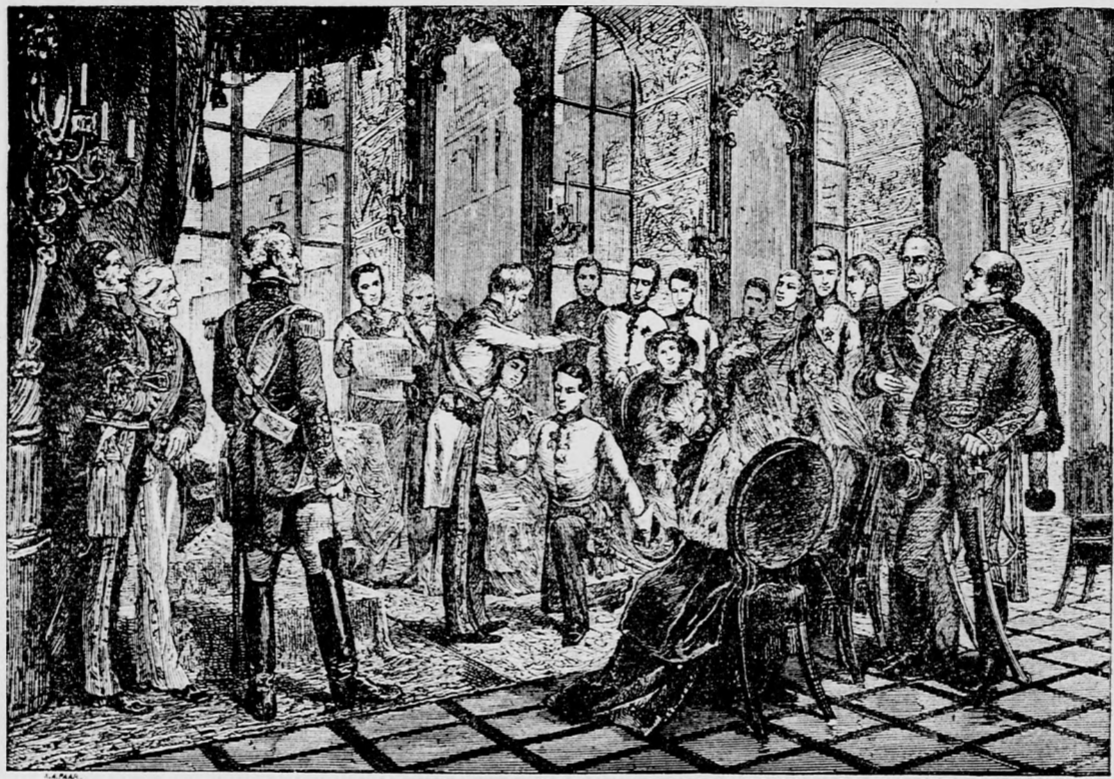
Deák Ferencz vegre hozzalátott a kibékítés munkájához, a romban heverő hazának újból való felépítéséhez.

A Pesti Napló 1865 április 16-iki számában egy névtelen cikk jelent meg, mely Deák Ferencznek 1861-iki felirata alapján új Magyarországot tervez és építómesternek meghívja az osztrák császárt.

Ez volt az a híres *harsvétli cikk*, amelynek Deák Ferencz az szerzője. Egy délután az Angol-szállodában Salamon Ferencznek diktálta. S ez az egyetlen újságcikk erősebb volt hadseregénél, diadalmasabb volt kormányoknál, hatalmasabb volt az ágyuknál. Amit Világos elvesztett, azt részben visszaszerelte az a husvétli cikk. Legalább így gondolta, így remélte ezt akkor a magyar nemzet.

Létrejött a kiegyezés s a törvénytelen királyi nagy pompával és nagy lelkesedéssel közepette királylyá koronázta a magyar nemzetet. A nemzet ujjongott, mert Ferencz József megesküdött a magyar alkotmányra.

És mikor 1892-ben a király és a nemzet között megkötött házasságnak huszonötödik évfordulóját megünnepelték, ünnepi díszben ragyogott Magyarország. A házasság boldognak bizo-

Egykorú bécsi kép

V. FERDINÁND ÁTADJA A TRÓNT.

Ferdinand. Ferencz-Károly.

Bécsben nem igen törődtek azonban törvényvel és különösen nem törődtek akkor. Belekergették a magyar nemzetet egy háborúba, melynél dicsőségesebbet s melynél szomorubb kimenetelűt alig ismer a világtörténelem.

A háboru részleteinek felsorolása nem tartozik ebbe a cikkbe és túl is lépné ennek keretét. Tény az, hogy a törvénytelen király nem ismert emberi törvényt. S ha ismerte, lábbal taposta. Szomorú regél erről az Újépület, szivrendítőt Arad.

Különbön azokból az eseményekből, amelyek Ferencz József trónralépését követték, hazánk jelenlegi helyzetére könnyen levonhatók a következtetések. 1848. december közepén támadták meg az osztrák seregek Magyarországot. Úgy az 1848. december 2-án történt trónváltozásokról, mint az 1849-iki márczius 4-én Magyarországra is oktrojált birodalmi alkotmány kihirdetéséről közrebeszített osztráki manifestumokban országvilágnak azt kürtölték, hogy „az új uralkodó élete feladatánál tűzte ki a monarchia minden tartományait és nemzetét EGY ÁLLADALMI TESTTÉ EGYESITENI”. Az egy álladalmi testté való olvasztást legelőször épp 1849. márczius 4-én próbálták meg. Abban a híres manifestumban ki van mondva: „Egy és oszthatatlan ausztriai császárság”. Akkor a nemzet fegyverrel védekezett a beolvasztás el-

szá van állítva, s a nemzet ohajai, reményei, legszentebb vágyai mind-mind teljesedése mentek.

Az azonban hamarosan kitűnt, hogy csak *szinpadli kaszkiváltott alkotmányt kaptunk!* Nem is hitt a komának senki. Mert 1861. április elejére országgyűlést hívtak össze azzal a rendelettel, hogy Magyarország küldjön 85 képviselőt az 1861. februárjában kiadott osztráki patenssel visszaállított birodalmi Reichsrathba, épp úgy, mint az egy és oszthatatlan osztrák császárság bármely más tartományára.

Persze, hogy Magyarország nem válaszolt, s nem küldött delegáltakat az osztrák császár kronlandjainak közös parlamentjébe.

Igen természetesen, hogy a bécsi kéz Magyarország képviselőit ezzel szétkergette, mert ezek a rossz fiúk a birodalmi egységesítésnek ezt a tervét is megakadályozták.

Jött egy újabb, még ravaszabbul kísérelt kísérlet: Közvetett választás útján akartak képviselőket küldeni a Reichsrathba. Nem sikerült ez sem! Ezzel tehát a birodalom egységesítésének negyedik kísérlete vetett bukfczet. Magától értetődik, hogy a kísérlet meghiusulása után megint abszolutizmus ítötte fel tanyáját. Még pedig katonai abszolutizmus.

nyult. A király ragaszkodott az alkotmányhoz és a nemzet békés fejlődését nem zavarta meg semmi.

S mikor 1896-ban a honfoglalás ezredik évfordulójának megünnepelésére ismét családi örömben egyesült király és nemzet, tiszta fényben látszott felragyogni a magyar nemzet napja.

Ezt a napot nem sokára komor felhők borították el. A király megfélekedett esküjéről. Visszaidézte 1848. december másodikának emlékét. Azt a napot, mikor magyar királynak képzelte magát minden kötelezettség nélkül a magyar nemzettel szemben.

S amint 1848-ban királyhü emberek, ha mindjárt halállal kellett meglakolniok érte, a nemzet érdekeit följé helyezték a királyi érdekeknek, most is akadtak férfiak, akik nemes elszántággal mentek a nemzet jogainak, a nemzet alkotmányának védelmére.

Ebben a harcban nem hullott magyar vér. A nemzet kibékült a királylyal újból. Egyre azonban ez az újabb ellentét király és nemzet között kétségtelenül megtanította a magyar nemzetet, megtanította arra, hogy királyi eskü daczára a magyar alkotmány mindaddig nem lesz biztonságban, amíg az osztrákok a maguk császárságának nevezhetik a magyar királyt.

Kossuth látónki szemmel meglátta

és megjósolta. Fia és politikai örököse azonban mégis eljár a bécsi burgba. Persze, az idők változnak és 1848-tól hatvan esztendő választ el bennünket.

A MAGYAR.

Irta: Nagy András.

*Megátkozott, Istenért nép a magyar,
Búra virrad, akármilyen jót akar,
Hollóttal van tönkre a párnya,
Koldusbotból szegezett nyoszolyája,
Kötözött nyoszolyája.*

*Mint koporsófödél hús a lombtető,
A rónaság, mint a tépelt szemfedő —
Itt is hagyja sok; de jobb rán*

*maradni,
Elkezdhetnék a fejünket faragói,
Fejünket megafaragói...*

*Tisza vize bodorodik fölfelé,
Haragosan úz a nagy ég is bele —
Mit gyűjtöget vért és könyvet ugy*

*lehet,
Pedig ebből láttunk mi már eleget,
Kaptunk mi már eleget.*

*Magas a menny, nem jut oda
a csokszó,
Maradsz népem rongyos, gyötört,*

*utolsó,
Jobb rón ha az élek közül kiégnek,
Mi lakunk tón bűncért, mind az
egész világnak.*

Mind e széles világnak.

MÁRCZIUS 15-én.

Irta: Luczky László.

*A gyára hűségés am ünnepeljen
Hazug törvényekkel diktált más napot,
Még nem halt meg, még él bennünk
a szellem,
Mely akkor minden keblet áthatott,
Hadd lessék ők a Bálvány arczalóját:
Mi rád tekintünk, jellelő Szabadság!
S téged ünnepelünk, ki ezt felhozod,
Csak téged, Márcziusnak idusát!*

*Tarasz volt akkor, nemcsak a berekben,
A székben fakadt bű és varázs,
Tarasz volt akkor, égi szent jelekben
Adott magáról hirt az újhódás;
S mint a mennydörgés tisztító haragja,
Zugott fel millióknak akaratja:
„Ját viseltünk, ámde esküszünk,
Hogy rabok többé soha nem leszünk!”*

*Te voltál nép, mely új életre keltél:
Te rajtad áradt szót a kikelet,
Nem a kegy számolyaúl térdepeltél,
De büszkén felemelted fejedet,
Nem lestél, félted föld gógos hatalmát,
Rád tándökölt az égi, szent szabadság,
S magad róttál hatalmas, büszke, bátor,
Veztélre ünsziednek esillagatót.*

*Ahogy szavad harsogta feliharzott,
S ahogy megdobbant lábad szilajon:
Mit szarukod elvált és elorzott,
Mind visszaszerzél egy dicső napon.
A zászlók lengtek, kiálltak az orczák,
A magyar lett újra Magyarország!
S kit ödög lánccal segyesített és iga,
Szabad e honnak minden hű fia!*

*Nem mástól kaptad — és ezt ne feledd el —
Másnak köszönni semmit nincs okod,
Hisz rédned kellett vérezni sebekkel
A visszaszerzél ősi szent jogot,
Észért vírtad szabadság szent csatáit,
Ész elváltól tárt róad a MÁSIK;
Észért hullott köny s vér irtóztató,
Észért lett szent tizenhárom bitó.*

*Lengjen zászlód, nem annak tisztelegre,
KINEK NEM ÜNNEP A TE ÜNNEPEID.
A régi láng gyuladjon fel szívedbe,
Tudván, hogy itt jog és erő tied,
Ész ne feledd el és ne hódolj másnak,
Érezd magad a régi óriásnak,
Kinek játek szétörni lánccokat,
S ünnepre kelvén, ünnepeid magad.*

*Raggyora dicsőséged sugarától,
Dicsérő zsoltár keljen ajkadon;
Te vagy a nép, a nagy, a büszke, bátor,
Tied az ország és a hatalom!
Mennydörgés szava szól még
haragodban,
Villám ereje lakozik karodban,
Szabadságot megrédni hős tusán,
Ész harsogd márcziusnak idusán!*

PETŐFI ÉLETE ÉS HALÁLA.

A VILÁGSZABADSÁG ÉS EMBERI JOGOK DALNOKÁRÓL.

Képünk Petőfi mint katonát mutatja be, amint őrszolgálatot teljesít. A költő ekkor sem tagadja meg magát. Költ és magasba szárnyaló gondolatait olajira a faköppönyegre.

Petőfi maga egy — költemény volt. Élete az volt, halála is annak bizonyult. Heine Henrik, a világ egyik legnagyobb költője, öntudatlanul Petőfit jellemezte, amikor azt mondta: „A rabódi költő lelkét adja a lantnak. — amit dalol, szívéből fakad. Ha fájdalomról énekel, könyvek nedvesítik az írását és dala rímekbe tördelt fájdalom, amely a könyvek lepergő gyöngyében nyer enyhülést.”

Ákinék szívében nem él és ég az isteni szikra, az hullathat ugyan megrendelésre könyveket, az irhat paranasszórá mámorról, borról, szereléről, — de éneke nem fog a szívbe hatolni, mert nem eredt a szívből.

Szeretem az igazságot. A költő beszéde lehet bármilyen édesen szóló, szava susoghat lígáyan elomló melodákat, mégis hidegen hagy, ha tudom, hogy hazug a szó, hazug beszédének mindegyik szava. A hazugság lélek nélkül való és a költészet lélek nélkül semmit sem ér.

Kerestem az én költőmet soká. Elmerülve, vágyakkal telve lapoztam végig számtalan verses kötetet, kutattam poétáim életét és találtam kettőt, akik megszerettek, ákinék a lelke, szíve beszéd dalának minden egyes sorában. Ez a két költő: *Petőfi és Heine*.

Az egyik, Heine, ostromozta népet, a németet, mert nem akart szabad lenni, a másik, Petőfi, dícsőítette nemzetét, a mely csak a szabadságban kereste életét elemét.

Petőfinek költészetén egy jelszó vonul végig: *szabadság, szeretem*.

Minden sorában megtaláljuk a végtelen szerelemvágyat, a készséget, meghalni a szabadsáért.

Ismerem a legendák könyvét és tudom a mithikus hősök esodálatos történeteit. Káprázatos mesék, fantasztikus, elbűvölő történetek ezek, amelyekben talán mi igaz síncsen, hiszen ha keresztülszűrjük életünk tapasztalatait, üres semmisség, hitvány salak, ami visszamarad. A rideg valóság megöli a mesék szépségeit, megsemmisíti ragyogó színeiket, hamvas szürkeséget hagy hátra, illuzióink romjain rossz észre hangol.

...és Petőfi életét, pályafutását a legendák könyvébe írom mégis. Alakjának ott van a helye a mithoszok hősei között. Tümemény, hirtelen fellobbanó és éppen oly váratlan gyorsasággal kihunyó fény az ő életműködése.

Született szeretni és küzdeni a szabadsáért s aztán meghalni szeretére a szabadság elbukásakor.

A költő hivatása: ápolni a nemzetben a hazaszeretetet, lelkesíteni, bátorítani, izgátni és lázítani, ha szükséges; gyönyört nyújtani, élvezetet adni, elringátni lígáyan a kedélyeket a lant szavával, ha ennek van ideje.

Petőfi a reform-mozgalmak költője volt. Született forradalmár, a szabadság rajongó híve, elméhatatlan dalosa, megtántoríthatatlan bajnoka.

Fellépése az irodalom terén forradalom volt. Elernyedt, kielt volt a költészet akkor, amelynek nem lehetett hatása többé a nemzetre. A szürkeségben veszték el azok az alakok, akik kevéssel előbb a dícsőség fényében ragyogtak.

Más idők jártak, másért lelkesedtek a szívek. A tél idején az üvegközi satnya, cseresep virág is örömet okoz, de tél elmúltán, tavasz érkezésén az erdők sűrűjének illatos ibolyája a kedves virág.

Dermesztő tél futott el s a tavasz kezdte bontogatni szárnyát a negyvenes évek reform-mozgalmában: természetes, ha az üvegközi költészet hatástalan volt, ha a szigorú formákba szorított, cenzor megnyírálta sorok hidegen hagytak minden olvasót.

Mi más volt Petőfi költészete! Szabadságot vágyó lelke összetörte a korszak által megszabott szigorú korlátokat. Nem ismert kíméletet senkivel szemben. A gúny és szatíra kegyetlen fegyvereivel ostromozta a hibát, szertelenül esapongó képeivel kétségbeejtette iríg irótársait, maga ellen irányította a kritikát és mégis népszerű lett.

És annak a bámulatos gyorsan szerzett népszerűségnek a titka az volt, hogy szívének egész melege, szerete, izzó, lobbanékony lelkének minden gyűlölete, haragja, lelkesedése benne volt daláiban. Nem a formák, nem a mesterkelt szavak szerették meg Petőfi nép-

szerűségét, hanem az igazság, amely daláiban volt, a lélek, a szív.

Petőfit nem az akkori idők tették naggyá, hiszen nagy idők megszületésében, előkészítésében, a nemzet felélesztésében neki tevékeny része volt. Március idusának jóformán minden dícsősége övé. Nélküle is történek valami, lesznek talán nagy események is, de nem valósítják meg a sajtószabadságot és Táncsics továbbra is ott marad penészes börtönében.

„Véres napokról” álmodott ifju feleségének ölébe hajtva fejét. Óhajította, várta a forradalmat, a egyszerű küzdelmet a világszabadság megvalósításáért. Tudta, hogy el fog következni a fegyveres leszámolás ideje, mert ismerte a történelmet.

Szabadság, ez volt Petőfi egyik jelszava. Előtte a legszentebb eszme, a melyért feláldozni kész mindent: szerelmet, életet.

És a jelszót nem tagadta meg. Azok között, akik 1818 nyarán legelőször kötöttek kardot, ott volt Petőfi is. Pedig nem született katonának. Vérmérséklete, jelleme egyaránt ellenkeztek ezzel és mégis katona lett: a szabadság katonája.

Mit áldozott fel érte? Valóban mindent: a családi tűzhely meleg boldogságát, nyugalmát és életét.

Beszéljen helyettem a történelem... Szeretem a más-lik szó, amely Petőfi jelgében foglaltatik.

Letörteni vele könyvemet érted, Ki könnyedén elfeledéd hívedet!

Közvetlenül házasságának megkötése után Petőfi Budapesten telepedett le és Múzsáját a nemzeti politika szolgálatába állította.

Ezernyolczszáznegyvennyolcz márczius tizenötödikén Jókai Mórral megostromolta a Heckenast-féle nyomdát és kiereszkolta forradalmi dalának ki nyomtatását. A „*Talpra magyar!*” volt az első irodalmi termék, mely a cenzura mellőzésével jelent meg. Petőfiének és merész fellépése vont maga után a sajtószabadságot.

A nyomdafesték még meg sem száradt a papíroson, amikor Jókaival elcsietett Petőfi az egyetem-térre, ahol lelkes éljenzéssel fogadta az ifjuság a két szellemóriást.

Petőfi felkászott egy emelvényre és elszavazta a „*Talpra magyar!*”-ját. A hatást leírni nem lehet. A tömeg lobogtatta a nemzeti zászlót, az ifjak kardot kötöttek oldalukra és ezer meg ezer százát orkászserűleg zugta: *Esküszünk, hogy rabok többé nem leszünk!*

Abban a pillanatban foglalta el helyét Petőfi Sándor nemcsak a magyar nemzet, de az emberiség történetében. És tettei nemcsak a magyarok szívében vannak feljegyezve, de ott olvashatók Klónak az idők viharjaival dacoló márványlapjain.

lángleke tulrepült egy ország és egy nemzet szük korlátaín. Ó dalnoka, pó-tája volt a világszabadságnak, az általános emberi jogoknak. Petőfi fel akarta emelni a küzdő munkásnépet, le akarta tiporni a kiváltságokat, amelyek egyeket az összesség fölé helyeztek.

Eme küzdő munkásnép iránt érzett szeretetének, a kiváltságos osztályok ellen táplált haragjának méltó, megható, de egyáltalán felrázó kifejezést adott „*Az apostol*”-ban.

Ez a gyönyörű költemény, melyet nemcsak minden magyarnak, de a világ minden emberének, hatalmasnak és legigazottnak, gazdagnak és szegénynek egyaránt el kellene olvasnia, ez a hatalmas költemény minden egyes sorában elárulja, hogy Petőfi nemcsak az emberiségnek elérhető eszményeit ismerte, de ismerte magukat az embereket is.

Ezt a gyönyörű költeményt, habár feltesszük, hogy lapunk minden olvasója ismeri, e cikünk befejezésül hadd iktassuk ide kivonatban:

Egy szobácskában, — így írja Petőfi, — az éj sötétjében beteg gyermeke ágán virraszt egy férfin, akinek homloka könyv, amelyben az egész világnak végtelen nyomora fel van jegyezve.

A gyermek éhezik. Egy falat kenyéret könyörög. *Mutasd meg a kenyéret, a látsza jól fog esni.* — szólott a gyermek a kétségbeesett emberhez s mikor ez kenyér helyett csak vigasztaló szava-

nép még nem érti meg a tanait, hogy elő kell készíteni őt a szabadság áldásaira.

Mikor kiűzték a faluból, utána szókott a földesur leánya. Nem akart, nem bírt meglenni nélküle. Együtt éltek. Pap nem áldotta meg őket, törvény nem szentesítette a frigvet. A szerelem forrasztotta őket össze.

Az a szerelem vezette őt apostoli működésében. Amit írt, lángra borította volna a világot, ha nyomtatták volna. Gondolatait, érzelmeit nem közölte senkivel. Sokat éhezett. Kamrájának egyetlen ékszerét jégvirágok képezték, melyek dehogyan olvadtak le a piézike ablakról. Éhezett és fáztott. Ó is, kedvese is. Dolgoznia kellett kenyérért és tüzelő anyagért.

Elvégre akadt egy nyomdára, amely kiadta a könyvét, amelyben elmondta, hogy az embernek nemcsak joga, de kötelessége szabadnak lenni.

A könyvet csak úgy falta a nép. De olvasták a hatalom képviselői is. Szerzőjét börtönbe vonsozták, láncokkal verték. Tíz éven át lézengett a börtön sötétjében s mikor letelt az ideje és ismét kilépett a világba, első kérdése az volt: *Szabadok-e az emberek?*

Felcségsé, gyermeke ezalatt elpusztultak, meghaltak. Az apostol egyedül bolyongott az emberek közt, akik elhagyottabbak, nyomorultabbak voltak, mint valaha.

Ekkor fényt és pompát pillantott meg az utcán. Mi lehet ez? — gondolta. Talán Isten szállott le a magasból s az ő tiszteletére vetek magukra ünnepi dísz az emberek? Nem az Isten szállott le, hanem egy ember, aki elbizakodottságában Istennek hitte magát. A király volt. S az emberek tédert hajtottak előtte és torokszakadtából kiáltották: *Éljen a király!*

Az epe előtötte az apostolt, mert a nagy embersokaságban nem akadt senki sem, aki az éjlenkiáltásokon keresztül azt dörögte volna a nép elnyomója fülébe: *Le a zsarnokkal!* Megtette ő, az apostol. És golyója szíven találta a zsarnokot. A nép pedig arczuköpte megmentőjét. A hóhér vesztőhelyre vitte az apostolt.

REJTÉLYES IDEGEN.

Kis-Azsiából elgyalogolt Szegedig.

A Szeged város végén elterülő ugynevezett Makkos-erdőben egy rongyokba burkolt aggastyánt találtak, aki az élet minden jele nélkül mozdulatlanul hevert az avarban. Ertesítették a mentőket, akik érte mentek.

A mentők első pillanatra azt hitték, hogy az öreg ember halott, de mikor tüzetesebben megvizsgálták, észrevették, hogy a szíve még gyengén ver. Beszélőitették a kórházba, ahol sikerült eszméletre téríteni.

A aggastyán alig hallható hangon elmondta, hogy már négy napja egy falat sem volt a szájában. Természetes, hogy jól tartották s gondos orvosi ápolás után három nap alatt teljesen lábra állt. Ekkor szabadon akarták bocsátani, de előbb a szokásos törzkönyvi lapot kellett volna róla kiállítani. Ez azonban nem sikerült. Az öreg nem akarta magát megnevezni. A kórház igazgatója a makkoserdő öregzet kénytelen volt átadni a rendőrségnek. De itt sem boldogultak vele. Annnyí azonban kiderült, hogy az angol, francia, német, magyar, olasz, szerb és román nyelven kívül teljesen jártas a görög és latin nyelvekben is, valamint, hogy tökéletes európai műveltsége van. A világirodalom majdnem minden jeléből ezalt, de összefüggéstelen zavaróssággal. A legújabb világeseményekről is tudomása van, de azokat összezavarja közép- és ókorbeli történetekkel. A hozzá intézett kérdésekre készséggel válaszolt; elmondta, hogy Kis-Azsiából jött s Grázba igyekezett, természetesen gyalog. Az uton azonban rosszul lett s a Makkos-erdőben huzta meg magát, ahol gyökerekkel táplálkozott.

Ezt ő — amint mondja — annyira megszokta, hogy nem eszerélné fel pástómmal sem. — „Pedig azt is sokat ettem” — jegyezte meg.

A nevént nem árulta el semmiféle kérsére, fenyegetésre sem. A rendőrkapitány kijelentésére, hogy addig, míg a személyazonosságát meg nem állapítják, nem engedik szabadon, nevetve mondta:

— Majd csak megúnnak, semmi sem tart örökké. Ha megmondanám, ki vagyok, sok nagy urnak rossz napokat szereznek. De én diszkrét vagyok. Irja be kapitány ur, hogy Ödön vagyok, a Paradicsomból, vagy Mózes, az ígért földjéről. Irjon, amit akar s cselekedjek velem tetszése szerint.

Petőfi mint zöldhajtókás, sárgapitykés közlegény, verset ír a faköppönyegre.

A szerelem, amely egyedül adhat boldogságot, békét, amelyért kész feláldozni életét és amelynek csak egyet ismer szentebbet: a szabadságot.

És ez a szerelem éten él Petőfi költészetében. Azok a versek, amelyekben elcsiratja első idealját, Etelkát, örökbeesűk maradnak minden időkben s azok, amelyeket mint ifju házias írt családi boldogságáról, a világirodalomban a legelső helyet foglalják el — és minden soruk a valóság, a fájdalom könyveiben megtört reflex-sugarak, a boldogság mosolygásában született gyöngyszemek s a méla borongás, a titkos sejtelmek megnyilvánulásai.

Ez a szerelem nyilvánult meg legédesebben és legmeghatóbban, amelyet halál-sejtellemmel a szívében írt Juliájához:

„Oh, mondj, ha előbb halok el, tetemimre Könyvedre borítsz-e ezemfádedet? S rábírhatsz-e majdan egy ifju szerelme.

Hogy elhagyod érte az én nevemet? Ha eldobod egykor az özevgyi fátyolt, Fejfámra sötét lobogóul akaszod. Én feljőcök érte a siri világból Az éj közepén — s oda elviszem azt,

Bem tábornokhoz sietett Petőfi, hogy a lengyel szabadsághős oldalán megselekedje azt, amit daláiban megénekelt.

Utóljára 1849 július 31-én Segesvár közelében látták őt Fejérméz csatasíkján. Élethalál-harcot vívott ott egymással a szabadság és a zsarnokság. S mikor este a zsarnokság diadalmasan vígyorgott végig a csatasíkon, mikor a szegény biborpirjában letínt a szabadság napja, Petőfi Sándor is letínt örökre. Nem találták meg őt sem az élők között, sem az elesettek között.

A helyet, ahol utóljára látták karddal a kezében s ahol minden valószínűség szerint a száguldó lovak taposták össze szent testét, azt a helyet Haller grófnő kegyelele kértte alakította át, a melyet mindez ideig a szabadságharznak két honvédje őriz.

S oda, ahhoz a helyhez visszük el mi magyarok e mai szent napon a kegyeletnek virágjait. Pedig Petőfi Sándor emlékezetét nem kell virágokkal felelevenítenünk. A halhatatlanság virágkoszoruját ő maga fonta homloka köré.

Letörtük ime kegyeletünk adóját a haza dalnoka és a szabadság vértanuja előtt. Tartozunk Petőfiének a kegyelet még egy virágszállával. Mert Petőfi

Mázik m.
Ha szász azért, 15-ikeben s magyá mert
alatt eszász is, me
Mos san-lan meggy mint nagy jak ug de azt vén eszet szamondo kezébe vagy p galmas erőszak teljes s
1818
ugy a k ra gye küzdoh da elát nép a s esot for gi függ is odaj
A ma til eg zsoldosa tunk, ho jük a tó kon ker egész vi ket, hog ágyntól mert ily rehalado ja, hog rópai ne tudta elh vagynk
Az osz vilá előt dáit esak osztrak e
Pedig mi a szab száz eszt világtörte ington G ezia jakol S bár rabb ha mint aká ezia nép, gyarorszá egészítő n vü népek rosszul os melyet a ismer.
Auszri ban mege Isten kal ta, akkor takargat Felt be vált azót tattuk, he kivetésbe ra felállt kor Kossz végig Ma ben a haz
Azóta a kétféj len madá nyomában sen szeged ja fele re vésünk. kodása m nyi pacit rad, hogy a esodanu meg négy kétféjű s Azért tal sít a fejé lesztve a
Igy vol vel előtöl sem szaba Német szó ket a mag igt kívánv És mer szabadság hozta meg s a függet 1848-ban Megszűnt Kossuth D a nép, de a magyar nyai alól. És mikor

AKIÉ A FÖLD, AZÉ AZ ORSZÁG.

ELMÉLKEDÉSEK MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKÉN.

Másfél millió magyar honos dolgozik ma az Egyesült Államokban.

Hatvan esztendővel ezelőtt alig kétszáz magyar ember fogott fegyvert azért, hogy, mintán 1848. márczius 15-ike meghozta a jogegyenlőséget, egyben szabaddá és függetlenné tegyék a magyar hazát. Gyengék voltunk hozzá, mert hiszen még ma is osztrák járom alatt nyögünk, még ma is az osztrák császár parancsol a magyar királynak is, meg a magyar nemzetnek is.

Most, hatvan esztendővel később, lassan-lassan leszűrik bennünk az a meggyőződés, hogy: „Többet észszel, mint erővel”. Ma már belátjuk, hogy nagy emberek szónoklatai irányíthatják ugyan a szabadságra törekvő népet, de azt is látjuk, hogy a szónoklatok révén csak akkor lett még ország és nemzet szabad, ha a haza nagy fia által mondott utakon haladva, vagy karddal kezében, ölye, gyilkolva és rombolva, vagy pedig szerszámmal kezében, szorgalmasan és céltudatosan dolgozva, kiérszakolta a nép szarnokának kezéből teljes szabadságát és függetlenségét.

1848-ban, — hatvan évvel ezelőtt — ugy a kard, mint a szerszám forgatóeszközre gyengék voltunk. Ezért volt a mi küzdelmünk meddő. Számítatlan a példa előttünk, hogy csak akkor értett egy nép a szabadságra, ha előbb a kalapácsot forgatja, s ezzel megszerzi az anyagi függetlenséget arra, hogy a karddal is odajuthasson, ahová akar.

A magyar nép évszázadokon keresztül egész Európának fizetésnélküli zsoldosa volt. Örökös harcban voltunk, hogy a nyugat haladását megvédjük a török ellen. És mert évszázadokon keresztül fegyverben állottunk, az egész világ csak arról ismert bennünket, hogy mi vad és neveletlen, csupán agyuntelének való nép vagyunk. S mert ilyenek vagyunk, a művelt és előrehaladott nemzetek érdeke azt kívánja, hogy bennünket kitöröljenek az európai nemzetek sorából. Ausztria így tudta elhitetni a világgal, hogy mi nem vagyunk értekek a szabadságra.

Az osztrák úgy tüntette fel magát a világ előtt mindig, hogy a magyar esordát csak úgy lehet féken tartani, ha az osztrák császár a börtönörünk.

Pedig milyen régen éretek voltunk mi a szabadságra. Rákóczi kuruczeit száz esztendővel hamarabb ismerté a világtörténelem, mint akár Washington György katonáit, akár a francia jakobinusokat.

S bár nyolcvan esztendővel hamarabb harcoltunk szabadságunkért, mint akár az amerikai, avagy a francia nép, ma is szolganép vagyunk. Magyarország, a világ előtt, ma is csak kiegészítő része annak a különböző nyelvű népek apró-cseprő országaiból jólrosszul összetakolt nagyhatalomnak, a melyet a világ „Ausztria” gyűjtőnéven ismer.

Ausztria még Petőfi Sándort is jobban megértette, mint mi. Mert, ha az Isten kalapján Magyarország a bokréta, akkor nem esoda, ha az osztrák úgy takargat bennünket a világ szeme elől.

Félt bennünket az osztrák. Legkivált azóta félt, hogy 1848-ban megmutattuk, hogy nem feleltük el a számkivetésben meghalt Rákóczit, s egy szóra felállottunk mindmegannyian, mikor Kossuth Lajos azon kiáltása zúgott végig Magyarországon, hogy: *veszélyben a haza*.

Azóta hétszer jobban félt bennünket a kétféjű sas. Ott örködik ez a lehetetlen madár a dolgos magyar pacsirta nyomában, nehogy kedve kerekedhesen szegénynek a szabadság életét napja felé repülni. Hiába minden törekvésünk. Apánk mulasztása és torzalkodása miatt a magyar nemzet milliónyi pacsirtája csak azért dolgozik és fárad, hogy jól megverhesse a begyét az a csodamadár, amelyiknek két feje, meg négy undok szeme van. Ezért a kétféjű sasért dolgozunk mi. Miért? Azért talán, mert császárunk korona ékesíti a fejét, s mert a begyére rá van illesztve a magyar czimer?

Igy volt ez odahaza hatvan esztendővel ezelőtt, s ma sincsen különben. Ma sem szabad a saját házában a magyar. Német szóval tanítják a magyar gyereket a magyar hazát védeni, mert ezt így kívánja az osztrák császár.

És mert ez így van, az 1848-ik évi szabadságharc csak a jogegyenlőséget hozta meg a magyarnak, a szabadságot s a függetlenséget nem.

1848-ban egyenjogú lett a magyar. Megszűnt a jobbágytság. Ezért állott Kossuth Lajos hívó szavára csatasorba a nép, de meg azért, hogy kirepülhessen a magyar az osztrák kétféjű sas szárnyai alól. Folyt a vér, mint a patak. És mikor a magyarság ezernyi pacsir-

tája a számtalan sebből vérző büszke kétféjű sas feje fölött a császár koronát akarta levenni, hogy azt összezuza, akkor segítségére jött az orosz medve, hogy óriás testével agyonnyomjon bennünket.

Ránk rontott irtózatossággal a muszka, Paskiewits vezérével alatt és mert a magyar nép csak jogait és nem magát a magyar földet védte, nem birtuk egymást megérteni, s így a magyarság szabadságának és függetlenségének 1848. márczius 15-én oly tündéri fényvel felkelt napja leáldozott 1849. augusztus 13-án Világosnál.

De mivel a magyar egyszer érezte a szabadság napjának életét melegt, mivel egyszer látta annak tündéri fényét a haladás és boldogulás útját, a magyar népnek nem tetszett többé az örökös éjszaka. Visszakivánták a melegt, nem akarták tűrni a szarnok jég-hideg kezének fojtogatását. Várták a Világosnál letűnt nap felvirradtát.

Várt a magyar, várt türelmesen. Várt a nehezen, hogy ha már 1848-ban egyenjogú lett minden magyar polgár, mikor lesz hát a szabad a magyar polgárral együtt szabad a magyar föld is.

Az oly sok vérel áztatott magyar föld azonban még ma sem szabad. Féltve őrzi a magyar föld legnagyobb részének birtoklását a magyar korona révén, első sorban az osztrák császár, de meg

biztatta magát, hogy kivárhassa a szabadság napjának virradását.

Hiába volt mindez, mert mikor a nép azt látta, hogy azok, akiket kérges tenyerének révén kitart, még csak nem is bízták, mikor látta, hogy negyven esztendő várakozás után, a jogegyenlőség mellé még csak egy darabka földet se kaphat, mely mindennapi szükös kenyerét megadja, beleunt a várakozásba. Nem győzte kívánni a hajnalt. De mert kívánta a nap melegt, mert gyönyörködni akart annak fényében az ország színe-java, a munkabíró, erőteljes magyarok száz, meg százezernyi tömege, elindult nyugatnak, hogy a Világosnál leáldozott napot megtalálja. Kijött a magyar Amerikába.

Igy és ezért indult meg husz esztendővel ezelőtt a magyarok kivándorlása. Jöttünk, s jövőnk is százszérvél. S ma már másfélmillió azoknak a magyaroknak a száma, akik négy, sötöt ezzer mértföldnyire utána jöttünk a szabadság napjának.

Itt vagyunk hát ebben a nagy országban, ahol a szabadság napja ragyog, a hol ez a nap 85 millió szabad és független polgárra szórja jótékony és életet melegt. Sütkérszünk ennek a napnak a fényében és hívjuk, szakadatlanul hívjuk magunk után százszérvén azokat, akik megunták már odahaza várni a virradatot.

A honfoglalás.

vele együtt azok a magyarok, akiknek még most is előbbrevál a grófi, bárói, titkos- és udvari tanácsosi cím és rang, mint a magyar hazának és népének szeretete.

Tudta és tudja ezt a józaneszü magyar nép — és tovább várt. Várt tovább a szabadság napjának felkeltét. Az osztrák császár megbízottai, az érdemrendes urak mintegy gúnyosan mondták neki, hogy megvan a jogegyenlőség, de a föld, amelyen élnek és halnod kell, a miénk. És, ha ezt is tudta a magyar, bár hitvány fizetésért, könyörödományokért, verejtékével öntözte a hazai rögöt, mégis várt. Tudta jól, hogy a verítékekkel öntözött föld azoké, akik abban fáradoznak el, hogy az osztrák császár előtt görnyedjenek.

Igy dolgozott és várt a jobbágy-sorból szabad polgárrá vedlett milliónyi magyar. Dolgozott keményen, de eredmény nélkül. És, ha az a munkában elfáradt és agyongyötört magyar nép még kenyérből sem ehetett eleget, csoda-e az, ha megéhezett arra, ami a kenyeret adja? Megéhezett, szörnyű módon, a kenyerét és egyben függetlenségét is biztosító — magyar földre!

Föld és csakis magyar föld kellett és kell ma is a magyarnak. És mert kereste a földet s mert odahaza sem a földet, sem annak váltságdíját nem bírta megkeresni, gondolkodába esett a magyar. Kemény munkában és a föld utáni sóvárgásban teremtette meg a nép ajka azt a magyar nótát is, hogy: „Megvirrad még valaha. — Nem lesz még virrad még valaha. — Nem lesz még virrad még valaha. — A jövőbe vetett hittel és reménységgel még dalolni is ráért a magyar.

Igy volt a föld népe negyven esztendővel. Mikor már nem volt mit enni, nehogy a türelmeből kifogyjon, nótával

és amely korona előtt tisztelettel hajlott meg az egész világ.

Akié a föld, azé az ország. Vegyük meg hát ezt a földet, hogy ne a császár szolgálja, de a tisztességes és józan gondolkodású magyar népé legyen, azé a népé, amelyik ma család nélkül bolyong itt — az idegenben.

Ha az Amerikában megkeresett milliókat tovább is hazaküldjük, az otthon összegyűlt pénztömeg lesz az a rozsdá, amelyik keresztüljárja azt a láncot, amelyik a magyar földet évszázadok óta tartja békében.

Bebizonyosodott, hogy ma már a kivándorlás keresetforrása lett Magyarországnak. Mert, bár tagadják, hogy mennyi pénz megy Amerikából Magyarországra, ma már annyit beismernek, hogy 300 milliót küldünk haza. Aki azonban az amerikai magyarság szervezetségét és viszonyait közelebbről ismeri, az jól tudja, hogy jóval több milliót küldünk mi haza, mint amennyit odahaza bevallanak. Mert hiszen nemcsak küldik, de visszatér is innét a pénz a magyarokhoz.

És mert annyit minden józaneszü ember tud, hogy a kézpénzt a megélhetés elviszi, a magyar csak földet akar vásárolni.

Azok, akik a kivándorlás ellenzői odahaza, akik a legjobban kiabálnak a kivándorlás ellen, jól tudják ezt, s már

meg is tettek minden lépést arra, hogy az eladásra kerülő birtokokat megkaparhassák, azért, hogy azután hétszerez áron adhassák el az amerikai magyaroknak. A magyar kormány a föld árának eme mesterséges felesvársá ellen mit se tesz. Ugy gondolkodnak odahaza, hogy hiszen elég dollárokat keresünk mi ahhoz, hogy megfizessük a magyar földet, még akkor is, ha tízszeres árat kérnek is érte.

De az amerikai magyarságnak semmi sem drága. Bár drágán, de nap-nap mellett több és több földet megválnak, hogy hazamehessenek a maguk portájára.

Bár kiabálnak a kivándorlás ellen, nem akarják azt meggátolni. Ma még az aranyesőben is gyönyörűséget lelnek odahaza és arra senki se gondol, hogy ez az aranyeső borzasztó válságos helyzetbe hozza még az országot. Nem is sok idő kell már ahhoz, hogy a pénz megtorlódik odahaza annyira, hogy a magyar bankok belefussanak ebbe a csillogó aranyáradatba.

Ma még csak értékesítik valahogyan az Amerikából hazatorló milliókat, mert hiszen az újabb németországi válságokba annyi pénzt befektetnek a hazai bankok, amennyit csak kérnek. Ha magyar iparvállalatról van szó, akkor begombolkoznak a tőkepénzesek s egy krajczárt sem adnak abból a pénzből, amit az Amerikában küzdő magyarok keresnek meg, hazaküldvén azt megörzés végett.

De mert a közmondás szerint mindeket megvan a maga határa, rövidesen itt lesz az az idő, amikor majd Németországban se lehet már a pénzt gyűmölcsözőleg elhelyezni. Mi lesz akkor, ha majd az amerikai magyarság évről-évre több és több millióval gazdagítja

a magyar nemzeti vagyont? Mi lesz Magyarországból akkor, ha ezideig idegen ipart gyámlolva a pénzével kiszorította az országból azokat az iparosokat is, kiket bár nagy küzdelmek révén nevelt, szétszórta a szélrózsa minden irányába, hogy így azok is idegen érdekeket szolgáljanak. Ma már ipart is nehéz lesz majd teremteni az amerikai magyarok hazaküldött millióival Magyarországon, mert hiányozni fog a gyakorlott munkáskéz.

Ebben az esetben még egy menekvésé lenne ugyan az országnak, hogy a pénzt ideig-óráig elhelyezhesse, s ez az, ha a ma még kötött birtokokat kiparcellázza. A kötött birtokok között első helyen áll a magyar római- és görög katolikus klérus vagyon. Körülbelül hárommilliónyolcszáz ezer katasztrális holdat teszen ki ez az óriási vagyon. Ennek a kiparcellázása, avagy örökhaszonbérbeadása megváltoztathatná Magyarországot helyzetét és szabályozhatná, rendes mederbe terelhetné a kivándorlást is.

Eme papi birtok feloldozásáért még kemény tusa lesz a nemzet és az apostoli király között. Hiszünk azonban, hogy egy a magyar kormány, mint a magyar katolikus főpapság a nép mellett lesz s minden elkövet arra nézve, hogy a magyar király beleegyezését adja eme birtokoknak megváltásához.

Ha ez az óriási birtok megoszlik a nép között, úgy egyelőre az amerikai dollárok özöne ellensúlyozva lesz, már csak azért is, mert a több ezer kisbirtokosnak berendezkedése a magyar ipart jó ideig foglalkoztatja majd s így a válság elodázható addig, míg az anyagi világ már megerősödött s így függetlenebb magyarság megteremti, illetve megerősíti az akkor már minden esetben tekintélyesebb magyar gyáripárt is.

Természetes dolog tehát az elmondottak nyomán az, hogy az amerikai magyarság lesz a jövőben független Magyarország legnagyobb segítségére.

Vannak, tudom, sokan, akik ezt az okoskodást megmosolyogják, de akik az amerikai magyarok hatalmas szervezkedésével tisztában vannak, de meg akik az itteni magyarokkal sűrűben érintkezve, azok lelkiállását, s így a gondolkodásukat is ismerik, azok jól tudják azt, hogy az elmondottaknak be kell következni. Mert az amerikai magyar, akár magyarul, akár tótul beszél, az ősi földet szereti, oda vágyik. Ma már az amerikaiak is belenyugodtak abba, hogy az idejött magyarokat letelepíteni és földhöz kötni nem lehet. Ebbeli kísérletezésük még mindenütt kudarcot vallott. Belenyugodott a yankee abba, hogy a magyar kitaró és szívós, nemcsak a munkában, de leigázott hazájának szeretésében is. Tudja már az amerikai azt, hogy a magyar arra törekszik, hogy ezerszázados hazája éppen olyan független legyen, mint az Egyesült Államok és mert tudja, számíthatunk arra is, hogy ma majd az amerikai magyarok is elérkezettnek látják az időt arra, hogy hazájuk függetlenségének kivívásáért megmozduljanak, úgy ha egyébre nem is, de jóakarataukra bízton számolhatunk.

Akik tehát utána jöttek a szabadság napjának annyi ezer mértföldnyire, azok céltudatosabban dolgoznak és küzdenek a haza megmentéséért, mint azok a magyarok, akik odahaza, még ma is az üres szőlők után indulva, sokszor csak feltűnési viselkedésből, hazaárulónak nevezik az amerikai magyart. *Nem azért jöttünk mi ide, hogy a hazát eláruljuk, de hogy emberfeletti munka révén visszaváraduljunk.*

A pénzt, a magyar föld váltságdíját nap-nap mellett küldözgetjük haza, még pedig örületes nagy összegekben. S mert ez így van, nagyon jól tennék odahaza, ha az ideszakadt milliónyi magyarsággal megfelelő összeköttetésben lennének. Nem felolvasásokra van ma szükségünk. Ennek az ideje már lejárt. Arra van ma szükség, hogy az innen ideig hazaküldött és ezután hazaküldendő millióinkkal ne idegen nemzetek vagyonát gyarapítsák, de használják fel azt okosan, a magyar nemzet vagyonának emelésére.

Ne nemzeti csapásnak nézzék a kivándorlást odahaza, s ne hátrítsák a kivándorlást ügyökökre a felelősséget, mert ezzel csak neveltségessé tesszük magukat ország-világ előtt. Láthatják odahaza, hogy most, mikor a válságos gazdasági viszonyok következtében hazament egy pár ezer ember, nem bírták a népet munkához juttatni. Napnál világosabban bebizonyult, hogy az ezresekkel megrakodva visszatérő kivándorlóknak más foglalkozást nem tud-

KOSSUTH LAJOS AMERIKÁBAN.

TÜNEMÉNYES FOGADTATÁSA NEW YORK VÁROSÁBAN.

Az 1851-ik év februárius havának 17-én Foote, aki Missouri államot képviselte az Egyesült Államok szenátusában, engedélyt kért egy határozati javaslat beterjesztésére. Az engedélyt egyhangulag megadták neki. A javaslatot kétszer felolvasták és végleges elintézését februárius 26-ára halasztották. Akkor aztán a harmadszor is felolvasott javaslatot egyhangulag elfogadták.

Ez volt a javaslat:

Mintán az Egyesült Államok népe szívesen rokonszenvvel risseltetik a magyar száműzöttek, Kossuth Lajos és társai iránt és teljesen elismeri a török kormány ügylelkü risselkedését, mely kormány a száműzötteket rendszerezéssel fogadta és velük jókavarral bánik, és mintán a szultán megengedni óhajta nekik a terület elhagyását: engedélyezze az amerikai Egyesült Államok kongresszusa, a szenátus és a képviselőház, ezennel elhatározza: az Egyesült Államok elnöke felszólítatik, HATALMAZZA FEL A JELENLEG A FÖLDKÖZI TENGEREK CZIRKÁLÓ ÁLLAMI HAJÓINK EGYIKÉT ARRA, HOGY A FOGSÁGBAN LEVŐ KOSSUTH LAJOST ÉS TÁRSAIT VEGYE ÁT ÉS SZÁLLITSA ÖKET IDE AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBA.

Amerika népe ezzel a kongresszusi határozattal megkoronázta a Kossuth érdekében folytatott azt a nemes agítációt, mely a magyar szabadságharc alatt és az ezt követő esztendőben itt, az Egyesült Államokban oly nagy arányokat öltött.

Az amerikai nép mindvégig, a ma-

kesedéssel a háborúból hazatérő győzelmes Caesart, mint New York népe fogadta a hazátlan vándort, aki nem hozott magával egyebet, csak eszményeket, győztré emlékeket és a népjog örökévalóságába vetett rendületlen hitét.

Háromszázezer ember vonult ki a bujdosó szabadsághős elé. Háromszázezer ember 1851-ben, amikor New York városának alig volt háromszázezer lakosa. Látni akarta Kossuth Lajost nemcsak New York város és New York állam népe, de idezárándokoltak a szomszédos államokból, hogy üdvözölhessék, hogy szeretetükről biztosíthassák azt az idegen embert, aki közel állott a szívükhöz, mivel bajnoka, apostola volt a szabadságnak. Látni akarták azt az embert, akinek alakja köré legendákat szőtt a hír.

Képünk csak halványan adja vissza azt a lelkesedést, mely Kossuth Lajos bevonulásakor végigzugott New York utcáiban. S maga a város zászlóerdőhöz hasonlított. A csillagsávos lobogó mellett ott tündökölt a magyar szabadság díszes jelvénye, a háromszínű zászló.

A díszmenetet New York állam polgárok által alakult katonaságának több ezrede nyitotta meg. Ezeket követték lovashandériumok, majd a követések, egyletek, kereskedők, iparosok és munkások emberáradata.

A német egyletek ugyanaz este fakélyásmenetet rendeztek Kossuth Lajos tiszteletére s az egyik színházban díszelőadás volt, amelynek folyamán egy

Egyesült Államok külügyminisztere lett, megsürgette abbéli javaslatának tárgyalását, hogy a kongresszus fogadja Kossuth Lajost hivatalosan, mint Amerika népjog vendégét. A javaslatot közlekedéssel határozattá emelték.

New York városának Kossuth Lajos tiszteletére rendezett lakomáját december 12-én tartották meg. Ott voltak az ország nagyjai majdnem kivétel nélkül. Arra a pohárköszöntőre: „Betrayed, but not subdued; his call for help is but the echo of our appeal against the tread of oppression”. Kossuth Lajos másfélórát tartó beszédében válaszolt. Beszéde izzó volt és lángra gyújtotta hallgatóinak szívét. A beszéd hatása alatt az előkelő vendégek néhány percig némán ültek, akkor aztán oly hangosan tört ki a lelkesedés, hogy a következő szónok csak egy fél óra múlva tudott szóhoz jutni.

Másnap a New Yorkban élő irihonaiak tisztelegtek Kossuthnál. Ezek is száműzetésbe mentek Anglia önkényes főtán. Kossuth a viláredzett embereket könyvekre fakasztotta a beszédével, melyet hozzájuk intézett.

New Yorki tartózkodásának egyik legérdekesebb mozzanata az volt, mikor az osztrákok jöttek hódolatukat kifejezni Kossuth Lajosnak. Kossuth ez osztrákok előtt feltárta Ausztriának nyomorult politikáját, melyet a szabad földön élő osztrákok ugyancsak megtanultak kárhözjutni.

termélen belebeszélte magát a szíveikbe, amely szívek nemcsak Kossuth Lajosért rajongtak, de megtanultak tőle rajongani a magyar ügyért.

A jövő év június 21-én Európába való visszatérése előtt a new yorki Broadway Tabernacleban még egy gyűjtő beszédet tartott „A nemzetek jövőjéről”. Ugyanezen este pedig „Jóéreműség” című előadására javára felolvasást tartott. E felolvasás folyamán oly jelenetek játszódtak le, amiket New York városa nem látott még soha. A teremben, mely csupán háromezer emberre volt berendezve, ötezer ember hullámozott. Husz dollárig terjedő összegeket fizetett mindegyikük, csak hogy még egyszer meghallgathassa Kossuth Lajost.

És érdemes volt meghallgatni.

„Hölgyeim és Uraim, kezdé Kossuth Lajos az ő felolvasását megindulástól elfojtott hangon. Az elmúlt hat hónapban gyakran voltam Amerikában a nyilvánosság fóruma előtt. Ma mint pénzkereső munkás jelentem meg önök előtt azoknak érdekében, akik nekem a legdrágábbak. Elaggott anyám érdekében, aki többet szenvedett, mint elő lélek valaha szenvedett. Három nőtestvérem érdekében, akiknek egyike két apátlan árvával megáldott özvegyasszony. Együttessen egy tizenegy tagból álló család érdekében, melyet az osztrák zsarnokság kiűzött a hazájából, a meggyilkolt jognak Golgothájából, az elnyomottak, de el nem csüggedő bít-

Ennek a legfontosabb mozzanatnak felemelítését szándékosan hagytuk utólagra. Szándékosan azért, hogy magyar olvasóink, hogy az amerikai magyarok emlékeztetőbe, szívébe különösen bevésődjék, hogy Kossuth Lajos mennyire becsültte tudta tenni Amerikában a magyar nevet, hogy mennyi barátokat szerzett a magyar ügynek.

S ha ez bevésődik emlékeztetőnkbe és szívünkbe, akkor tudni és érezni fogjuk, hogy tartozunk Kossuth Lajos emlékének azzal, hogy a magyarok iránt érzett tiszteletet az amerikaiak szívéből kicseréljék, ne engedjük.

Bátran fogunk itt Amerikában hivatkozhatni magyar voltunkra, ha mindig abban az értelemben fogunk eslekedni, amelyben Kossuth Lajos egy fél évszázad előtt beszélt az amerikaiakhoz.

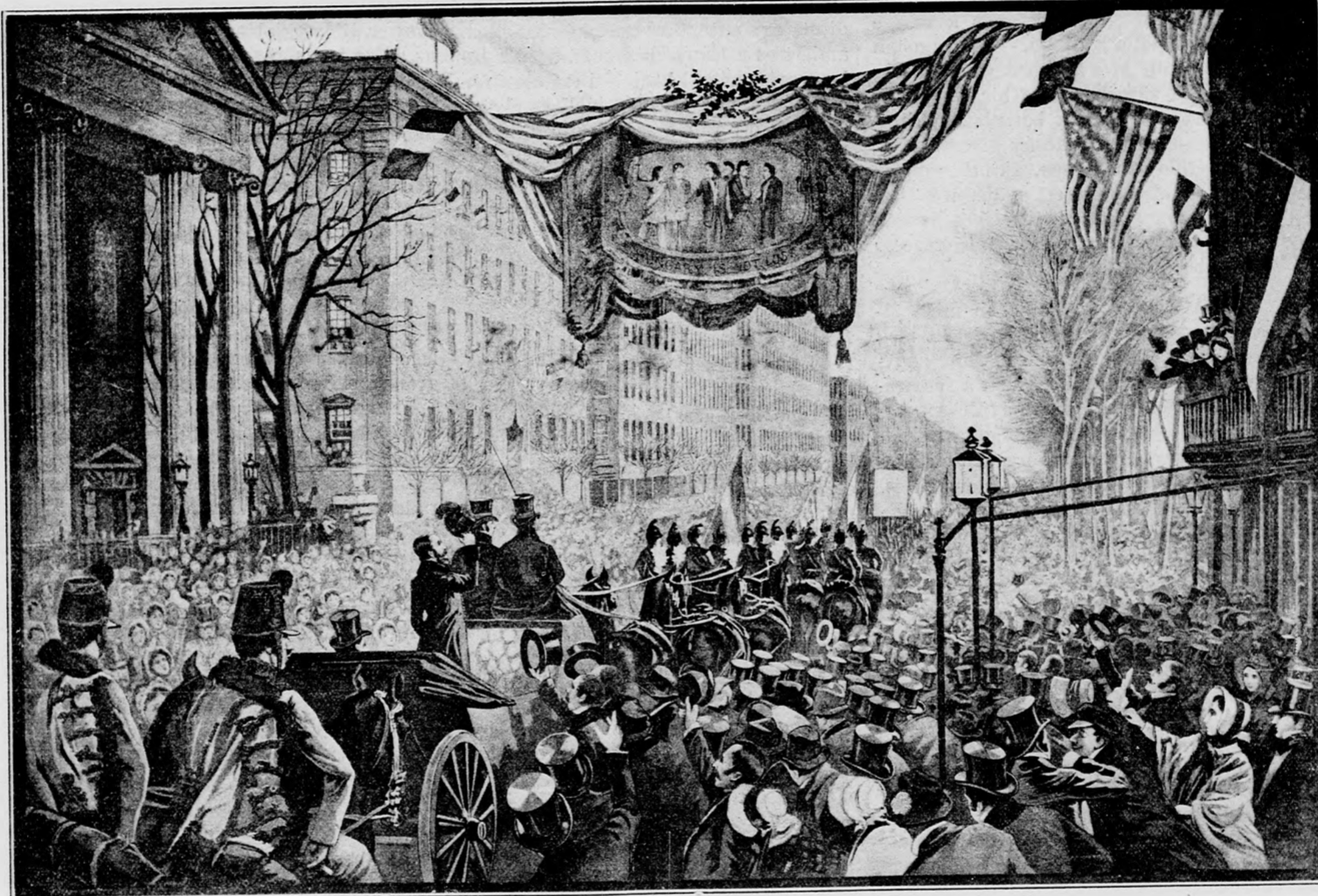
A CSÁSZÁR ÜNNEPEL.

Trónrajutásának hatvanadik évfordulója.

Ugyanezen az oldalon, amelyen Kossuth Lajos bujdosásáról és Amerikába való érkezéséről beszélünk, ugyanazon az oldalon akarjuk hozni annak hírét is, hogy az osztrák és magyar történelmi diszmenettel fogja megünnepelni trónrajutásának hatvanadik évfordulóját.

Nem tagadjuk, hogy ez szándékosan történik. Az osztrák császár trónrajutása és Kossuth Lajos budosása között szoros az összefüggés.

Mert Ferencz József okozta Kossuth Lajos hontalanságát, bujdosását. Mert Ferencz József hívta segítségül a magyarok ellen a muszkákat s mert, mikor Világos után Kossuth Lajos világ-

Kossuth Lajos fogadtatása New Yorkban.

gyar szabadságharc folyamán, az orosz közbenlérés, a világosi fegyverletétel, az októberi hóhérmunka alatt oly nagy rokonszenvet tanúsított a magyar nemzet ügye iránt, amelyet csakis oly nép tanúsíthat, amely önmaga is járomban volt és fegyveres kézzel szabaddította ki magát a járomból.

Nem élt akkor Amerikában egyetlen nagy férfi sem, aki a magyar ügyben fel nem szólalt, vagy ezikket nem irt volna. S e hatalmas köztársaság majdnem minden egyes államának törvényhozó testülete részvétnyilatkozatot küldött a magyar nemzetnek, lángoló beszédekben tiltakozott a nemzetközi jog és az emberiség nevében az orosz közbenlérés ellen.

Híven volt Amerikában a hangulat akkor, amikor a hazátlan vándort, amikor Kossuth Lajost Amerika felé hozta egy amerikai hajó.

Pénteken, december hó ötödikén érkezett a hajó, mely Kossuth Lajost magával hozta, a new yorki kikötőbe. Kossuth Staten Islandon szállott partra. A new yorki fogadó-bizottság rendezte ezt így abból a végből, hogy véglegesen megállapíthassa az ünnepségeket, miket e hatalmas városa lelkes népe Kossuth bevonulására tervezett.

Róma népe nem fogadta nagyobb lel-

több száz tagból álló kar a „Welcome to Kossuth” című, ez alkalomra szerzett ódát énekelte.

Kossuth társaságában voltak akkor a következő emigránsok: Pálszky Ferenc és neje, Bethlen, Berzenyey ezredes, Hász alezredes, Flaugik Pál, Nagy Péter, Lemini, Török László, Németh, Waigly, Fráter és Gresák. A Missouri hajón érkezett ide később: Perczel Miklós és neje, Dömötör János és neje, Gyurman Adolf nejevel és gyermekeivel, Korács István és neje, dr. Spaček Lajos a nejevel, gyermekeivel és anyósával, Lütley Manó a nejevel és öt gyermekével, Hasman Ferenc, Berzenyey László, Asbóth Sándor, Fráter Alajos, Waigly Vilmos, Németh József, Kalapasa K. János, Czeccár, Szecseny Antal, Miklósi Árnin, tisz. Ács Geórgy, a még ma is itt Amerikában, a Missouri állambeli Good Hope-ban élő Madarász László, a tavaly Philadelphian elhalt Figgelmessy ezredes és egy esomó honvéd.

Mindjárt a megérkezését követő napon a sajtó egy küldöttsége tisztelgett Kossuth Lajosnál. Egy a sajtó általi rendezendő disztrakomára hívták meg őt.

Két nappal később Seward W. H., a ki később Lincoln elnöke alatt az

Következett a new yorki sajtó disztrakomája, majd a Castle Garden-i népgyűlés, amelyen Sanford tábornok elnökölt s amelynek folyamán a Lafayette Fusiliers nevű polgárokból álló katonai egyesület ezer dollárt adott át Kossuth Lajosnak a „magyar ügy” számára.

Majd a Sickles tábornok által vezetett republikánus párt tagjait fogadta Kossuth Lajos. A küldöttség egy arany dollárt nyújtott át Kossuthnak azzal, hogy minden szabad amerikai egy bizottság útján fognak felszólítani, hogy egy dollárral járuljon a magyar nép ügyének diadalrajutásához.

December 19-én a Plymouth-templomban öt dollár belépti díj ellenében tartotta Kossuth egyik leghatalmasabb beszédét. A hatalmas templom zsúfolásig megtelt s a lapok másnap egyébbel sem foglalkoztak, csak Kossuth beszédével.

Még az ügyvédi kar rendezett egy lakomát, amelyen Kossuthon kívül Pálszky is beszélt.

A new yorki küldöttséget fogadta még Kossuth, aztán elhagyta New Yorkot, ahol anyai lelkesedéssel, anyai rajongással fogadták az idegent. Távozásakor nem volt azonban már idegen a new yorkiaknak. A szó szoros ér-

raknak honából, a közelgő megtörtlés országából...

A közönség felzokogott, Kossuth pedig, visszanyerővén önmalmát, oly felolvasást tartott, mely gyönyörű, remeke a felolvasó irodalomnak. Minden gondolata egy-egy tűzszikra volt, mely lángra gyújtotta a szíveket. Ekképp beszélni — mondták az angol lapok, — csak egy Kossuth Lajos tud.

Julius hó 25-én Kossuth Lajos az Afrika hajón visszautazott Európába.

Mielőtt e ezikket bezárnók, Kossuth Lajos Amerikában való tartózkodásának legkimagaslóbb mozzanatáról kell még szólnunk, arról, hogy 1852 JANUÁRUS HATODIKÁN AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK SENÁTUSA HONVATALOSAN FOGADTA A HONVATALAN MAGYART.

Természetes, hogy Kossuth Lajos a szenátusban is mondott egy beszédet. Az ott tartott beszédével Kossuth önmagát multa felül. E szónoklat oly nagyszabású volt s akkora hirre vergődött, HOGY EGYES RÉSZEIT MÉG MA IS, ÖTVENHAT ÉV UTÁN, AZ AMERIKAI ISKOLÁK MAGASABB OSZTÁLYAIBAN HASZNÁLATBAN LEVŐ TANKÖNYVEKBEN TALÁLJUK.

gi indult, Ferencz József KÖVETELTE a török kormánytól Kossuth Lajos kiadatását.

Akkor történt az a nagy dolog, hogy az amerikai hajó kapitánya az ő hajóján az amerikai zászló alá ültette Kossuth Lajost s aztán odakiáltotta az osztráknak: Most látj, ha van bátor sagod!

Történelmi diszfelvonulás lesz Bécsben. Ez a felvonulás magába foglalja majd az 1848 december másodikát és 1908. december másodikát között lefolyt történelmi eseményeket. A történelmi hűség kedvéért nem szabad abból a díszmenetből egynéhány fontos történelmi csoportnak hiányoznia. E csoportok közé tartozik: Kossuth bujdosása, Baththányak lelovatása az Uj-épületben, az aradi hóhérmunka.

Amint ezt egy tegnapi, csütörtökön beérkezett kábelüzenet mondja, erre a történelmi diszfelvonulásra lázasan készülődnek Bécsben.

A DISZFELVONULÁSON MINT VENDÉG KÉTSÉGTELEN ÜL RÉSZT VESZ MAJD A NEMZETI KORMÁNY ÉS MINDEN ESETRE KOSSUTH FERENCZ IS, KOSSUTH LAJOSNAK FIA.

Ferencz József felejt. Kossuth Ferencz is felejt. DE NEM FELEJT A MAGYAR NÉP.

A BEVÁNDORLÓ

A magyar bevándorlók és az amerikai magyarok érdekeinek szentelt folyóirat.

Megjelen minden KEDDEN és PÉNTEKEN.
A „Bevándorló” újságállalat: Makray Aladár.
Szerkesztő: SINGER MIHÁLY.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
127 EAST 13th STREET, NEW YORK.
Telefonszám: 4350 ORCHARD.
Pittsburg iroda: 1415 Fifth Ave., Pittsburg, Pa.
Irodavezető: dr. Hódinka Tivadar.
Passaic iroda: 16 Monroe St., Passaic, N. J.
Irodavezető: Rimaszécsi Szegedy Gyula.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

New York város egész évre \$3.—
Egyesült Államok egész évre \$2.50
Magyarország egész évre \$4.—

THE IMMIGRANT

A periodical devoted to the interests of immigrants from Hungary and of Hungarian Americans.

Issued every TUESDAY and FRIDAY.
Published by the „Immigrant” Publishing Co.
Aladár Makray.

Edited by MICHAEL SINGER.
Editorial Rooms: 327 East 13th St., New York.
Telephone: 4350 ORCHARD.
Pittsburg offices: 1415 Fifth Ave., Pittsburg, Pa.
Manager: dr. Theo. Hódinka.
Passaic offices: 16 Monroe St., Passaic, N. J.
Manager: J. R. Szegedy.

SUBSCRIPTION RATES:

For New York City, 1 year \$3.—
For the United States 1 year \$2.50
For Hungary, 1 year \$4.—

Entered as second-class matter January 3, 1905.
At the Post Office at New York, N. Y., under
the act of Congress of March 3, 1879.

SZILÁNKOK.

—Furesa, nagyon furesa és mindennekfelett elszomorító, hogy éppen a nemzeti kormány éppen a márcziusi napokban köti magát a házszabályok revíziójához és ezzel a szólásszabadság megnyirbálásához.

—Megengedjük, hogy rendkívüli körülmények szükségessé teszik rendkívüli módszereknek az alkalmazását. S megengedjük azt is, hogy a horvátok obstrukciójával és a nemzetiségi képviselők tulkapásaival szemben kivételes eszközök alkalmazása megbecsülhet. Megbecsülhető volna bármily kormány részéről. De nem azon kormány részéről, amely kormány NEMZETINEK nevezeti magát. Ennek a kormánynak nem áll jogában kísérletet tenni a szólásszabadság megnyirbálására.

—Helyesen mondta Eötvös Károly a házszabályrevízió körül folytatott vita folyamán elmondott nagyszabású és igazán figyelemre méltó beszédében: „A szólásszabadságért a legrégészkre kész a magyar nemzet. Ezen küzdelemben börtönözték be Wesselényi Miklóst, ezért szenvedett börtönben Kossuth Lajos. Hol van Kossuth Ferenc, a kereskedelmiügyi miniszter ur, hogy ezt egy kissé az emlékeztetőbe hozhassam?”

—Bizony Kossuth Lajos fiának kell, hogy emlékeztetőbe juttassuk, amennyiben megfélemlített volna róla, hogy atyjának emléké nem szónoklatok megtartásával, hanem csakis elveinek követésével lehet csak igazán tisztelőben tartani.

—Ezt vallja az a maroknyi képviselő, akik egy éppen ma beérkezett kábel-sürgöny szerint kiváltak a függetlenségi pártból, megteremtettek egy új pártot, hogy Kossuth Lajos elveinek érvényben tartásáért küzdjenek.

—Jellemző, hogy márczius tizenötödikén a negyvennyolcas pártból, a melynek tagja és elnöke Kossuth Ferenc, kiváltak negyvennyolcasok, hogy annál igazabban küzdhessenek a negyvennyolcas elvéért.

—A nemzeti kormány, — amelynek egyik legtisztelhetőbb tagja, Andrássy Gyula gróf belügyminiszter a minap arra a kijelentésre ragadtatta magát, hogy: a politikai életben nem kell mindig következetesnek maradni, — a nemzeti kormány nem bizonyult eléggé nemzetinek s még kevésbé negyvennyolcasnak, alakult tehát egy nemzetibb és negyvennyolcasabb ellenzék.

—A nép, ez az áldott magyar nép pedig megünnepli márczius tizenötödikét és — szenved tovább.

—És szenvedéseit nem enyhíti a remény. Bizott a nemzeti kormányban. Mikor azonban ez a kormány márczius tizenötödikén megtagadja a márcziusi vívmányokat, — kibén bizzék? Kiben? Bizzék az amerikai magyarságban, mely, ha visszatér az Egyesült Államokból Magyarországra, magával viendi az eszközöket, amelyeknek alkalmazása mellett szabaddá, függetlenné válik a nemzet.

AMERIKAI DOLGOK.

CSINOS ÁLLAPOTOK. A Nebraska állambeli Lincolnban levő állami börtön orvosa érdekes felfedezésre jutott. Megállapította, hogy a börtön lakói, egyéb élvezetek híján, az ópium és morphiom élvezésének hódolnak. Ha rendes munkájukat elvégezték, cellájukban előveszik az időn felüli munkából összegyűjtött pénzüket vásárolt ópiumot és morphiomot. Az orvos azonnal jelentést tett a kormányzónak s a leghigorubb intézkedéseket már meg is tették az iránt, hogy az ópium és morphiom-vásárlak véget vethessenek. Az ópium és morphiomnak a rabokhoz való csempészése már évek óta folyik.

ÖNGYILKOS ÖREGEK. Engelbrecht Tivadar és felesége, az egyik 70, a másik 75 éves, megunták az életüket. Chicagóban lakó férjezett leányuknak lakásán világító gáznak beledzése által öngyilkosságot követtek el.

ELVESZTETT BETÉTEK. Brooklynban a Mirell, Spiceman & Sternberg-féle magánbank megbukott. A mint a bukásnak híre futott, a betevők százával jelentkeztek és megostromolták a bankot. A jaggatók és dühöngő betevőket a rendőrség osztalta szét. A bankban mintegy 30.000 dollár betétjük volt nagyjából esedékleányoknak, vagy munkás embereknek s ez a pénz minden valószínűség szerint elveszett. Brooklynban rövid idő alatt ez a második magánbank, mely megbukott. Alig pár hét előtt csukta be ajtait Eckstein Heram magánbankja, a hol a betevők 100.000 dollárja vészett el.

LEÉGETT TÁNCZTEREM. Alig másfélórával a tánczterem kiürítése után az Apollo Hallban, — Chicagóban — tűz ütött ki s az egész épület porig égett. A városban az a hír terjedt el, hogy az anarkhisták borszaból gyújtották fel, mert a hatóság megtiltotta, hogy Goldman Emma, akinek egy, az Apollo Hallban tartott gyűlésen kellett volna szónokolni, betiltotta a beszéd megtartását. Az oltásnál 15 tüzölt megsebesült.

DRÁGUL A SÖR. Több mint ötszáz new yorki kocsáros jelent meg a Terrace Gardenben megtartott nagygyűlésen, hogy tiltakozzanak a sör árának felemelése ellen. A gyűlésen, melyen meglehetősen élcs hangon kritizálták a kocsárosok a sörgyárosok eljárását, voltak mulatságos jelenetek is. Így például megjelent ott egy sörgyáros két képviselője is, akik beszélni akartak. A kocsárosok, akik azt

hítték, hogy a két ember a gyárosok védelmére akar szót emelni, nem akarták meghallgatni őket s majdnem tettessegre került már a dolog, ha véletlenül ki nem derül, hogy ők is csak panaszkodni jöttek, akár csak a kocsárosok. A gyűlésnek egyelőre csak bizottságok alakítása lett a vége.

HARCZRÁKÉSZEN. A mattea-wani örültek házában ülő Thaw Harry és felesége, Nesbit Evelyn csakugyan válnak. Most már nem tagadja a Thaw-család sem, ellenben tagadja azokat a híreket, melyek a válásból kifolyólag az anyagiakról illetik. Azt írták ugyanis a lapok, hogy a szép, de most már főlegesen Evelyn 50.000 dollár készpénzt és 12.000 dollár évjáradékot kért. Mindkét fél ügyvédje kijelentette, hogy az anyagiakról ily módon még nem folyt tárgyalás. Más módon azonban már igen s ha hamarosan meg nem egyeznek, megint egy csinos kis Thaw-botrányra van kilátás.

TÜZ NEW YORKBAN. A Siegel & Cooper-féle nagy kereskedés forgott vesztélyben kedden, mikor a 18-ik utcában, szemben az említett üzlettel, tűz ütött ki, mely 3 házat pusztított el. Az oltásnál 20 tüzölt megsebesült, köztük nem egy életveszélyesen. A kár felülhaladja a 200.000 dollárt.

LEÉGETT ISKOLA. Az Ohioiban levő Napoleonban levő iskola, mely az állam legnagyobb iskolaépülete, kedden leégett. Embereket nem vészett oda. A kár 110.000 dollár.

PEREL HIRDETÉS MIATT. Kugler Hulda, egy csinos new yorki leány, 10.000 dollár erejéig kárterítésért per indított egy patent-orvosságkészítő ellen, amiért ez a leány arezképet, annak bejegyzése nélkül hirdetésit elzokora felhasználta. Az arezkép mellett természetesen ott van a szép leány halánylatkozata is. A szép Huldanak ugyanis a hirdetés megjelenése óta ninesen nyungta, halomszámra jönnek hozzá a házassági ajánlatok.

NEM SIKERÜLT ZSAROLÁS. Hanser Károly és Knoth Ferenc, a new yorki Pabst Harlem Casino két üzletvezetője zsaroló levelet kapott. A rendőrség Hirsch Vilmos és Sarkis István pénzereket letartóztatta. A levelező pénzereket azzal fenyegették meg az üzletvezetőket, hogy ha a pénzt, amit kérnek, át nem szolgáltatják, akkor elbűdölő alatt, mikor a legtöbben vannak a vendéglobban, levegőbe röpitik az egész helyiséget. Hirsch a rendőrségen nem akart vallani.

AZ AMNESZTIA DOLGÁBAN

Aki akar, forduljon a bécsiekhez.

Egy Bécsben, a Mariahilferstrasse 48. szám alatt levő Oest. Ung. Kolonial-Gesellschaft nevű társaság felhívást tesz közzé. Ingyenes szolgálatait felajánlja az Amerikába szakadt magyaroknak, osztrákoknak, tótoknak, cseheknek, horvátoknak, lengyeleknek, a kik hadkötelesek s most az osztrák császár jubileuma alkalmából kihirdetett kegyelmet a maguk számára igénybe akarják venni. A társaság azt mondja, hogy bármily nyelven lehet hozzájuk írni.

Aki akar, forduljon hát a bécsiekhez.

KATONAI BECSÜLET.

Hadnagy becsap budapesti lökerekedőt.

Budapestről sürgönyzik, hogy egy Hauser nevű bajor hadnagy alaposan becsapott egy budapesti lökerekedőt, akinek nevét azonban a sürgöny nem említi.

A hadnagy lovakat vásárolt s ezeket nyomban el is adta. Ez még nem lett volna nagy baj, ha a lovak árát kifizette volna. A hadnagy ur azonban váltókkal fizetett, amelyekről kiderült, hogy egytől-egyig hamisítványok.

A katonai becsületnek ez a legújabb képviselője megugrott, de Metzen elcsípték s most bírálja elé állítják őt.

A magyarok Kiew előtt.

A NAGYVILÁGBÓL.

A CSERNOVAI MAGYARFALÓK. Csernován hetek előtt véres zavargás történt. A tulajdonképpen ok a tótoknak határtalan magyargyűlölete. A fenti zavargás abból támadt, hogy az új plébánost, aki magyar érzelmű, nem akarták falujukban. A csendőrség közbelépése vetett a zavargásnak véget. Sortüzet adott a népre és számosan maradtak holtan elterülve a zavargás színhelyén. A vezetőket természetesen letartóztatták, akik fölött a törvényszék most mondott ítéletet. Hat hónaptól 4 esztendőig tartó börtönbüntetéssel lett sújtva a 38 vádlott.

KEGYELEM. Egy még hivatalosan nem erősített hír szerint Stössel tábornoknak halálos ítéletét tisztelettel visszaváltotta a császár. Nagyon valószínű azonban, hogy az elítélt „hazááruló”, aki az orosz nép s az egész világ szemében még mindig a port arturi hős, tekintettel megrongált egészségére, pár hónap múlva teljes kegyelmet fog kapni.

TÜZ JAPÁNBAN. A japán Niigata városban kedden nagy tüzvész dühöngött. Egy egész városrész, melyben 1500 ház állott, leégett. A kár kiszámíthatatlanul nagy. Számos ember életét vesztette a lángokban.

MEGREKEDT JAVASLAT. Kongo államnak Belgiumhoz való csatolását Beernaert miniszter különösen nagyon ajánlotta és valósággal korteskedett mellette. Az utolsó pillanathban azonban megmondta a dolgot. Kijelentette, hogy az a 10.000.000 dollár, a mivel Lipótót kártalanítják, túlságosan sok. Ilyen áldozatot ő túlságosan nagyknak talál. És meglehet, hogy a miniszter állásfoglalása miatt dugába dől az egész javaslat.

KHINA ÉS JAPÁN. A Tatsu Maru, elkobzása miatt még mindig kísért a háború veszedelme. A vizzálykodás még egyelőre csak papíron folyik. Röpködnek a jogyzékek s ha mérges hangok is egy kicsit, nagyon valószínűtlen a kínai-japán háború. Japán ugyan mozgósított, de — úgy mondják — nem a háború élébe. Csak nagy gyakorlatokat fognak tartani.

50.000.000 — HAJÓKÉRT. Pekingben időkint most 10 nagy európai hajógyárnak képviselője. Úgy hírlik, hogy a kínai kormány 50 millió dollárt szánt hadihajók építésére. Megindult a verseny az ötven milliós rendelésért. A tárgyalások már folynak s állítólag a kínaiak mentül hamarabb meg akarják kötni a szerződést.

MERÉNYLET HAAKON ELLEN. A norvég király sem panaszkodhatik már afölött, hogy őt nem tisztelik meg a koronás fők ellenségei merénnyel. Akadt már olyan ember is, aki őt meg akarta ölni. Igaz, csak a régi mód szerint, puskával és nem bombával, de ez is valami. A christianiai rendőrség letartóztattott egy svédet, aki 12 lövést tett a királyi lakra. A lövésekből néhány eljutott a vár faláig. Haakon a különös merénnyel idején nem volt a palotában. A rendőrorvos szerint a merénnyől grült.

KIUTASÍTOTT HERCZEG. Az abessziniai császárság közeli rokona, Menelik Lajos herceg egy szép napon arra ébredt Hamburgban, hogy Németország területéről ki lett tiltva. A herceg, akit már előzőleg Szászország területéről kitiltottak, avégből ment Né-

metországba, hogy ott társulatokat alakítson az abessziniai bányák kiaknázására és hogy a társaságok pénzén gyapot- és gummi-ipart teremessen hazájában. A nagy „gründolás” sikerült is volna, ha a fejedelmi sarjnak oly nagyon nem izlett volna az európai bor s ha az a bor oly hamar meg nem ártott volna neki. Rézgeskedése és közbotrányt okozó viselkedése miatt kiutasították s a herceg most más országokban fog társaságok alapításával szerencsét próbálni.

A HORVÁTOK. Rauch Pál báró, az új horvát bán tárgyalásokat folytat Wekerle miniszterrelökkel. Az új horvát választásoknál ugyanis a kormány teljes vereséget szenvedett. Mindössze három embert választottak be s így nem tudnak semmire sem menni. Olyképp határozott hát a bán és a miniszterelnök, hogy a horvát tartománygyűlést elnapolják és decemberben újra felosztadják.

WÖFLING BESZÉL. Abból az alkalomból kifolyólag, hogy Adamovits Vilma, a Salvador Lipót főhercegből lett Wöfling Lipótnak elvált feleségét örültek házába csukták, az exföhérceg is beszélni kezdett. Azt mondja, hogy azok a dolgok, melyek alapján ő a válást kérte, egyébre nem vezethettek, mint az asszony elmezavarára. Ő tudta, hogy Adamovits Vilma nem kerülheti el sorsát, hogy előbb-utóbb örültek házába fog kerülni.

NAGY DIADAL. A francziák Marokkóban fényes diadalt arattak. Mulai Hafid, aki három törzset nyert meg ujabban a maga számára, új erővel megfiamadta a francziákat, akik 13 óra hosszat tartó kemény csata után rettenetesen elverték az ellenszultán győléveszt hadat. A francziák vesztesége alig vehető számba.

GOULD ANNA UTAZIK. Castellane gróf elvált felesége, Gould Anna gyermekeivel utban van Amerika felé. A gróné a szállongó híreket, mintha Sagan herceggel már megesküdtött volna, akarja utazásával megezáfolni. A párisi hír szerint azonban Sagan hercege szintén Amerikába készülődik.

A VAKMERŐ ALFONZ. A spanyolok svájci követe arról értesítette kormányát, hogy Genfben az anarkhisták egy gyűlésén elhatározták Alfonz királynak Barcelonában leendő meggyilkolását. Tudtára adták ezt az ifjú királynak, valamint azt is, hogy Barcelonában az anarkhisták ezt falragasztokon tudatták a néppel. És kérték, halaszssa el utazását. Alfonz azonban nem hallgatott senkire. Kedden elment Barcelonába. Kíséretében van Maura miniszterelnök is, akire az anarkhisták szintén kimondták a halált. Barcelonában a köztársaság-pártiak tanýája. Ezek azonban nem veszedelmek s inkább a karlistáknak az anarkhistákkal rokonszenvező egy része volna gyannúsítható. — Alfonz, anélkül, hogy bármily merénnyel követte volna is el ellene, a nép lelkes éjzenése közepette Barcelonából, ahol 2 napot időzött, Madridba visszatért.

A SZABADSÁG HAJNALA.

„SZABADSÁG! lép ki sűrű fellegéből,
És vigasztald meg váró népedet.
Lelkén, kezén a suly mindig öregbül,
Egy csöppnyi enyhért ajka rég eped.
Zuzd szét bilincset, tördeld szét
a jármot,
Leheld dult homlokára esőködat.
— S ha tövisen, ha véren kell is
járnod
S vezetned őt, — meglásd, miképp
fogad!”

S szétvállik im a fellegek kárpitja,
A Szabadság tördérhölgyként kilép.
A rozsdás börtönajtót fölszakítja,
Jármot, bilincset, lánczat összetép.
Kezében zászló lesz a zöld cserégből,
Fürtét megújult szellő lengeti,
És bájos arca égő fénytől lángol,
Derül a föld, hová fényt veti.

Betelt a kérelem. S váltása árát,
A vért, — a nép azt fizetni kész;
Fültépett szívből önti piros árját,
S mint hajdan, újra nagy, dicső, vitéz.

Kiomla vére. Nem omlott hiába;
Későre bár, Szabadság lesz a vér.
— SORS lábához remegve hull a
Küzdő erénye a magas babér.

MAGYAROK AMERIKÁBAN.

Wm. H. Bryan,
a Magyar Amerikai Bank elnöke.

MAGYAR AMERIKAI BANK. Az utolsó hetekben a budapesti lapok nyomán mi is bővebben foglalkoztunk a New York-ban, 32 Broadway alatt létesített Magyar Amerikai Bank-kal.

A Bevándorló sohasem tartozott a bank feltétlen uszályhordozói közé. Megalakulásakor, amint olvasóink emlékeznek, több cikkben rosszalásunknak adtunk kifejezést afölött, hogy a hosszabban működő és előnyösen ismert amerikai magyar bankárokat nem vonták be az érdekesoportba s hogy a bank részvényeiből magyar embernek alig jutott.

E megrovás dacára készségesen elismertük azonban, hogy a Magyar Amerikai Bank-nak nemcsak létjogosultsága van, de egyenesen szükséges. Szükséges nemcsak azért, hogy a magyarok pénzei magyar intézetbe jussanak és ezen intézet útján Magyarországon gyümölcsözőleg elhelyezhessék, de szükséges főleg azért, hogy általa egy kapocs teremtesse, mely Magyarországot gazdaságilag közelebb hozza az Egyesült Államokhoz, a Magyarországból való kivitelén lendítsen s ezzel a magyar ipart fejlessze.

A Magyar Amerikai Bank ezeket a szép, minden magyar embert megörvendető célokat tűzte maga elé, amely célok megvalósítása, azonban túlnyomórészt amerikai magyaroiktól is függ. Támogatásunk, pártfogásunk nélkül ez a bank nem fogja megvalósíthatni céljait. Már pedig, ha magyar célokat

tűzött maga elé, joga van a magyarok pártfogására számítani első sorban.

A mi dolgunk ezt a bankot megszilárdítani, erőssé, hatalmassá tenni. Tehetjük pedig akképp, hogy pénzügyeink lebonyolítását a bankra bizzuk, hogy kamatoztatás céljából ebbe a bankba visszük el megtakarított pénzeinket, hogy üzletembereink ebben a bankban nyitnak csekkszámlát. Különösen üzletembereink szakítsanak már végre azzal az átkos szokással, hogy éppen azért nem támogatnak egy intézményt, mivel magyar.

A Magyar Amerikai Bank igazgató-ságában csupán olyan férfiak látunk, akiknek neve jól hangzik az amerikai pénzpiacra. A bank elnöke pedig Bryan H. Vilmos ur, akit képmen is bemutatunk olvasóinknak. Bryan ur nemcsak előkelő férfi, de kiváló szakember, aki mint állami bankfelügyelő, fényes tehetségének és csodálatos szakismeretének számos jelét adta.

Olvasóink tehát bátran összeköttetésbe léphetnek ezzel a bankkal, amelynek működését figyelemmel kísérik, s a melynek haladásáról, fejlődéséről időről-időre hírt fogunk adni.

A „NEW YORK AMERICAN“ ÉS A SZÉCHENYIÉK. *Hearst* *Randolf Vilmos* urnak lapjai csak nem hagyják bennünket, magyarokat békében. Az angol *American* a vasárnap, a német *Morgen Journal* a keddi számban hasábkot közöl le egy budapesti levelezőjének tollából *Széchenyi* grófnak és nejeinek, született *Vanderbilt Gladysnek* örmezei kastélyáról felháborító izléstelen-séggel és *Hearst* ur lapjainak megfelelő és e lapoknál megszokott igazságszeretettel. *Hearst* ur budapesti levelezője *Bettauer Hugó*. Ajánljuk ez a „derék” újságíró budapesti kollégáink különös figyelmébe. Ezen *Bettauer* urnak tudósításából adjuk izeltől a következőket: „Széchenyi László grófnak sokat világgá kürtölt gazdagsága abból áll, hogy van neki körülbelül *hét kétszáz dollárnyi* jövedelme. *Palotája*, háza nincsen. Mindössze három szobája van az örmezei kastélyban, s ily három szobában New Yorkban alig élne egy középosztálybeli agleggeny. A lakásban az egészségügyi törvények tekintet-be véve nincsenek. *Természetes emel-fogja, hogy jaitóskokra kellett a Vanderbilt-pénz*. Mikor a fűrészbak után tudakozódtam, folytatja a tudósító, azt mondták, hogy a magyarok nem fűrészbak. S mikor a grófnak fűrészbakját akartam megtekinteni, vezetőm büszke méltósággal elvezetett egy szobába, a melyben egy magas fából készült kádat láttam. *Vanderbilt Gladys* csak létrán

fof abba a kádba juthatni, amely számára a vizet kályhában kell melegíteni. — Azt kérdeztem, vajjon ez-e a kastélyban az egyedüli fűrészbak, mire vezetőm azzal felelt, hogy tulajdegséges, mert a grófi család egyszer egy hónapban fűrészt, a háznép pedig soha.

Ilyen közleményeket hoznak *Hearst* lapjai első helyen. A szándék nyilvánvaló. A magyarokat akarja *Hearst* ur neveltség tárgyává tenni. — Majd ősszel, ha a választások alkalmával megint közibé, magyarok közé fog jönni, bizonyítottuk majd neki, hogy mi magyarok nemcsak önmagunkat mossuk. Megmossuk majd őt is.

MAGYAR BEVÁNDORLÁS. A néhány hónap előtt beállott visszaesés a magyar bevándorlás dolgában, örömmünkre, egyre tovább tart. A lefolyt héten is mindössze *háromszáznyolcvan* érkeztek Magyarországból a new yorki kikötőbe, köztük 60 magyar, 159 tót, 52 sváb, 78 horvát és 31 oláh.

New York államban maradt 7 magyar, 17 tót, 3 sváb, 7 horvát és 2 oláh. *Pennsylvania*ba utazott 6 magyar, 23 tót, 5 sváb, 3 horvát és egy oláh. *Ohio* államba ment 8 magyar, 16 tót, 8 sváb, 6 oláh. *New Jersey* államba utazott 2 magyar, 14 tót, 2 sváb, 9 horvát. 3 oláh. *Connecticut* államba ment 3 magyar, 9 tót, egy sváb és 3 horvát. *West Virginia*ba utazott egy magyar, 11 tót, 6 horvát. *Missouri* államba ment 3 magyar, 10 tót, 7 sváb, 5 horvát. *Michigan*ba utazott egy magyar, 11 tót, 12 horvát és 4 oláh. *Illinois* államba ment 9 magyar, 20 tót, 11 horvát, 5 oláh. *Indiana*ba utazott 13 magyar, 16 tót, 14 sváb, 9 horvát és 10 oláh. *Wisconsin*ba ment 5 magyar, 12 tót, 12 sváb, 10 horvát. *California*ba 3 horvát utazott.

LAPUNK JÖVŐ KEDDI SZÁMA, tekintve, hogy jelen, HUSZ oldalra terjedő ünnepi számunkkal a képek előállítása körül beállott nehézségek folytán kissé megkésztünk, NÉGY oldalon fog megjelenni. Azontul a lap megint csak rendes alakjában, azaz *nyolc* oldalnyi terjedelemben fog megjelenni.

KIIRTOTT MAGYAR CSALÁD. Szerdán rémes dolognak híre ment világgá a west virginiai *Holden*-ből. Kegyetlen módon legyilkoltak egy családot. **MAGYAR CSALÁD VOLT.** A Szatmármegyéből bevándorolt *Puskás István*né, aki áldott állapotban és hároméves fiát ölték meg kegyetlen kalapácsütésekkel eddig ismeretlen tettesek, akik, mielőtt eltávoztak, magukkal vitték mindent, ami valamiképpen értéket képviselt.

VISZONTLÁTÁS HARMINCZKÉT ÉV UTÁN SCHWABACH NEW YORKI BANKÁRNÁL. Regénybe illő dolog esett meg a múlt héten *Schwabach S. G.* jónévű new yorki magyar

bankárnak 1731—1 Avenue alatt levő irodájában. Adjuk a kedves dolgot úgy, amint megtörtént. Egy zemplényi község bírójának leányán, a csodaszép *Benkő Mariskán* felejtette a szemét az ugyanazon községbeni *Soltész Imre*, akit szegénysége dacára jó szemmel néztek a falu leányai. *Mariska* is szívesen látta a daliás legényt, majd meg lángra gyuladt az ő szíve is. De a bíró kemény legény volt. Inkább kiátkozta volna a leányát, semhogy a család szegényére eselédemberhez adja feleségül. *Soltész Imre* ekkor fogta magát és megtette azt, amit azóta annyi százezer magyar ember megtett: kijött Amerikába. 1877-ben érkezett ide és sorsa elvitte őt a messze nyugatra. Azóta senki még csak a híret sem vette. Az utóbbi időben feléledt szívében a honvágy. Nem teketóriázott. Utának indult. Még pedig tekintélyes vagyonnal a zsebében. A Nyugaton *Soltész* sokat keresett, költségekre pedig alkalma sem volt, hajlama sem volt. A múlt héten érkezett az északi Dakotából New Yorkba, ahol a felsővárosban lakó *Bogár Lajos* honfitársunkkal találkozott. Ennek elmondta, hogy mi járásban van s egy megbízható magyar bankár után tudakozódott. *Bogár* elvitte őt az első Avenue 1431 száma alá *Schwabach* bankár honfitársunkhoz. Mialatt ott egy másodosztályra szóló hajójegyet vásárolt, belépett az irodába egy asszony, aki kétszáz koronát küldött az ő-hazába. Mikor *Soltész* meghallotta, hogy az asszony zemplényi, beszélgetésbe elegyedett vele s csakhamar megállapították, hogy egy és ugyanabba a faluba valók.

Mikor *Soltész* az öreg *Benkő Mihály* után tudakozódott, az asszony azzal felelt, hogy ő *Benkő Mihály* leánya. *Soltész* megilletődve nézte az asszonyt és alig bírt uralkodni az izgatótságon.

„Ismertem”, — felelte az asszony, melyen felsóhajta.

Most már Imre felismerte az asszonyt és alig bírt uralkodni az izgatótságon.

„Mert lát én Imrét elfelejteni nem bírom. Szerettem, de apám az ő hajhatatlanságában máshoz kényszerített. Imre pedig világgá ment, soha magáról hírt nem adott.”

„Az asszony szemében feleslilgott egy-egy könny. De Imre szeme sem maradt száraz. Kitérta a karját és ezzel a kiáltással: „Mariska, nem ismerlek én vagyok, *Soltész Imre!*” egymás karjaiba borultak.

Az asszony erre elbeszélte, hogy ura meghalt, hogy két leánya férjével van s hogy Amerikába azért jött, hogy le-

dolgozza az adósságot, amelyet duhaja a földjén hagyott.

„Akarsz-e a feleséggem lenni?” kérdezte Imre.

„Akarok”, felelte az asszony s megismogatta Imrét öszbeacsavarodott hájjal.

Schwabach bankár a házassalandók számára megszerezte a házassági engedélyt s harminczkét év után itt New Yorkban lettek egymásé.

A lakodalmat követő napon *Soltész Imre* azzal állított be *Schwabach* bankár irodájába, hogy a pénzét a saját, meg a felesége nevére küldje be egy budapesti banknak. Azzal *TIZENÉGY-EZER* dollárt, harminczkét éves munkájának a gyümölcsét, átadott *Schwabach* urnak. Azután azzal beszúzott el, hogy a new yorki első avenue 1431. száma alatt levő magyar bankházat nem fogja elfelejteni soha, mert abban találta meg elvesztettnek hitt boldogságát.

Soltész Imre és felesége már hajóra ültek. Kévs magyar ember ment még innen vissza Magyarországra annyi boldogsággal a szívében.

A NEW YORKI MAGYAR SEGÉLYEGYLET JUBILEUMA. Ismételve adtuk hírt arról, hogy a menház vezetésével megbízott magyar segélyegylet márczius 28-án fogja a Waldorf Astoriában hangversenyyel és bállal megünnepelni fennállásának tizedik évfordulóját. A bizottság sűrűn gyűlésezik, ami azt bizonyítja, hogy a jubileumot eseménynyé akarja avatni. A hangverseny és bálon báró *Hengelmüller Lászlóné*, dr. *Gerster Árpádné* és gróf *Széchenyi Lászlóné* urasszonyok fognak mint védnökök szerepelni, amint ezt különben már ismételve jelentettük.

MÁRCZIUS 15. POUGHKEEPSIEN. Kévs a magyar a New York állambeli Poughkeepsien, de annál lekésebb. Az a maroknyi magyar ember megteremtette az ottani betegsegélyző egyletet, amelynek *Juhász István* derék honfitársunk az elnöke s ez az egylet most megüli márczius tizenötödikét is. Holnap, szombaton tartják meg a 233 Main street alatt levő egyleti helyiségükben a szép ünnepet, melyet azután táncmulatság fog követni. A rendezőség azon büszkélkedett, hogy az ünnepély a nagy naphoz méltó módon folyjon le. Legyen tehát ott Poughkeepsienek és környékének minden magyarja.

MAGYAR DOHÁNYT A PIPÁS MAGYAR EMBERNEK. Régi dolog az, hogy lépten-nyomon csalják a magyart. A dohány dologban sem tesznek kivételt. Annál nagyobb az örömmünk, hogy a magyarságnak oly magyar cziget ajánlhatunk, mely kizárólagosan magyar fajdohányokat termel. Ez a

TÁRCZA.

ÖREG HONVÉD.

Írta: *Salgó F. László.*

Földellen fölül áll az utcasarkon,
Arcaza csapzott szürke, gyér haja.
Újságot árul, szava suttogását
El-chnyál az utca zivaja.
Honvéd-atilla rongyos, foltos rajta,
Szíve felett egy érdemjel fityeg.
Siet mindenki és csak néha-néha
Vetnek egy pillért neki jó szívek.
Újságsomót szorít a balkezeben,
Jobbkarja nincs... Ha hideg, ha meleg
Ott látod állni s halold suttogását:
— Jó emberek, újságot vegyetek!...

Most hatvan éve, óh, akkor mi más volt!
Két karja ép, tüz égtele szívé,
Hosszelem dagasztotta keblét,
Karja acél volt s a haja sötét.

És mentek ők, ahol szükség volt rájuk,
— Legtöbbje még bajszatlan gyerek,—
Nem néztek: mennyi, honnan jó
az ellen,

Csak azt tudták, hogy osztrák
hadsereg...
A vérük forrt, a lelkük harezra vágyott,
Hősök valának mind,— félstenek!...
...Eszembe jut, hogy hallom ott
a sarkon:
— Jó emberek... újságot vegyetek!...

...„Előre!” Ez volt harezzi riadójuk;
Szabadság nélkül élni nem lehet,
Szabadságunkért meghalunk örömmel.
Ez vitt a harezba akkor szíveket,
Haza mindegyikük két sóhajtt küldött,
Mindegyiknek volt jó anyja, hitese,
Akkinek csókja még az ajkon égett,
De kiket több nem láttak soha...
Félstenek volt mind a nagy küzdelemben,

Első köztük az a honvédgyerek,
Ki ottan áll most, ott az utca sarkon:
Jó emberek, újságot vegyetek!...

...A puszka szólt, bömblált az ágyu
toroka,

Beléggyült a trombiták zaja.
Kiáltás... jajszó... fájdalom...
sőhajítás...

Khaoszszá lett a harez vad zivaja.
Hü társát, akit a legjobban kedvelt,
Ki vele jött hazulról a csatába,
— Ábrándos szemű, fiatal gyerek volt,—
Mellőle lótték le az ut parába,
„Szabadság!...” szólt s ledőlt
vérző főlel

Az égre vetve egy tekintetet...
Mily jó neki! Nem áll az utcasarkon
— Jó emberek... újságot vegyetek!...

...De mit meséljem! Olyan régi nóta,
Olyan régi, hogy meg sem értitek.
A szabadság,— csak mese már tinéktek,
Kihűlt a lélek, szívetek hideg.
Mert jaj nekünk, óh, százsor jaj
mincéünk,

Honvédeink, a hős félstenek,
Az utca sarkára vannak kiúve,
Ha látjátok, szívetek nem remeg?
Ha látjátok a honvéd-atillában!?
Nem dobban össze, fájón szívetek,
Amint halljátok az elesülő szókat:
— Jó emberek, újságot vegyetek!...

Mily bús emlék ez a diós időből,
Kopott öreg honvéd a béna karral;
Jaj nekünk, a magyarok istene
Se törődik többé tán a magyarral...
...Te, jó öreg, még járod Golgotát,
Ki küzdöttél szabadságért híven!...
...Az ő szabadsága jó nem sokára:
Ha sírjában örökre megpihen...
Addig még járja itt a Golgotáját,
S nem szegyen az, ha könyöz szemetek,
Ha látjátok az utcasarkon állni:
...Jó emberek... újságot vegyetek!...

BEM APÓRÓL.

— Márcziusi napok Erdélyben. —

Feljegyezte: *Öreg góbi.*

A magyar szabadságharcz diósőségét
Damjanics szolnoki diadala vezette be
1849 márczius 5-én. S ezzel megindult
a győzelmes tavaszi hadjárat, mely ba-
bért babér után fűzött a honvédfegyve-
rekre...

Ez alatt a mi kis, béreces házakban
is diósőgről diósőgre vezette honvé-
deit Bem apó. Az a kis, töpörödött em-
berke, akit, mikor pár hónap előtt Csue-
csán megjelent, Mikes, Czecz, Kemény
Farkas és a többi szabadsághős, aki bi-
zott meg az igaz ügy diadalában, —
valami penzionált eseh beamternek né-
zett.

Kínese Kolozsvár visszafoglalásán
kezdte a diadal útját, mely elvezetett
a piskihidi győzelem után Szeben bevé-
teléig. És ezzel a hős lengyel diósőge-
nek zenitjére ért. No, de nem is néztek
többet penzionált beamternek, hanem
rajongott érte minden honvéd és külö-
nösen a székelyek...

Márczius 11-ike az a nevezetes dá-
tum, amikor Bem apó meglepte Sze-
bent, ahol azt hitték, hogy Puchner már
ki is szalasztotta az országból. Kemény
ellentállásra talált a vén polyák [a
hogy Puchner titulálta], orosz, osztrák
és ezenkívül tekintélyes számu szász
nemzetörség védelmezte a várost...

És az erős védelemmel szemben arány-
lag csekélyszámu támadó sereg vette
fel a harezot, de annál nagyobb volt a
lelkessége. Féjjel 11 órakor már lán-
gokban állottak Szeben vár külső falai,
de a futóárkokban még tartotta magát
az ellenség s honvédeink önfeláldozó
harezta megtört ellentállásukon.

Bem apó már elvesztette türelmét. A
küzdők élére ugratott:

— Szuront szekezni! Elere! Utá-
nom, kiesin szeke! — kiáltotta har-
sány hangon.

Ekkor a vezér elé állt egy dereshaju-
szú székely honvéd:

— Instálom, ahajt már csak tessék
minket elő engedni, mert ha mi el-
esünk, akad otthon száz is helyettünk,
de ha „kend” elesik, honnét veszünk
mást helyette?...

És erre aztán Bethlen Gergely vezeté-
sével, aki a híres 11-ik zászlóaljzat vezé-
nyelte a sebesülten fekvő Inezély Samu
helyett, szuronyt szegve rohantak a
székelyek a sánczokra és mikor a szebe-
ni szász templom harangja az éjfélt
kongatta, a híres szász-oláh fészek a
magyarak kezében volt. Az osztrák
városőrség Pherzmann generális vezeté-
sével Gyulafehérvár, a muszkák Skaria-
tín ezredessel Moldva felé szaladtak.

Bem apó ezután kétnapi pihenőt
adott hős honvédeknek; ezalatt termé-
szetesen egy kicsit megrendszabályozta
a város hűtelen lakosságát. Tekinté-
lyes hadisarczot szóztott a vagyonosabbak
nyakába, amit ugyan kénytelen-kellet-
len a császár hűsége alattvalói be is
szolgáltattak. De — gondolták — hát-
ra van még a fekete leves... Azt hit-
ték ugyanis, hogy a győztes magyarok
vezére besorozza a szász esemetéket.

Ennek kikerülése végett aztán kül-
dötséget menesztettek az ősz vezérhez,
hogy ne bántsa a fiaikat, inkább ennek
ellenértékűl készek a magyar alkot-
mányra tett hűségükön kívül még a
hadisarczot is megszerezni valamivel.
Bem apó arczára szánalmas mosoly
ült e kijelentésre.

— Legyenek nyugodtak az urak, —
mondta a küldöttégek tagjainak, — a
profunt olyan drága, hogy csak vitéz
embereknek juttathatok belőle...

Márczius 15-ére az egész országban
hálaadó istentiszteletet rendelt el a
lengyel hős. Mig a szebeni szász tem-

plomban örökre hűséget esküdtek az
atyafiak a magyarnak, azalatt Bem apó
is díszszemlét tartott megritkult, de vi-
téz serege fölött. A Piacz-téren állot-
tak fel a hős honvédek s Czecz János al-
ezredes parancsnokolt felettük.

Bem apó a botjára támaszkodva bi-
cegett el az arcvonal előtt, minek vé-
gével felolvastatta Bethlen Gergely
örnaggyal a nap jelentőségét ismertető
hadparancsot, utána pedig a vezér ren-
delkezését, mely szerint Szeben bevételre
alkalmából a hadisarczból a főbb tisz-
tek ezer pengőforintot kapnak, a le-
gényesek pedig egyhánapos zsoldját kap-
ja vitézsége jutalmán.

Bem apó sajátkezűleg osztotta ki a
legényesség jutalmát. Orban járultak
a hős lengyel élé a fiuk; a székelyek so-
rából a többi közt egy villogó szemű,
de már korosnak látszó honvéd lépett
a vezér elé.

— Hohó! — kiáltott fel Bem apó de-
rüs arczal — ezt az embert én már is-
merem! Hogy hívják, derek szeke!...
— Keve Ábel vónék, instálom...

Az egyik tiszt mindjárt fel is világo-
sította az ősz vezért, hogy ez az a szé-
kely, aki az utolsó roham előtt az emli-
tett kijelentést tette, hogy: „Bem apó,
csak hagyja őket előre stb.”

— Neki kéthónapi zsold jár, — je-
lentette ki a vezér, miközben becézget-
ve veregette Keve Ábel vállát.

— Hány esztende vagy, derek sze-
ke! — kérdezte biztatóan.

— Negyvenen tul, ötvenen innen, in-
stálom.

— Hovávalósi?

— Cskiba, instálom.

A vezér mosolyogva váltott néhány
szót a segédtisztjével, amiből azonban
Keve Ábel semmit se értett.

— Vitéz Keve Ábel, — fordult most
a segédtiszt a vén legényhez — a tábor-
nok ur kendet most tüstént kivezei ör-
mesternek, de ezzel menjen is kend ha-

ezeg a SZIRMAY és PERÉNYI cég Pittsburgban. Jó, hamisítatlan magyar dohányokat árulnak olcsó pénzen. Pí-pába való áruházi 5 és 10 centes esomagokban. Czigarettának való dohánnyal csomagokban *haszi papirokkal* együtt tíz centért. Minden esomagban van azonfelül egy szelvény, amelyekért, ha összegyűjtik, minden vevő értékes ajándékot kap. A magyar pártolja a magyart, különösen akkor, ha *alsóbb* pénztér jó magyar áru kap. A pénz levélhelyeiben is beküldhetni. Cím: SZIRMAY & PERÉNYI TOBACCO CO., Box 1539, PITTSBURG, Pa., vagy ADALBERT PERÉNYI, 422 East 14 street, NEW YORK.

WALLINGFORDI FÜGGETLEN MAGYAR REF. EGYSÉG. A Connecticut állambeli Wallingfordi és vidéki független magyar ref. egyház bevételei 1908 februárius havában voltak: *perschypénz*: 42 dollár 67 cent, *adományok*: 130 dollár 90 cent, *összesen*: 173 dollár 57 cent, *mult hóról februaradt*: 150 dollár, *szózat*: 248 dollár 44 cent, *Bankban van*: 150 dollár. Wallingford, Conn. 1908 márczius 4. *Borsos Istra*n utazó lelkész, *Csenge Lajos* pénztáros, *Lőrincz Sándor* főgondnok, *Papp Sándor* jegyző. Ujabb nagyobb adományok a templom építési alapja javára: *Jencsik János* 50 dollár, *Wallingfordi róm. és g. k. egyház* 25 dollár, magy. *Borsos Istra*n és neje 25 dollár. Fogadják a nemess adakozók ez uton is az egyház hála-köszönését. Wallingford, Conn. márczius 9. *Borsos Istra*n utazó lelkész, *Csenge Lajos* pénztáros, *Lőrincz Sándor* főgondnok, *Papp Sándor* jegyző.

NEWARKIAK SZINELŐADÁSA. A newarki *Műveltség és Társalgó-Egylet* elismerésre méltó buzgalommal igyekszik feladatának megfelelni. Ismét színelőadás rendezésével foglalkozik. Színe fog kerülni a „*Paraszt-kiosztó*”.

MEGUNTA AZ ÉLETÉT. *Oláh Dezso* honfitársunk, aki mindössze tízenkilenc esztendőit élt, a Pennsylvania állambeli *Castle Shannonban* el akarta dobni magát az életet. Szerencsére az öngyilkossági kísérlet nem sikerült, a golyó, melyvel életének végét akart vetni, a szerencsétlen fiatal embernek karját furta csak keresztül. *Oláh Dezso* mindössze két esztendő óta van Amerikában. Utolsó felében magába zárkózott volt. Ha kérdezték, mi a baja, kitérően felelt. A mult heten azután revolverrel adta meg a kérdésekre a választ.

MÁRCZIUS 15. PASSAICON. Passaic magyarságát mindig első sorban látjuk, valahányszor hazafias mozgalmak előmozdításáról van szó. Márczius

tizenötödike évről-évre valóságos ünneppajza Passaic derék magyarságának. Így lesz ez az idén is. A nagyszabású hazafias ünnepet vasárnap este fogják megtartani a Mokrai testvérek nagyteremében.

MÁRCZIUS TIZENÖT FREE-LANDON. Az Amerikai Magyar Szövetség FreeLand-i Pa. választmánya kapcsolatban az itteni Verhovay-Egylet első fiókjával „Márczius 15-ét” márczius 14-én este FreeLandon a Zemányi-féle Hallban fogja ünnepelni. Kezdete 8 órakor. Ez alkalomra meghívjuk környékbeli magyar honfitársainkat, hogy ezen magasított ünnepélyen minél számoban megjelenjen szíveskedjenek. Kelt FreeLandon, Pa., az 1908. márczius 11-én tartott értekezlet megbízásából *Reichman Tivadar*, vál. titkár.

FELHÍVÁS MŰVESZEINKHEZ. A febr. 20-ikán megalakult „*Amerikai Magyar Képzőművészeti Egyesület*” felhívja mindazon festőművészeket, szobrászokat és építészeket, kik az eddig megtartott gyűlésekre lakozásuk hiányában meghívott nem kaphattak s az egyesület tagjai sorába belépni óhajtanak, hogy ebből szándékukat az egy-let titkárnál mielőbb bejelenteni szíveskedjenek. *New York*, 1908 márczius 10. *Kossuth Sándor* titkár. 16 St. Marks Place.

A KATHOLIKUS MAGYAROK ZÁSZLÓBONTÁSÁHOZ. *Szép Lajos* new yorki honfitársunk a *Szép Lajos* vasárnap lapjában olvastam az itteni katolikus magyarok zászlóbontásáról. Helyes. Segítse az Isten a jóakarót. De én részenről, amiből magam is katolikus vagyok, szívesebben látnék egy valláskülönbség nélküli létesített polgári kört, mert az ily körnek hiányában vagyunk kénytelenek a keresztnél keresni társaságot, ami pedig káros nemcsak a zsidóknak és szerzeteseknek, de erkölcsünknek is. Soha sem szerettem a vallásos alapokon létesült társadalmi köröket, mert ezek a magyarokat nem kötik össze, hanem inkább széjjelválasztják. A New Yorkban élő magyarok nyolcvan százezerkétszázötvenből és kereskedőből áll. Ezek pedig szeretnénk lépést tartani a mai korral művelődés dolgában is, társadalmilag is. Tapasztalatból tudom, hogy ez a polgárság a saját kezéből választott vezetőkkel hatalmas kört tudna létesíteni. De azt is tudom tapasztalatból, hogy ez a nép, ha szívesen lát is maga mellett bárkit, maga fölött nem akar látni sem zsidót, de még kevésbé papot. Ne értsenek félre. A magyar összeharatózik a zsidóval. A pap előtt tisztelettel emel kalapot. De társadalmi körökben egyiküket sem akarja maga fölött látni. Éppen nemrég küld-

tem haza *társadalmi* ezéla száz dollárt, amiről a nyugta nálam van. Itt öt centet sem bírnak tőlem hasonló ezéla kéréselni. Mert itt nem a nép szervezkedik. Rendszerint önzés veszi kezébe a szervezkedés munkáját és a — lóláb kilátszik. Maradtam tisztelettel *Szép Lajos*. — Adtuk *Szép* honfitársunknak ezt a levelét a végből, hogy ez érdekes kérdéshez hadd szóljunk hozzá több olvasóink is. A beérkező leveleket, amennyiben közölhetők, közzé fogjuk tenni. A papirosnak azonban csak egyik oldalára szíveskedjenek írni.

RADIAL Elixir. *Vidler Emil* honfitársunk akkor, amikor lelketlen emberek *magyar italok* név alatt elárastották az Egyesült Államok piacát egészségtelen kutyvalékkal, felvette ama lelketlen emberek ellen a harcot. Nagy áldozatok árán hamisítatlan magyar borokat és pálinkákat, elsőrangú magyar ásványvizeket importált és teremtett nekik magyar piacot akkor, amikor mások félbette kézzel nézték, mint ássák alá kutyvalékkal a jó magyar termékeknek hitelét. *Vidler Emil* urnak köszönhető, hogy a magyar borok, a magyar pálinkák, a magyar ásványvizek utat törtek maguknak az Egyesült Államokban. És *Vidler Emil* urnak nevével emélfogva ismerik és becselik az amerikai magyarság legszele-szebb rétegében.

MUNKÁSOK MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKE. A *new york herlemi első magyar bétegyeztető férfi és női egylet* vasárnap délután öt órakor ünnepélyesen fogja megülni márczius tizenötödikét. Az ünnepi beszéd megtartására egy bizottság útján lapunk szerkesztőjéért kérte fel az egylet, aki a meghívásnak csak úgy tudott volna megfelelni, ha délutáni három órára teszi az ünnepséget, mivel az esti órákra ugyancsak márcziusi beszéd megtartására már előbb elígértkezett a vidékre. *Csedrik Jenő* titkár ur levelében arról értesít bennünket, hogy az ünnepélyt délután három órakor megtartani lehetetlen s így fejezi be sorát: Midőn tehát szívesen felajánlott közreműködését egylett nevében ismételve megköszönöm, egyáltalán kérem, szíveskedjék egylettnek mindenkor pártfogásában részesíteni.

A COLLINWOODI GYÁSZNAP. Az Ohio állambeli Collinwoodon kiűrt iskolatűznél, mint ezt már többször jelentettük, magyar áldozatai is vannak. A porrá égett kis halottakat minap temették el. Köztük van *Szoloma Gyula*, honfitársunknak három gyermeke; kettő annyira elszenesedett, hogy rájuk ismereni nem lehetett s így eltemették, anélkül, hogy szüleik felismerték volna őket. A harmadik gyer-

mek holttestére ráismertek. Ezt a római kath. vallás szertartásai szerint temették el. — *Neibecker Rózát* és *Neibecker Palit* nagy részvét mellett temették el. Gyászruhába öltözött iskolások és fiúk kísérték a halottas kocsikat, melyeket a részvét elborított virágokkal. — *Apori Istra*n honfitársunknak ez a levelét a végből, hogy ez érdekes kérdéshez hadd szóljunk hozzá több olvasóink is. A beérkező leveleket, amennyiben közölhetők, közzé fogjuk tenni. A papirosnak azonban csak egyik oldalára szíveskedjenek írni.

EGY MAGYAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG VÁLSÁGA. Ohio állambeli *Parlettól* írják lapunknak, hogy az ott nemrég megalakult *Magyar Coal Company* válságba került. Egy esomó magyar részvényes, akik abbéli reményükben vásároltak részvényeket, hogy a magyar *szénbányatársaság* egyrészt jóveldező vállalatnak fog bizonyulni, másrészt munkával is ellátja őket, arról panaszkodik egy hozzánk intézett levelében, hogy a magyar szénbányatársaság fizetési kötelezettségének eleget tenni nem bír s hogy a *Wabash Coal Co.* emélfogva visszaveszi a bányát. A magyar bányatársaság most újabb fizetésre akarja indítani a magyar részvényeseket, akik keserves munkájuknak gyümölcséből vették meg az első részvényeket is. Akarjuk hinni, hogy azok az urak, akik a bányatársaság élén állanak és ígérettel részvények vásárlására biztatták a magyar munkásokat, fognak módot találni arra, hogy ezek a szegény munkások kárt ne szenvedjenek. Egyben esolálkozunk azon, hogy a *Magyar Coal Company* igazgatósága a válság felől még nem nyilatkozott a magyar lapokban. Pedig ez lett volna első kötelessége.

RENDES ZSIGMOND MEGHALT. Lapunk előző számából anyaghalmoz miatti kiszorult az szomorú hír, amely Chicagoból vettünk. *Rendes Zsigmond*, akit New Yorkban is eléggé ismertek a magyarok, szívzselhűlésben meghalt. Billárdozás közben érte őt utól a halál. A jövő napokban vissza akart utazni Magyarországra s erre nézve már meg is tette az előkészületeket. Most elutazott örökre. A temetését *Frank D. R.*, a *Chicago Hirlap* tulajdonosa rendezte, akinél *Rendes* legutóbb alkalmazva volt.

POLITIKAI VÁLSÁG.

Az országgyűlés feloszlását tervezik.

A házszabályvizitio a magyar országgyűlésen megteremtett egy új elenzéket, mely, habár a kormány lemondással fenyegetett, nem adta be a derekát.

Egy szerdán beérkezett kábelürgöny szerint a kormány az ellenzékkel szemben kelepezte juttott, amelyből nem bír kimenekülni. Elhatározta, hogy feloszlattja az országgyűlést.

Ez az intézkedés nézetünk szerint azt jelenti, hogy a nemzeti kormány gyengének éri magát, dacára annak, hogy nagy többség áll a rendelkezésére.

Az országgyűlés feloszlattása alig fogja megerősíteni a kormányt s ha új választásokba kergetik bele a nemzetet, mielőtt a nemzeti kormány akár csak egyetlen ígértetét beválthatta volna, félt, hogy felülkerekedik ismét hatványot.

KISS EMIL.

Az amerikai magyarok egyik legkedveltebb bankárja.

Kiss Emil régi ismerőse, barátja az amerikai magyaroknak. New Yorkban, 104 második Avenue alatt levő bankházát csakugyan kedvelik a magyarok, a hogy szeretik őt magát.

Kiss Emil ur nemcsak magyar üzletet folytat, de *magyar* az érzelmeiben és gondolkodásában. Minden magyar mozgalomban résztvesz és tele marokkal segíti előbbre céljaikat.

Kiss ur New York város politikai életében is tevékeny részt vesz. Ennek elismerésül két év előtt képviselőlegre jelölte őt a republikánus párt. Tavaly is jelölti akarták őt, de *Kiss Emil*, üzleti elfoglaltságára való tekintettel, nem fogadta el a jelölést.

Bankháza a legmegbízhatóbb bankházak egyiké. Szigorú pontosság és példás lelkiismeretesség jellemzi üzleti működését.

Ő ügynöke minden hajózási társaságnak, azonfelül *egyedüli magyar ügynök New Yorkban az Erie vasutársaságnak*.

Honfitársaink legmelegebben ajánljuk *Kiss Emil* urat, akinek címe: 104 Second Ave., NEW YORK.

FOGORVOS BAJBAN.

Mercenylet Schwartz dr. honfitársunk ellen.

Schwartz Már dr. eddig a new yorki magyar negyed szívében tartotta fogorvosi műtermét. Soha nemcsak semmi baja nem történt, sőt ellenkezőleg, a mások bajából tekintélyes vagyonra tett szert.

Nemrég a felsővárosba tette át műtermét. A 78-ik utcában „művelt” közönség van és *Schwartz* honfitársunk most már a művelteket kereste.

Meg is találta őket. Szerdán Két uri ember állított be hozzá. Fogát akarta javíttatni. Az egyik idegen elhelyezkedett a székben s míg a kicsi doktor páciensének szájába tekintgetett, a másik „művelt” idegen hátulról löetőtte őt.

Schwartz ur elterült a földön, mint ha ő fogát huzták volna. Mire magához tért, rohant ki az utcára a „gyengédelen” páciensnek után. Sikerült is őket elfogni.

Schwartz doktor pedig most már alighanem visszakivánczik a kevésbé műveltek közé.

KRAJNYÁK JÁNOS
Cleveland, O., 2755 East 79th street
alatti legmodernebbül berendezett szalonjában ajánlja honfitársai pártfogásába. Kitűnő whiskey, torköly, nemkülönben mindig friss hordó és üveg sör, tüzés magyar borok, finom zamatu szivarok, billiárd, stb. állanak a közönség rendelkezésére.

DEÁK PÁL
42 BELMONT Ave., Garfield, N. J.
Elsőrendű magyar fűszeres és mézárás.
HAZAI kolbász, hurka, szalonna mindig kapható.
— *Pontos és tiszta kiszolgáltatás.* —

za és állítsa össze a nemzetorséget. Ott is nagy szükség van az ilyen derék, vitéz emberekre, a tábort élet azonban mégis csak nehezére esnek egy kiesit az olyan öreg legénynek, mint kende.

Keve Ábel megfellekezte katona voltáról, szalutálás helyett lekapta a eskőját és a legtermészetesebb hangon, minden elfoglaltság nélkül szólt:

— Ahajt igen köszönöm, instálom a generális ur hozzám való szívesességét; szót is fogadok neki, de előbb már mégis csak elmegyek Brassóba is...

— Hát honnan tudja kend, hogy odamegyünk? — kérdezte vidáman a segédtiszt.

— Mert, instálom, Szeben után Brassó következik, ez már így dukál. Azután osztég Isten nevében hazamegyek; de addig egy lépést se...

Olyan meggyőződéssel tette ezt a kijelentést a derék honvéd, hogy a tiszt meg sem kísérlette az ellentmondást.

Nem állítom, hogy Keve Ábel inspirálta volna Bem apót; tény azonban, hogy még aznap délután Czeec János a következő lakonikus tartalmu rendeletet kapta:

„Alezredes urnak meghagyatik, hogy huszonnégy óra leforgása alatt az ellenséget dobja ki Brassóból. Vegye magához a 11-ik zászlóját, a Máriássy-kat, a székelyek egy részét és egy osztály Kossuth-luszárt. A többit hagyja nekem...”

Bem, s. k.

A derék Czeec a vett paranes értelemében eszekelett. És most már nehéz alternatíva előtt állott Keve Ábel. Tet-szészére bízták, hogy Czeec seréggel megye, vagy pedig marad Bem apóval!

Mert egyidejűleg a hős lengyel is utnak indult megmaradt seréggel.

— Már instálom, — jelentette ki Keve Ábel — én csak ökehmével megyek...

Bem apó a moldvai határig nyomult kisdél seréggel, meggyőződést szerzendő, ha vajjon tiszt-e a levegő a muszkától? Ugy volt, hogy Lüders csakugyan kivonult Erdélyből, mire Bem apó kedélyesen jegyezte meg:

— Ennek több esze van, mint az egész osztrák ármádliának...

Aztán magához intette Dobay őrnagyot. Odamutatott a főrevisári szoros utaló magaslata.

— Őrnagy ur! — mondta. — Ön a zászlóaljával elfoglalja azt a pozíciót és ott marad, amíg csak tarthatja magát...

— És ha már nem tarthatnám magam? — koezkáztatta meg az őrnagy.

Bem apó összeráncolta a homlokát.

— Akkor is ott marad, — mondta nyersen.

Erre az után egy íteget állított fel a szoros két oldalán. A lovakat azonban kifogatta és a már visszainduló seréggel küldette.

— De tábórnok ur! — jegyezte meg az íteparanesnok rökönnyödtő hangon — mit csinálók én, ha esetleg vissza kell vonulnunk?

Bem apó igen flegmatikusán szólt: — Nem kell visszavonulni, nem szabad visszavonulni!...

Aztán kisdél seréggel elvonult — Brassó felé...

Keve Ábel, bár megvolt rá a joga, nem vette igénybe őrnesteri rangját. Bandukolt a sorban annak rendje-módja szerint, mint azelőtt. A tiszték azonban évődtek vele, hogy miért nem tartja fenn a tekintélyét?

— Majd, ha hazamegyek, — mondta egykedvűen Ábel vitéz.

— Hát aztán mikor megy haza kend? — kérdezte az egyik tiszt.

— Ahajt Brassó után...

— Igaz biz' a — szötte tovább a tiszt

Erre osztég valami következett. A darabontag bevitték a poléziájára. Ott megest baj történt. Az a kancazipista követelte, hogy mondjam el a dolgot őperetén. Elmondtam, hogy a eszmadia így, én meg úgy; ő egyet a fejemre, én kettőt az ábrázatába; többet nem tudtam ahajt, mert megfogtak a darabontagok...

Beszéljen kend világosan! — ordított rám a kancazipista.

— Én látok, — mondék neki szívesen — han kend nem lát, gyujtsion gyertyát magának...

Erre osztég igen megháborodott a komé. Behívatta a darabontagot, levité-tett a kőterbe, de — itt a Keve Ábel arca hirtelen elhalványodott.

— De, — nyögte ki nagy keservesen — az a toportyán férég még ahajt le is pöktöt...

Nagyot lélekzett s így fejezte be: — Hát instálom, ezt akarnám én visszapöknöni, — de a kujakommal [ök-lömmel]...

Márczius 20-ika volt. A tavaszi nap-sugár teljes pompájában ragyogott. Egy fiatal Kossuth-luszártízt nyargalt habzó paripán a serég elé.

— Helyes! — mondta az ősz vezér és megsarkanytuzta a lovat, előre ugrott, hogy ne várakoztassa soká a magisztrátust.

A Rákóczi-induló hangjai mellett vonult be Bem apó vitéz seréggének élén Brassó városába, ahol a városházán vett lakást, hogy a háromnapj ut fāradalmait kipihenje.

De a vitéz lengyel szabadsághős nem igen pihenhetett. A hódoló deputációk egymás kezébe adták a kilínestet.

Estefelől jelentkezett vitéz Keve Ábel is.

— Bé akarnék menni a generális urhoz, — mondta minden szertartásosság nélkül a segédtisztnek.

— Hát aztán miért? — kérdezte az, inceskedve a vén honvéddel.

— Azért, instálom, — felelte Keve Ábel a legkisebb zavar nélkül, — hogy ahajt ide azt a ezédulát, melyekben én strázsámeister vonéck. Mer én már megyek haza Csíkba. Itt eligazítottam a dolgomat...

Az ősz vezér mosolygva fogadta öreg honvéljét és kezét szorított vele, mikor átadta neki kinevezési okmányát.

— A tábórnok ur azt mondja, — figyelmeztette őrnester Kevét a segédtiszt — hogy meglátogatja magukat.

— Ahajt el is várjuk, — jelentette ki a vén honvéd — olyan fenővizet még a meenyországban sem ivott, mint nálunk. Majd meglátja ahajt. Isten áldja meg kendeiket addig is...

Az ajtó küszöbén megállott az új nemzeti őrnemesnok. Dühös arczczal fordul négyeszer az ősz tábórnok és segédtisztje felé, mondván:

— De osztég elgyőjenek kendeik, hé!...

Rízsák János, passaicai bankár.

RÍZSÁK JÁNOS ÜZLETI JUBILEUMA. Örömmel írjuk meg az alábbi sorokat. Örömmel azért, mert egy oly üzletembernek sikerül irunk s oly üzletembert mutatunk be olvasóinknak képen is, aki üzleti sikerét egyedül önmagának, el nem hankadó szorgalmának, példás becsületességének és rendkívüli ügyszeretetének köszöni.

RÍZSÁK JÁNOS passaicai honfitársunkról szólunk, aki ez év június havában fogja bankárkodásának tizedik évfordulóját megünnepelni. Rízsák ur szerény viszonyok között fogott hozzá Passaicón a második utca 128. száma alatt az üzlethez 1898 június havában. De bármily szűrények voltak is a viszonyai, üzletének hamar úrre kelt, mert mindenki, aki vele érintkezésbe lépett, dícsérte előzetesességét, zolgálati készségét, pontosságát és mindenkefelet példás becsületességét. S ha az első évben csak nyolcvanezer dollár fordult meg a kezébe, a második esztendőben a reábizott pénzek már felzaporodtak százötvenezer dollárra. Évről-évre szaporodott Rízsák János ügyfeleinek száma olyannyira, hogy a múlt esztendőben KIENCZSZÁZ-

EZER dollár fordult meg a kezébe s az általa forgatott pénzek fősszege a lefolyt tíz esztendőben jóval túlhaladta a HÉTMILLIÓ dollárt.

Az üzletnek ez az óriási fellendülése szükségessé tette főkirodáknak a létesítését s ma a New Jersey állambeli *Alphán, Whartonban, Franklin Furnace* és a Pennsylvania állambeli *South Bethlehem*ben vannak Rízsák urnak keresett főkirodái. Hogy ügyfeleinek dolgait odahaza is gyorsan lebonyolíthassa, 1906-ban BUDAPESTEN IV. Sütő-utca 6. szám alatt is nyitott irodát, amelynek vezetését *Rízsák Mihály* urra bízta.

Olvasóink bizonyára velünk is örülnek annak, hogy egy magyar ember fáradságtalan szorgalma folytán most már a *saját házában, Passaicón, 127-2. utca,* szolgálhatja a magyarok érdekeit. Mi azt kívánjuk, hogy *Rízsák János* a jövőben még szebb sikereket mutathasson fel. Megérdemli, mert ő nemcsak lelkiismeretes üzletember, de derék magyar ember is, aki önzetlen áldozatkészséggel mindig kivette a részét a magyar mozgalmakból.

TRENTONI MAGYAROK A DARR-BÁNYA ÁLDOZATAI JAVÁRA. Vetjük a következő levelet: *Tekintetes szerkesztőség! A Trentoni Magyar Iparosok Köré*-nek múlt hó 26-án megtartott színelőadással egybekötött táncmulatsága a Jacobs Creekben szerencsétlenül járt magyarok hátramaradottjai javára a következő eredménnyel járt: *Bereczel* 64 dollár 75 cent, *Kiadás* 50 dollár. Felülfizetések: *Wárdy Lajos* 5 dollár, *Michalo János* 25 cent. A tiszta haszon ennél fogva husz dollár. A midőn a felülfizetőknek köszönetet mondunk, a husz dollárt idemlékeljük azzal a kéressel, hogy Szerkesztő ur az összeget az illetékes helyre juttatni sziveskedjék.

A jó színelőadás nemcsak a magyar közönséget lepte meg, de különösen feltűnt az angol sajtó jelenvolt képviselőinek, akik megígérték, hogy lapjaikban a trentoni magyar iparosok körének érdekeit elő fogják segíteni. Abbeli kérdéseikre azonban, hogy miért maradtak az első padsorok üresen, hazudunk *kelllett*, mert nem akartunk eszemből ejteni a trentoni magyarságon. Az első sorokra szóló jegyeket ugyanis mint tiszteltbeli jegyeket küldöttük el az itteni magyar egyetlek elnökeihez azon kéressel, hogy a jótékony ezébra való tekintettel bennünket pártfogoljanak. Sajnos azonban, a lelkes urak, az egyetli elnökök, — a Verhovay-Egyetlet és két női egyetlet kivéve, — nem tartották szükségesnek a jótékony ezélt előmozdítani. Ezt nem akartuk megmondani az angol sajtónak, melynek az utóbbi időben elég bő alkalma volt velünk, még pedig nem az előnyünkre, foglalkozni. — Körünknek ezébra az itteni *tényleges* magyar iparosokat felkötözetre való tekintettel nélkül összehozni, az önművelődést köztük ápolni. Néhány trentoni elbizakodott magyar, a kik azt hiszik, hogy mindenkinek az ő rossz zenéjük után kell táncolni, a mi törekvésünket szeretnék megbénítani. Szerintük vétkezünk a magyarság érdeke ellen, amikor a Magyarországból ideszármazott iparosokat vallásra és nemzetiségre való tekintettel nélkül tömöríteni akarjuk. Bántják őket az is, hogy

mán, a Trentoni Magyar Iparoskör elnöke. — Mi a trentoni iparosok becsületes törekvéséből ödvözöljük. Támogatásunkra számíthatnak. Az iparosok ne törődjenek az *iparlobogók* áskálódásaival. Ez utóbbiaknak kifélé áll a rudjuk. A kapott husz dollárt a jelzett ezébra elküldtük az Amerikai Magyar Szövetségnek. A szerkesztő.

MÁRCZIUS 15. WHARTONBAN. New Jersey állambeli Whartonból arról értesít bennünket *Bertha Miklós* öt-tani honfitársunk, hogy a whartoni magyarság *holnap, szombaton, márczius 14-én* fényesen fogja megülni a magyar szabadság hajnalhasadását. Az ünnepe, mely a *Temperence Hall* nagytermében fog lefolyni, esti fényvizezkor veszi kezdetét a *Himnusz* elénekésével. A magyar nemzeti ima elhangzása után *Bogár Lajos* ref. misszionárius fog ünnepi beszédet mondani, majd *Bertha Miklós* fogja elszavalni *Loce N. Vilmos* new yorki honfitársunk *Márczius 15.* című gyönyörű költeményét. A hazafias ünnepséget *Bertha Miklós*é fogja bezárni *„Kilárom vesztés karom”* elénekésével. Tíz percznyi szünet után a *„Legény bolondja”* című népszimű kerül előadásra. A nő szerepek *Kocács Jánosé, Horváth Juliska, Bertha Miklósé, Juhász Juliska, Balázs Ella* és *Szerdi Zsófi* kezében vannak, a férfi szerepeket *Király János, Vas János, Gergely Sándor, Kiss Ferenc, Zsudel László, Sallai Pál, Szilágyi József* fogják betölteni. — E hazafias ünnepségre annál inkább felhívjuk a whartoni és környékbeli magyarok figyelmét, mert alkalomul nyílik nemcsak hazánk nagyjairól megemlékezni, de más nemcsak ezélt is szolgálunk, amennyiben az ünnepséget tiszta haszna a whartoni magyar ref. egyház javára fog fordíttatni.

UTAZZUNK OLCSON, JÓL ÉS KÉNYELMESEN. Tudvalevő dolog az, hogy a hajóvonalak, ha hajba kapnak egymással, leszállítják az árakat, hogy ezt a veszteséget később duplán beszedjék az utasoktól. Örvendtes kivételt képeznek az orosz hajók, amelyek NEW YORK ÉS ROTTERDAM között közlekednek. Az orosz vonalak nem tartoznak a hajótruszhoz. Így maguk szabják meg az utazás árát. Nem nyuznak, hanem a harmadosztályon HUSZONHAT dollárért szállítják az embert New Yorkból Rotterdamba, hét naptól tizenkét napra terjedő időtartam alatt. Magyarjaink, akik hazautaznak, utazzanak ennél fogva az orosz vonalon, még pedig annyival inkább, mert az orosz hajókon *emberséges bánásmódban, jó ellátásban részesülnek, tiszta, kényelmes szobákat kapnak.* Az orosz vonalak new yorki ügynöke *LÁNG JÓZSEF* honfitársunk, aki odahaza mint a menetjegyiroda igazgatója fényes jelt adta annak, hogy az utazó közönség érdekét a szívében hordja. *Láng József* ur a hazautazó magyaroknak oly kényelmet biztosít, aminőre más hajókon alig számíthatnak. Aki utazik, forduljon ennél fogva bizalommal *Láng József* urhoz. Minden levél így ezimzendő: *Mr. JOSEPH LANG, 1396 Second Ave., NEW YORK.* Ezúttal felhívjuk olvasóink figyelmét arra az új módra, amelyet *Láng József* ur a pénzküldés dolgában alkalmaz. Aki ő általa küld

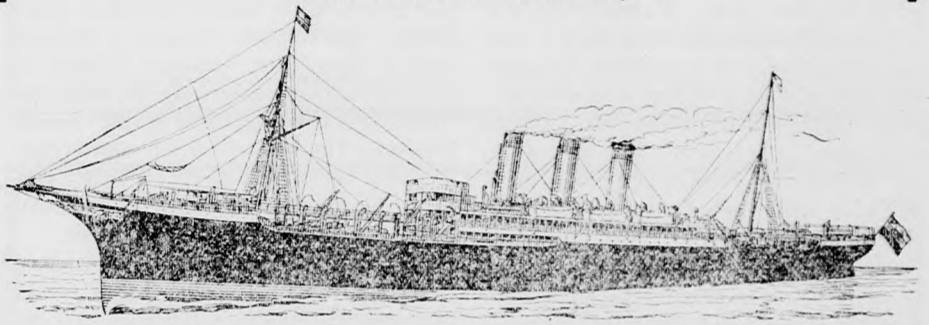
haza pénzeket, elérheti azt, hogy odahaza KÉT NAP ALATT kézbesítik a pénzt. Forduljon hát mindenki felvilágosításért *Láng József* urhoz. És ne felejtsek el, hogy ez a levelezim: *Mr. JOSEPH LANG, 1396 Second Ave., NEW YORK.*

HOL VAN MELICHER PÁL? *Blics: Adám,* a connelsville-i r. k. plébános azon megkereséssel fordult az Amerikai Magyar Szövetség titkárához, hogy az a lapok útján intézzen kérdést az amerikai magyarsághoz *Melicher Pál* honfitársunk hollétét illetőleg, kinek már három hónap óta nyoma veszett és aki után felesége, a Pöstyében lakó *Melicher Leontin* kísírja a szeméit. Mi *Blics* főtisztelő ur kéresemre szívesen teszünk eleget és reméljük, hogy olvasóink közül fog akadni, ki *Melicher Pál* jelenlegi tartózkodási helyét tudja. Minden erre vonatkozó értesítést kérünk közvetlenül a főtisztelő ur ezimére juttatni [*Rev. A. Blics, Box 710 Connelsville, Pa.*]. — *Melicher Leontin* panaszos sorait itt adjuk: Mélyen tisztelt főtisztelő uram! Boesánatot kérek, hogy soraimmal háborgatom, de kétségbeesett helyzetem mentse ki e tolokodásomat. Ferjem Amerikában van és én itt élek egy gyermekemmel Pöstyében. Nemrégiben két levél is érkezett ide amerikai magyaroktól, kik azt a reám nézve szomorú hírt hozták, hogy ferjemet, *Melicher Pált* a bányában agyonütötte a szén. Képzélje el kétségbeesésemet, melyet még fokozott azon körülmény, hogy ferjemtől három hónapja már nem kaptam levelet. Az utolsó levelében felmentette, hogy most *Weaver W. Va.*-ban dolgozik és azóta semmi híre felőle. Igen kérem főtisztelő urat, tudakozódjék szegény ferjem után és írja meg nekem a valót, mert ez a bizonytalanság megöl. Ertesítéseit türelmetlenül várva és ismételtlen boesánatot kérve tolokodásomért, vagyok kiváló tisztelettel *Melicher Leontin*.

Russian Volunteer Fleet

RENDES HAJÓJÁRAT NEW YORK ÉS ROTTERDAM KÖZÖTT.

— Utazási időtartam kilenc nap. —

Modern kétszaváros hajók: „MOSKVA”, „SMOLENSK”, „PETERSBURG”, „SARATOV” és „KHERSON”.

— Kabin és fedélközi jó ellátás jótányos árak mellett. —

NYARI HAJÓJÁRAT: A MOSKVA hajó május 6-án indul, a SARATOV hajó május 20-án indul, a PETERSBURG hajó június 3-án indul, a KHERSON hajó június 27-én indul, a MOSKVA hajó július elsején, a SARATOV hajó július tizenötödikén indul. Ezen nagy, duplacsaváros, háromkéményű gőzösk népszerűségére tetek szert. Tavaly sok magyar állalta, hogy nem utazhatott e gőzöskön, mert nem volt már üres hely. Figyeljenek a hajóindulásokra s ha jegyet vásárolnak, ne vegyenek mást, mint a RUSSIAN VOLUNTER FLEET vonalra.

C. B. RICHARD & CO., FÜGYNÖKÖK, 31 BROADWAY, NEW YORK.

KUN TAMÁS

PÉNZKÜLDŐ ÉS HAJÓJEGYÜZLETE A SAJÁT HÁZÁBAN

ÓVADÉK

NEW JERSEY ÁLLAMNÁL \$20,000, a HAJÓTÁRSULATOKNÁL \$5000.

Mindenféle okmányokat hitelesít és a konzulátus által láttamoztat.

— Az utasokat személyesen elkíséri a hajókra. —

LEVÉLCZIM:

Lock Box 97, WHARTON N. J.

Gálóczi Muskotály, Szamosháti, Kaáli és Kapa dohány.

A magyar ember, pipás ember!

de itt Amerikában nem kapott eddig kedvére való dohányt, mert magyar dohány néven eladták neki másfélt. *Szirmay Vilmos* honfitársunk már 3 éve dohánytermelő, még pedig *Cheswick* mellett, az *Allegheny River* egyik szigetén lévő 80 akernyi gazdaságában, ahol kizárólag és többféle magyar fajdohányokat termeszt. Ezeket a magyar ember által termelt magyar dohányokat magyar emberek kiadják magyar embereknek, valódi, jó, teljesen éret, tisztán kezelt minőségben és olcsóbb áron, mint a mások által árult dohányok. Lehet venni 5 centes és 10 centes csomagban, pipába való dohányt és 10 centes csomagban cigarettának vágoit dohányt. Minden csomagban van egy értékes szelvény, melyekért ajándékot adunk. A cigarettá dohánnyban még hazai papirus is. Próbálják meg ezeket a dohányokat használni: küldjétek a pénzt bélyegbe is, de legjobb, ha összeállnak többen és egyszerre rendelnek. Minden levelet így kell ezimezni:

Szirmay és Perényi Tobacco Co.,
P. O. BOX 1539 4551 SECOND AVE., PITTSBURG, PA.
Adres: A. Perényi, 422 E. 14th St., New York, N. Y.

NÉMETH DEZSŐ

OKLEVELES AMERIKAI MAGYAR ÜGYVÉD.

Peres és perenkívüli ügyek. Közjegyzői okmányok. TÜZBIZTOSÍTÁS. — REAL ESTATE.

136 CHAPIN ST. (a Jefferson street sarkán)

SOUTH BEND, IND.

KNAUTH, NACHOD ÉS KÜHNE

PÉNZTALVÁNYOK, HITELEVELEK A VILÁG MINDEN RÉSZÉBE ÖRÖKSÉGEKET ÉS KÖVETELÉSEKET PONTOSAN BEHAJTANAK

15 WILLIAM STREET = = NEW YORK.

MAGYAR FONOGRÁF ÜZLET

280 BOWERY, NEW YORK City.

Nagy és dus raktára a legjobb és legújabb éneklő gépeknek.

A LEGKIVÁLÓBB ÉS LEGVÁLTOZATOSABB MAGYAR DALOKKAL.

— Egy gép ára 3 dollár 50 centtől feléle. — Magyar dalok darabja 35 cent. — MEGBIZHATÓ MAGYAR ÜZLET. — Magyar levelekre magyarul válaszolnak.

ENTERPRISE LIGHT CO., 280 BOWERY, — NEW YORK CITY.

Hazai Dolgok.

Márczius tizenöt.

BUDAPEST. A Budapesti Egyesült Asztaltársaságok központja a márczius 15-iki ünnepségek előkészítésére...

Öngyilkos miniszteri titkár. BUDAPEST. Farnady Elemér dr. belügyminiszteri segédtitkár a Keme-

BUDAPEST. Laczó László vas-esztergályos elment a Rády-utca 8. sz. alatti levő borbélyüzletbe...

BUDAPEST. Rémos gyilkosság történt tavaly Kakucs pestmegyei községben. A falu bált rendezett, amelyen Nagy János és Fanyik János...

ABAUSZÁNTÓ. Tóth János közművesmester a város egyik kőbányájában követ fejtett.

ARAD. Az aradi kir. törvényszék mint esküdttörvényszék minap tárgyalta Schiess Antal szocialista munkásbűnügyét...

BELED. Sopronmegye. Id. Döbrentey Gábor 48-iki honvédtizedes minap hunyta le az örök álomra szemeit...

A kihallgatás előtt arra is kérte a fogalmazót, ne írja be a jegyzőkönyvbe, hogy a lakatos mesterséget tanulta...

A rendőr a balkezével fogta a betörőt, a jobb kezével pedig kinyitotta a zsebkönyvet. Ezt az alkalmat ragadta meg...

rült, mert a betörő nem tudott a lábára esni és még mielőtt tovább rohánhatott volna, a rendőrség emberei lefoglalták...

BUDAPEST. A falujában nem volt szebb leány Geréb Mariskánál. Törte is magát utána az egész falu legénysége...

JÁNOSHÁZA. Vasmege. Falcer Bernát és fia rövidúru nagykereskedése éjjel belétről eddig ismeretlen módon kigyuladt...

KASSA. Csapó Sámuel lakatossegéd röpíratot adott ki és abban a katolikus papságot rágalmakkal illette...

MAGYARODVA. Nagy izgatottságot keltett Zbáresa Elek volt községi főbíróinak és még néhány embernek le-tartóztatása...

MÁRAMAROSSZIGET. Az aknaszlatinai bányamező újabb veszedelmekkel fenyeget. Az egész környéken megingott a föld...

ABAUJSZÁNTÓ. Tóth János közművesmester a város egyik kőbányájában követ fejtett. Mialatt a bánya me-lyében...

ARAD. Az aradi kir. törvényszék mint esküdttörvényszék minap tárgyalta Schiess Antal szocialista munkásbűn-ügyét...

BELED. Sopronmegye. Id. Döbrentey Gábor 48-iki honvédtizedes minap hunyta le az örök álomra szemeit...

A kihallgatás előtt arra is kérte a fogalmazót, ne írja be a jegyzőkönyvbe, hogy a lakatos mesterséget tanulta...

A rendőr a balkezével fogta a betörőt, a jobb kezével pedig kinyitotta a zsebkönyvet. Ezt az alkalmat ragadta meg...

ilyenkor a régi, megviselt honvéd-egyenruháját szokta felvenni és érdeklődéssel hallgatta a nagy időkről szóló megemlékezéseket...

BUDAPEST. A falujában nem volt szebb leány Geréb Mariskánál. Törte is magát utána az egész falu legénysége...

JÁNOSHÁZA. Vasmege. Falcer Bernát és fia rövidúru nagykereskedése éjjel belétről eddig ismeretlen módon kigyuladt...

KASSA. Csapó Sámuel lakatossegéd röpíratot adott ki és abban a katolikus papságot rágalmakkal illette...

MAGYARODVA. Nagy izgatottságot keltett Zbáresa Elek volt községi főbíróinak és még néhány embernek le-tartóztatása...

MÁRAMAROSSZIGET. Az aknaszlatinai bányamező újabb veszedelmekkel fenyeget. Az egész környéken megingott a föld...

ABAUJSZÁNTÓ. Tóth János közművesmester a város egyik kőbányájában követ fejtett. Mialatt a bánya me-lyében...

ARAD. Az aradi kir. törvényszék mint esküdttörvényszék minap tárgyalta Schiess Antal szocialista munkásbűn-ügyét...

BELED. Sopronmegye. Id. Döbrentey Gábor 48-iki honvédtizedes minap hunyta le az örök álomra szemeit...

A kihallgatás előtt arra is kérte a fogalmazót, ne írja be a jegyzőkönyvbe, hogy a lakatos mesterséget tanulta...

A rendőr a balkezével fogta a betörőt, a jobb kezével pedig kinyitotta a zsebkönyvet. Ezt az alkalmat ragadta meg...

MAGYAR AMERIKAI BANK ALLAMI BANK Elnök: W. H. BRYAN, volt állami bankvizsgáló. 32 BROADWAY - - NEW YORK

Schwabach Magyar Bankháza 1431-1st Ave., New York, A 74-1K UTCZA KÖZELÉBEN. AZ ÖSSZES HAJÓTÁRSULATOK MEGHATALMAZOTT KÉPVISELŐJE.

United States Health and Accident Insurance Co. I. B. PITCHER, President. BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG BETEGSÉG, BALESET ÉS HALÁLESET

JACOB KLEIN MAGYAR BANKHÁZ, HAJÓJEGY- ÉS KÖZJEGYZŐI IRODA. A PENNSYLVANIA VASÚTTÁRSULAT EGYESÜLŐ MAGYAR FŐÜGYNÖKSÉGE

The Hungarian American Savings & Trust Co., Duquesne, Pa. ALAPTŐKE ÉS FÖLŐSLEG \$175.000.00.

A POUGHKEEPSIE I. M. TÁRSALGÓ ÉS BETEGSEGÉLYZŐ FÉRFI ÉS NŐI EGYLET 1908. márczius 14-én Az egyleti gyűlésteremben [233 Main st.] szabadságharc emlékére

HUNFALVY HUGÓ Hítes ügyvéd és jogtanácsos, — közjegyzői hivatal. — Iroda a főpostával szemben. 231 BROADWAY New York City.

LITTLE BOULEVARD — Elsőrangú magyar konyha. — 56 MÄSDIK AVENUE, NEW YORK a 3. és 4. utcák között. PROPPER H. tulajdonos. — Ebéd, vagy vacsora 25 cent. —

telefonvezeték s megsértette a villamos-vezetékét is, aminek folytán a városban az összes villanyvilágítás mintegy pár másodpercig kialudt. Tizenkét óra körül éjjel, a tiszai pályaudvartól többen jöttek be a városba jelenteni, hogy ott nagy szerencsétlenség történt. A hírválónak bizonyult. A pályaudvaron felállított 4-es elágazási vasozlop a pályatesten hevert, rajta össze-vissza esavartva a vezetékek. Az elágazási vasozlop három karján 220 részint telefon, részint sürgöny-vezeték fut össze. Az egész nap tartó havazás folytán a vezetékekre óriási súly nehezedett, amit az egyik kar meg nem bírt s leszakadt. A leszakadás alkalmával a másik két karon levő vezetékeket keresztbehúzta s ezen nagy teher alatt a vasozlop derekban kettőtört és óriási robajjal a földre zuhant. A szerencsétlenség alkalmával, amely éjjel fél 12 órakor történt, a helyszínen senki sem tartózkodott, de a nagy zajra a pályaudvaron levő összes alkalmazottak, valamint az utasok odasiettek, akik a pályatestet teljesen elborítva találták sodrony-vezetékkel. Különösen a Kassa felé menő vonat sínparjain fektült nagy tömegben a vezeték, melynek azon részét, amely még nem volt elszakítva, kénytelenek voltak kettévágni, mert különben lehetetlen lett volna a Kassa és Szerencs felé menő vonatokat indítani. Így is két órai késéssel indult el a Budapestről Lavocna felé menő vonat.

Hazafias ifjak és szociálisták.

MOSON. Az itteni iparos-és kereskedő-ifjak szervező gyűlésre sereglettek össze, hogy önképző kört alakítsanak. A szervező-ülésre a nemzetközi szociálisták nagy tömegben vonultak fel az állami iskolába és ott a szervezést vezető Göndör Ferenc igazgatót megtámadták. A hazafias ifjak, félyén a verekedéstől, eltávoztak és csak 15-en tartottak végig igazgatójuk mellett. Nagy-nehezen sikerült a támadókat az iskola-épület elhagyására bírni.

Egy család vérengzése.

NAGYBECSKEREK. A város mellett fekvő Kunán községben Farkas Mihály parasztagda összevezett anyósával, Szakács Mariával és dühében őt baltával leütötte. Erre berohant Farkas apósa és látván, hogy felesége életlenül fekszik a földön, szintén baltát ragadott s oly csapást mért vejére, hogy ez is életlenül roskadt össze.

Elített végrehajtó.

NAGYKANIZSA. A kir. törvényszék büntető tanácsa a napokban Kisfaludy Tivadar volt keszthelyi bírósági végrehajtó sikkasztási bűnügyében tartott tárgyalást. A kir. törvényszék bírónak mondotta ki a végrehajtót a sikkasztás bűntettében, azonban méltányolva a fenforogó enyhítő körülményeket, az esetet vétségé fokozta le és a vádlottat egyhávi fogházbüntetésre ítélte.

A nagy hadgyakorlatok.

SOPRON. A hadügyi vezetőség köréből érkező hírek szerint az ideai nagy hadgyakorlatok Sopronmegyében fognak lefolyni, s csak kis részben fognak Vasmege területére áttérjedni. A király hadiszállásul Esterházy Miklós herceg kismartoni várkastélyát szemelték ki, amelyet erre a célra újja fognak alakítani. Az augusztus végén kezdődő hadgyakorlatokkal kapcsolatban nagy feladat fog hárulni a győrsopron-ebenfúrti vsautársaságra, valamint a most épülőfélben levő közseg-soproni vasutára is.

Haydn zeneköltő hamvai.

SOPRON. Ismeretes, hogy Bécs város tanácsa nevében dr. Luuger polgármester azzal a kérelemmel fordult Esterházy Miklós herceghez, hogy engedné meg Haydn József zeneköltő hamvait, melyek a felső-kismartoni hegyen nyugszanak, Bécsbe átvitetni. A kérelem dolgában most döntött a herceg és Haydn hamvainak kiadatását megtagadta.

Letartóztatott vezérigazgató.

SZABADKA. Az itteni rendőrség letartóztatta Füreidi Jákót, a bácskai hitelbank r. t. vezérigazgatóját. A bank néhány évvel ezelőtt alakult szövetkezetből, míg Füreidi, ki szegényen került Szabadkára, rövidesen vagyonra tett szert. A bank az idén kimondta a felszámolást, mely alkalommal konstalták, hogy a részvénytöke teljesen elveszett. A bank ügyésze Füreidi igazgatót hűtlen kezelés és okirathamisításért jelentette fel. A vizsgálat érdekében a részleteket egyelőre titokban tartják.

Véres harc: álarzósokkal.

UJPEST. A Vörösmarty-utczán véres utcai háború volt a minap. Kará-

csonyi Zsigmond vasesztergályos szövtátsba keveredett két álarzós emberrel, akik a bálból mentek hazafelé. A dulakodásban az egyik álarzós tört rántott, a másik egy hatalmas bieskát vett elő és úgy összeszurkálták az esztergályost, hogy reggel élet-halál között találták meg az utcán. A szerencsétlen embert beszállították a Gróf Károlyi-kórházba, ahol a halállal küzd. Az álarzós merénylők kiletét eddig nem sikerült megállapítani.

Öngyilkosság.

ZALAEGERSZEG. Udvardy Imre, Zalamegyének ujonnan megválasztott szolgabírája agyonlötte magát. Udvardy rendkívül szorgalmas és tehetséges ember volt. Sokat tanult, ami idegeit megrongálta. Végzetes elhatározásához e baj valószínűleg sokban hozzájárult. Az öngyilkosság híre nagy megdöbbenést keltett, és a fiatal ember atyja, Udvardy Vince tanár és családja iránt őszinte, mély részvét nyilvánult városzerte.

A HALÁS UTÓKOR.

Nyomorban a Bem-család.

Éppen e mai ünnepi számunkban méltó módon foglalkozunk Bem József tábornokkal, aki dicsőséggel harcolta végig a magyar szabadságharcot s akit Petöfi Sándor örökített meg halhatatlan dalokban.

Annál nagyobb megdöbbenéssel olvastuk a hazulról beérkezett következő hírt:

Az éveken át vallott politikai elvek sutbadobása idején, amikor erény az elvek feladása és bün az igazság mellett való kardoskodás, nem kelthet különösebb szenzációt, ha a kegyetlenségnek és törvényteleneknek egy igen érdekes esetéről adunk hírt. A magyar szabadságharc hős tábornokának, a lengyel származású, de szívvel-érvel nemzetiünkkel érző Bem József tábornok családjáról van szó, melyet magyar földön magyar emberek lelkiismeretlenül kiforgattak vagyonukból és koldusbotra juttattak.

Bem László, a tábornok unokaöccse, 1895-ben megvette 84.000 koronáért a sárosmegyei Mesztiszko nevű birtokot és családjával Galicziából ideköltözött. Röviddel letelepedése után nagy elemi csapások sújtották gazdaságát és ekkor azt tervezte, hogy birtokát parcellázní fogja. A földművesek azonban nem akarták a bankterheket magukra vállalni s így a parcellázástól elesett s minden jövedelmi forrása kiapadtán, nem tudta betartani a Magyar Jelzőlog Hitelbankkal szemben a birtokvétel alkalmával kölcsönkapott összeg törlesztését, mire az intézet kitézte ellene az árverést. Hogy az árverést megakadályozza, Ardó Alfréd nevű bérlő közbenjárására tízezer korona kölcsönt vett fel dr. Kakusz Béla eperjesi ügyvédtől, akik a németül csak keveset értő Bemmel aláírtattak egy németnyelvű szerződést, melynek alapján ezután, Bemék állítása szerint, rövid időn belül teljesen kiforgatták őket birtokukból. Hosszas pörösködés következett, Eötvös Károly vitte Bemék ügyét, Kossuth Ferenc ajánlása folytán foglalkozott az ügyvel Plósz Sándor akkori igazságügyminiszter is, de a vége mégis az lett a dolagnak, hogy koldusszegényen kénytelenek voltak elhagyni az országot és visszatérni Galicziába, ahol a tábornok unokaöccse a legnagyobb nyomor és nélkülözések között várja, amíg pöreiben döntés történik. Közben dr. Bakonyi Samu feljelentést tett az eperjesi ügyvédi kamaránál Kakusz ügyvéd ellen, de habár az eperjesi ügyvédi kamara Kakusz működésében szabálytalanságot látott, érdemleges határozatot még sem hozott és eddig Kakusz ellen tervezett kártérítési per folyamatban nem tehető.

Az ügyet ifju Bem László, a tábornok unokaöccsének fia panaszolta el egy budapesti lap szerkesztőjének.

— Itt állunk minden támogatás nélkül — panaszolta — kiforgatva mindenünköt. Atyám a magyar nemzet itélete elé terjeszti ügyét és bízik annak igazságérzésében és lengyel nemzetünk iránt érzett testvéri szeretetében. Kéri, hogy részesítsék erkölcsi támogatásban, ne tünjék, hogy annak a népek nevével, mely oly fényes betűkkel írta be dicsőségét a világtörténelem lapjaiba, hitvány clemek visszaéljenek. Emeljék fel szavukat érdekében, és suítsák vele megrontót. Álljanak mellé nehéz helyzetében, mint ahogy önök mellé állt egykoron dicső emlékü nagybátyám, Bem József.

Az ifjabb Bem lengyel nemesi családok ajánlólevelével jött Budapestre, hogy néhány tekintélyesebb politikus segítségével édesatyja pörének elintézését megsürgesse.

ÉHEZŐ HONATYÁK.

Sztrájk a magyar képviselőházban.

Februárius 27-éről írják hazulról: Ma délben tényleg kitért a rémes obstrukció a Házban. Nem a képviselők obstrukciója, nem, egy sokkal komolyabb és véresebb dolog: a büffé pinczérei léptek harezba és megtagadták a kiszolgálást. A szigorú és megrendítő képviselőházi szenzációnak az az oka, hogy a három büffé pinczérei, számszerint nyolcezan, már régen nem kapták meg a fizetésüket és ma megunták a várást, meglegelték a biztatásokat és kimondták a sztrájkot épp ebéd előtt, amikor a képviselőház éhesei már asztalhoz ültek.

A büffé bérlője, Kelló vendéglős először kérélni próbálta a pinczereket, de azok nem engedtek a negyvennyolezból, ha csak pénzt nem látnak, [akár a politikában] — mire Kelló elsiettet Leszkay háznagyhoz, hogy fizesse ki a pinczerek hátralékos bérét, de a háznagy nem segítette ki a vendéglőt a zavarból. S a büffében ma nem volt ebéd.

A pinczerek kénytelenek voltak ehhez az eljáráshoz folyamodni, a bizalmi emberük, Weisz Béla utján többször megsürgették hátralékos bérüket, memorandumot is adtak már át a vendéglősnek, de nem juthattak a pénzükhöz. A pinczereket Kelló fizeti, de neki is nagyon rosszul megy, a büffének alig van bevétel, szombaton is 4, mond: négy korona volt a Házb. vendéglőjének forgalma. A képviselők, újságírók nem igen értekeznek ott, azt mondják, rossz a közsz.

A Házb. elnökségének pedig rendbe kellene hozni az értekez. Végre is a képviselők nem lakhatnak jól azokból a békákából, amelyeket az ülések alatt le kellett nyelniük...

ÉHTIFUSZ.

A tönkrewesőváltó magyar főváros.

Két hét előtt kábelsürgöny alapján hírt adtunk arról, hogy Magyarország fővárosában — éhínség dühöng.

A most beérkezett hazai lapok csak azt bizonyítják, hogy a kábelsürgöny nem hazudott. A lapokban a következőket olvassuk:

Budapestben hetek óta éhtifusz-járvány dühöng. Sokáig nem lehetett megállapítani, hogy tulajdonképpen miféle nyavalyáról van szó, de a bonczolások során kiderült, hogy az új veszedelem egyike a legesunyább és legkomolyabb járványoknak, neve éhtifusz, küteges hagymáz. A járvány valószínűleg Galicziából érkezett Budapestre, itt azonban a meuhelyeken, szükséglakásokban gyönyörűen kifejődött. Eddig hivatalosan huszonegy éhtifuzos megbetegezésről tudnak, közülök az utolsó héten öt elhalalozás történt. Meghalt négy töt napzásom, csupa földhözragadt, nyomorgó, piszkos-beszennyben élő ember, akiket a váci-uti barakkokból szállítottak a Szent László-kórházba. Azonkívül egy közrendőr, Varsa Pál is belehalt az éhtifuszba, kötelességteljesítés közben érte utól a pusztító nyavalya, mely meg is ölte.

MOLITORISZ JÓZSEF
az Empire Operaház tulajdonosa,
52-54 SECOND ST., PASSAIC, N. J.

Kitünő magyar konyha.
Pontos kiszolgálás.
Nagy táncterem. — Billiárd-asztal.
— Tiszta szobák kaphatók. —
A PASSAICAI MAGYAROK
TALÁLKOZÓHELYE

Krivanek Antal
21 PRINCE ST., NEWARK, N. J.

Magyar szalons.
Kitünő magyar konyha.
Nagy kütünő és billiárd-asztal a vendégek számára.
— NAGY GYÜLÉSTEREM. —
A newarkiak egyedüli találkozóhelye.

**MINDEN MÁS VONALNÁL OLCSÓBB UTAZÁS
EURÓPÁBA
New York - Rotterdam**
az „oros-amerikai vonalak“ gyors hajóin.
KÉNYELMES ELHELYEZÉS! KÜLÖN SZOBÁKBAN!
KITÜNŐ ELLÁTÁS! FIGYELMES KISZOLGÁLÁS!
UTAZÁSI IDŐTARTAM 7—12 NAP!
MÁSODOSZTÁLY \$45. -- HARMADOSZTÁLY \$26.
KÖZVETLEN ÖSSZEKÖTTETÉSEK
ANTWERPEN, BREMEN és HAMBURGBA.
LÁNG JÓZSEF
a „NEMZETKÖZI UTAZÁSI IRODA ÉS PÉNZVÁLTÓ TÁRSASÁG“
igazgatója.
496 SECOND AVENUE, NEW YORK, N. Y.
Cor., 78th Street.
Magyar bankküzlet — Leggyorsabb pénzküldés.
Irjanak menetrendért. — Irjanak prospektusért.

SOK ARANY ÉS EZÜST ÉREMMEL KITÜNTETVE.
Külföldességek: 48-as Likör hazafias Ital, Gőgygyocsnac, Barackocnagac, Barackocsnac, Barackocsnac, Port-Artur Keserő Gyomorerősítő Likör, Alföldi Teaurum, Alföldi Fehérkeresztes Sósorszesz.
A „RADIAL ELIXIR“-T
kizárólag az ELSŐ ALFÖLDI COGNACGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KECSKEMÉTEEN gyártja.
Használati utasítás az eddig páratlanul álló és a maga nemében korszakalkotó kecskeméti „Radial Elixir“ gyomorerősítő likörhöz, mely csakis a legjobb gyógyfűvek párlatából, meleg uton készült.
Múltán a legtöbb betegség a gyomor nem rendes emésztése által keletkezik, igen fontos a gyomor rendes állapotban való tartása, vagyis az emésztéshez szükséges gyomorsavaknak kellő mennyiségben való fejlődését kell előmozdítani, ezt teszi a „Radial Elixir“ és ezáltal megőrjíta azt, ki naponta reggel és este 1—1 pohárával iszik, hogy soha, sem gyomorgörcsöt, hascsikarást, székrekedést, gyomorjymást nem fog érezni.
A „Radial Elixir“ 1 év óta van forgalomban és máris a legkedveltebb keserűk egyike, mert nemcsak gyógyhatású, hanem mint étvágygerjesztő, emésztést gyorsító és gyomorjymát gyógyító külföldességek párlatánál áll és ilyen összetételű likörből más gyár nem állít elő.
A „Radial Elixir“ üvegformája is egyike a legsikerültebbeknek és csakis akkor valódi, ha az üvegre magára Első Alföldi Cognacgyár Részvénytársaság Kecskeméten „Radial Elixir“ van beégetve és eredeti kupakkal, valamint következő nyakszalaggal van lezárva: „Radial Elixir“, gyógyfűvek és növények gőzlepárlása utján készült. Egészségi szempontból különösen ajánlható.
Kérem szives próbarendelését és vagyok
Hazafias tisztelettel
VIDDER EMIL,
44 AVENUE C, NEW YORK.

HAJÓJEGYET
VÁSÁROLNI-PÉNZT KÜLDENI
LEGBITOSABB ÉS LEGTANÁCSOSABB
KISS EMIL
BANKÁRNÁL
NEW YORK 174 SECOND AVE.
TIZ ÉVE FENNALL IRJON
ARJLYGÉKERT

THE RONAY CO.,
1310 FIFTH AVENUE,
PITTSBURG, PA.
ajánlja honfitársai szives támogatásába pompásan berendezett üzletét, amelyben importált árúk a legjobb minőségben, kitünő olvasmányok, remek kiállítású és minden vallásfelekezettűk számára lrt. imádságos könyvek, íródszerek, írószközök, jófajta hazai dohány és szivarok, arany és ezüst ékszerök, valódi tajték és selmezi pipák, száraz, szegedi paprika, lipői turó, tiszajlakai hajuszpedró, stb., a legjutányosabb árban kaphatók.

HA ELADNI
akarja Magyarországon fekvő vagyonát,
HA VÁSÁROLNI
akar földet Magyarországon, forduljon ezen címre:
John Majoros
402 So. Washington Ave., Scranton, Pa.

THE STAR BOOK BINDING CO.,
Alsóvárosi üzlet: 153 East 4 street
NEW YORK.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát.
— JUTÁNYOS ÁRAK. —

RIZSAK JÁNOS
passaicai pénzküldő budapesti irodája
IV., Sütő-utca 6. szám alatt van.
Irodavezető: RIZSAK MIHÁLY.

Zeisler Zsigmond
Államilag engedélyezett pénzküldő
20.000 dollár biztosíték
Állami postahivatal. Közjegyző.
LEGOLCSÓBB HAJÓJEGYEK.
711 S. Broad St., TRENTON, N.J.

KLEIN ISIDOR
MAGYAR BANKHÁZA
101 HAWKINS AVENUE, RANKIN, Pa.
Legbiztosabban küld el kamatoztat pénzt.
Legjobb hajókra ad el jegyeket. Pereket, szerződéseket, konzuli hiteljesítéseket, katonajegyeket biztosan elintézi.

RIZSAK JÁNOS, KÖZJEGYZŐ
MAGYAR PÉNZKÜLDŐ ÉS VÁLTÓINTÉZETE
127—2-ik UTCZA, PASSAIC, N. J.
PÉNZT a legpontosabban és lehetőleg leggyorsabban küld az ó-házába. Az összes hajótársulatok meghatalmazott képviselője.
Mindennemű közjegyzői okiratok saakszerthen kiállíthatnak és konzulatusilag hiteljesíthetnek. Jogi, katonai és telekönyvi ügyekben pontosan járók el.
Reám bízott ügyekben pontosan és lelkiismeretesen járók el.
Az utasokat személyesen elkísérem a hajóhoz.
Utbaigazítást, felvilágosítást és tanácsot ingyen adok.
FIÓKÜZLETEK:
PHILLIPSBURG, N. J.
WHARTON, N. J.
SOUTH BETHLEHEM, PA.

Huszonnégy estendő óta, 1884-ben volt utoljára éhínség Budapesten. A dühöngő betegség egy hónapra keresztül szedte áldozatait a hatóság, a főváros szinte teljesen állt szemben a szörnyű veszedelemmel. A jelenlegi veszedelem első áldozata, Barkó Jankó nevű tót napszámos, február huszadikán halt meg a Szent János-kórházban. A kórház főorvosa, dr. Gerlóczy Zsigmond boncolta a hullát és hosszas kísérletezés és kutatás után megállapította, hogy kiütéses tifusszal áll szemben. Az esetről azonnal jelentést tett a tisztí főorvosnak és mire Magyaróvits Mladen megjelent a kórházban, hogy revideálja a dolgot, már négy éhínséges beteget talál a kórházban. Két asszonyt, egy tót napszámost és megbetegedett az egyik kórházi apáca is, Patrícia nővér, aki önfeláldozó ápolás közben kapta meg a veszedelmes kórt.

Az öt beteg közül kettőt az alföldi utcazi menhelyből, harmat pedig a köztemető-úti barakkból szállították a kórházba. A tisztí orvos azonnal razziaírt rendelt el, több orrossal és eljárási feladással. Azonnal sürgős intézkedésekkel mindenfelé elrendelte a tisztogatást, fertőtlenítést, nagy takarítást. Megfíltotta, hogy a menhelyekre újabb ápolókat vegyenek fel, sőt egy részét a lakóknak elküldötte, mert túlszűfoltak voltak a szobák és a helyiségek. Azt is megállapította a tisztí főorvos, hogy az éhínséget egy galicziai munkás hozta Budapestre. A galicziai egy napig tartózkodott Budapesten, az alföldi-utcazi menhelyen és azóta továbbutazott, valószínűleg Bécs felé.

A Szent László-kórházban Gerlóczy főorvos akad rá a kiütéses éhínsézes jelenségre. A kezelőorvosok napokig nem tudták, hogy tulajdonképpen miről is van szó. Miféle megbetegedéssel állnak szemben. Mint egyszerű kiütést kezelték a bajt, a többi betegek között ápolták az éhínsézeseket. Így történhetett meg, hogy egy ápoló és Patrícia apáca is megkapta a járványt és öt nappal azután, hogy az első beteg beszállították a kórházba, a betegek száma huszonegyszázra szaporodott fel. Ezeknek a betegeknek nagyrésze, ott a kórházban lett járványos beteg. Nemcsak a Szent László-kórházban, a Dólg-kórházban is fordult elő éhínsézes megbetegedés. Kemes Róza, a Király-utca 13. számú ház vizelezésmesterjének, február tizenkilencedikén lényegtelen bajjal került a Dólg-kórházba. Ott hírtelen megkapta a veszedelmes betegséget.

A veszedelmes betegség híre nagy ijedséget keltett a főváros lakossága közt.

A LAKBÉRZSORA.

A Madách-utczában márczius 1-én, vasárnap éjjel nem feküdték le az emberek. A 17. számú ház lakói gondoskodtak róla, hogy még éjszaka is eszébe jusson a kiúszorított partjoknak az ő nagy nyomorúságuk. Tepsik, fedik verődtek össze a szorgos gazdaszónyok kezében, a gyerekek boldogan élvezték az orlítás szabadságát, a házmester pukkadózott, a ház tulajdonosát, stájeri Ullmann Jenőt szidták, mint — egy pesti háziurat, az utca pedig összefutott, hogy az éjjeli macskazéhen gyönyörködjék.

Vasárnap este nyolc órakor kezdődött a tüntetés. A Madách-utca 17. számú ház lakói már napok előtt összehúzóztak, hogy meg fogják torolni az általános stájerelést. Egy pillanatra elesdesült a ház, aztán kiálltak a lakók a folyosóra, ahol a legintimebb edények szerelmes esattanással ültek.

A hangverseny teljes négy óráig tartott. Mindenki örült, főleg a fiatalok, akik zavartalanul húzódtak vissza belső termekbe, csak a házmester dühöngött. Az utca népe riadó felkésedéssel vett részt a tüntetésben.

— Ahezug stájeri Ullmann! — harogták.

— Le az uzorásokkal!

A rendőrk csak éjfélkor érkeztek meg és tapintatos öklözéssel szüntették be az első házér-konzertet.

BURGER & SCHÖNBRUN

56 Second street, Passaic, N. J.

Egyedüli magyar férfi ruházlet. Legelősből csakis itt vásárolhatni. Jöjjön el és győződjék meg róla minden magyar.

OLVASÓINKHOZ.

Tisztelettel értesítjük olvasóinkat, hogy a New Jersey állambeli PASSAICON a Monroe utca 10. száma alatt új irodát nyitottunk, melynek vezetését Rimaszcsy Szegedy Gyula ur vette át, aki egész New Jersey államban, valamint Pennsylvania keleti részében képviseli a „Bevándorlót”. Szegedy urat olvasóink támogatásába és pártfogásába ajánljuk.

A Bevándorló kiadóhivatala.

MOLNÁR KÁROLY

Cleveland, O. 2747 E. 79. st. alatti legmodernebbi berendezett szalonját ajánlja honfitársai partijába. Pompás, puha párnás falak, tiszta magyic borok, kitűnő szavark, biliárd, kuglizó, stb. Állanak a közönség rendelkezésére.

J. D. MOSKOWITZ

Dayton, Ohio. Saját házában. West sídel útlet: 1444 Dakota street. North sídel útlet: a Kossuth-telepen. A MAGYARSÁG KIPROBÁLT BARÁTJA. Közjegyző. Az összes hajóvonalak kinevezett ügyőke. Hajójegyeket elad eredeti áron. Pénz küld a világ minden részébe gyorsan, pontosan és olcsón. Kiállít és hitelesít amerikai és ő-hazai okmányokat.

DAYTON, OHIO.

New York, Hazleton, Wilkesbarre

NÉMETH JÁNOS

v. cs. és kir. konzuli ügyőve

Hajójegyek, pénzküldés és közjegyzői ügyek a legmegbízhatóbb és legpontosabb bankúzet.

Levélczim: NÉMETH JÁNOS 457 Washington St., New York, N.Y.

HA BAJBA JUTOTT, FORDULJON NAAR MANFRED

békebíróncz,

15 E. STATE STREET, TRENTON, N. J., aki tanácssal, segítséggel látja el.

MAGYAR, NEM. T. TÓT, LÉNYVEL stb. TOLMACS MINDIG KÉZNEL.

A NAP

A magyar utazás szentkezése. Magyarországi legújabb és legkedvezőbb naplaja. Felelős szerkesztője: Braun Sándor. Politikai főszerkesztője: Brody Sándor, Lengyel Zoltán és dr. Kalmár Antal.

A NAP a 19-as számú legújabb katonája a 67-es politika legkedvezőbb lapja.

A NAP nemcsak a legkötönyebb lap, de a LEGOLCSÓBB IS.

Előfizetés Amerika területére egész évre \$5.— Félévre \$3.— Negyedére \$2.—

Mutatószámokat készítségel küld.

A NAP kiadóhivatala: Budapest, VIII. ker., Rókk Szilárd-ú. 9. sz.

ANGOL TANÍTÁS LEVÉLLEL.

Levéllel tanítunk angolul Amerika minden részébe. Tanítói havonta \$2.

Angol-magyar iskola, fordítási iroda. MANDEL B. ERNŐ, egyet. hallgató New York, N. Y., 61 Ave. A.

„HUNYADI HALL”

404 East, 64 Street, New York, Ave. A. és 1. Ave. közt.

— Előrendü magyar bor és sörcsarnok. —

MÓZER JÓZSEF, tulajdonos.

Az utponti magyarság legkedvezőbb mulatója. — Minden szombat este nagy zenés és hangverseny.

RANKINI I. MAGYAR MŰKEDVELŐ ES ONKÉPZŐKÖR.

— Alakult 1907. január hó 8-án. — Gyűléseit tartja minden hó első vasárnapján a Schwartz-féle Hallban.

Elnök: Horváth János; alelnök: Bukorow Dusán; jegyző: Somovitz Sámuel; pénztárnok: Bukorow Dusán; pénzügyi titkár: Csapota Pál; vigálmí biztosság: Csotey Juliska k. a., Boddás Sámuel, Nagy Bertalan, Fias Istók, Fenyős András; könyvtárnok: Kardos István.

MÓZER JÓZSEF

„KISFALUDY” KÁVEHÁZA és ÉTTERME 53. utca sarkán. 964 I. Avenue, New York. Friss, jó magyarság ételek és italok minden időben kaphatók. — Két finom biliárdasztal. — A felsővárosi magyarok legjobb szórakozási helye.

PITTSBURGI IRODÁNK

megbízottjai: Erpf Arthur pittsburgi magyar gyógyszerész ur, Hódinka Jenő ur és Lengyel Sándor ur, akik előfizetések felvételére és nyugtázására fel vannak hatalmazva. Ajánljuk a fent nevezett urakat honfitársaink figyelmébe

MEGBIZHATÓ KÖZJEGYZŐRE

ha van szükség, úgy menjén bizalommal PARTOS PATIKÁ-JABA, 160 2-ik Ave., 10-ik utca szögletén, ahol PARTOS gyógyszerész, ki egyszersmind KÖZJEGYZŐ áll rendelkezésükre azoknak, kik kielőruakat akarnak kihozattni, meghatalmazás, utlevél, eskü, válóper, vagy bármily hivatalos irat kiállításánál.

— EGYEDÜLI VALÓDI —

Magyar Patika.

DEUTSCH TESTVÉREK

BANKHÁZA

319 East Houston st., New York. Torvényes képviselői a legújabb hajóvonalak: Hamburg, Bréma, Rotterdam, Antwerpen vagy Fiumén át: Cunard vonalon. Pénzküldemények továbbítására az ó-hazába a legmegbízhatóbb eszköz. KÖZJEGYZŐI HIVATAL. Magyar kölcsönkönyvtár, tüzbiztosított, csomagok kihozatala és házszállítás. Levélczim: DEUTSCH BROS., 319 East Houston st., New York.

EZ A SZÉP ÓRA \$3.75.

Mielőtt órát venne, vágja ki ezt a hirdést és küldje be a maga nevével és pontos címével az alábbi címre. Mi megvizsgálás végett expressz utján utánéveszhetünk önnek 3 dollár 75 centért gyönyörű órát és láncot. Duple vándor tok, kővel kirakott órájú. A helyes járás, egy kerekedőnk. Hosszú láncok, melyekbe való láncz férfiak számára. Az óra és láncz meger 35 dollár. Ha az Expressnek 3 dollár és 75 centet fizet, az óra és a láncz az öné. Minden órárt husz évre jótállunk. Írja meg, hogy férfi vagy női órára van szüksége. Cím: M. C. FARBER, Dep. 79, 225 Dearborn str. Chicago, Ill.

KUN TAMÁS

PENZKÜLDŐ ES HAJÓJEGY ÜZLETE

a saját házában

ÓVADÉK

New Jersey állammal \$20.000 a hajótársulatoknál \$5.000

New Jersey állami közjegyző.

Mindenféle okmányokat hitelesít és a konzulatus által hitelesít. — Az utasokat szorgalmasan elkíséri a hajóra.

Levélczim: LOCK BOX 97 — WHARTON, N. J.

KÉPVISELŐINK.

A „Bevándorlót” a következő urak képviselik a következő helyeken olykép, hogy előfizetés díjakat felvehetnek és nevükben nyugtázhatják:

MAKRAY JENŐ ur.....South River, N. J.

VERES JÁNOS ur.....Trenton, N. J.

JUHÁSZ ISTVÁN ur.....Poughkeepsie, N. Y.

TORHÁN JÁNOS ur.....Yonkers, N. Y.

GETSY JÁNOS ur.....Torrington, Conn.

HIZSNYAY JÁNOS ur.....Danbury, Conn.

STENTZEL RICHARD ur.....Philadelphia, Pa.

POTMESIL ISTVÁN ur.....South Bethlehem, Pa.

SAMU GYÖRGY ur.....South Sharon, Pa.

TINERIAN VICTOR ur.....Youngstown, O.

BICZÓ FERENCZ ur.....South Bend, Ind.

SOUTH BETHLEHEM

„A Bevándorló” egyes számának ára 3 cent.

A UNITED FURNITURE STORES CO.

522—524 East 3-ik utcazi üzletében kapható.

KAIL G. ÁRPÁD

BANK ES HAJÓJEGYÜZLETE

— Alapított 1890-ben. —

Közjegyzői iroda úgy hazai, mint amerikai ügyek elintézésére. Pénzküldés az ó-hazába hetenkint kétszer, a legpontosabban és legelősből.

UNIONTOWN, PA. W. MAIN STREET.

18 éve fennálló banküzet

PEARL JÓZSEF, bankháza

FÜZLET: 319 East 3rd Street. FÜZLET: 801 E. 3rd St., Oak cor. SOUTH BETHLEHEM, PA.

Az összes hajóvonalak törvényes képviselője. Pénzküldeményeket a világon minden részébe legelősből és legbiztosabban küld. Bármily peres ügyet, úgy ó-hazai, mint itteni dolgozat elintéz. Közjegyzői okiratokat törvényesen hitelesít. Utbajazításokat ingyen ad.

THE CITY BANK CO.

BIZTOS. ERŐS, MEGBIZHATÓ.

Takarékbetétek után 4 százaléket — fizet. —

10 AVENUE ES PEARL ST. sarkán. SOUTH LORAIN, Ohio.

MONOPOL KÁVEHÁZ

RUDNER ES ROTH, tulajdonosok

NEW YORK, 145 MÁSODIK AVENUE, a kilencedik utca sarkán

— Kötöny ételek és italok —

A MAGYAROKNAK KEDVENCZ TALÁLKOZÁSI HELYE

— Szombat és vasárnap este előrangú cigányzene —

\$25,000.00 ALLAMI BIZTOSITEK.

Joseph Major Myers

pénztárnok irodái

Füzetlet: PHILLIPSBURG, N. J. FÜZLETLET: ALPHA, N. J.

Az összes hajóvonalak törvényes képviselője. Pénzküldés az ó-hazába, a legbiztosabban és legelősből szállított. Mindenféle hazai peres ügyeket, valamint konzuli hitelesítéseket végez. Egyedüli közjegyző Phillipsburg és környékén. Honfitársaim minden ügyben ingyenes felvilágosítást kapnak.

Burdoszagad. Figyelni!

Aki tisztességes módon tisztességes melék keresetet akar, az írjon nekem

Épik, Box 1539, Pittsburg, Pa. Válaszbélyeg tessenék küldeni.

MAGYAR JOGVÉDŐ EGYESÜLET

(HUNGARIAN PROTECTIVE SOCIETY)

Pittsburg, Pa.

— Alapított 1905-ben. —

Igazgatósági gyűléseket tartja minden hónapban saját helyiségében: 433 Fourth Ave., Pittsburg, Pa.

Elnök: Óhegyi János, t. elnök Király E. József, alelnök Henyeli Béla, pénztárnok Barna György, b. s. osztály pénztárnoka Horváth János, lev. titkár Pethe Károly, p. u. titkár Szabó Miklós, főjegyzők J. A. Metz és W. Clyde Grubbs, magyar ügyész és közjegyző Dobó István, orvos dr. Albert L. Király, ellenőrök Kovács Rudolf, Pogány Ferencz. Igazgatók Pittsburgban Ostroulsky Mihály, Horváth János, Mesterházy Károly. Willockban Pogány Ferencz. Connelville és vidékén Kutsék Péter, Koleszár István. Tru-wesky és vidékén Kráncz Kálmán. Flemingpark és Pittoban Kuruc Vendel és Adorján Lajos. Bruceton és vidékén Ánya Gábor, McKeesRockaban Henyeli Béla és Szabó Miklós. McKeesportban Kánya Gusztáv. Taugerben Lengyel János. Ambridgeban Szabó János. Irwinben Bukovinszki János. Coraopolisban Máté János. Dunkirben Simon József. New Brightonban Göröcs Kálmán. Duquesneban Gocolya András és Kolozsi József. Coleyban (Castle Sharon) Báthory István. Leechburgban Soltész János, Riley ben Mitró János. Preston, Burdinben és vidékén Géci Imre és Melleg József. Pricedalen Krajnyák András. Coal Bluff-Shire Oakson Herspold István. Whitsetten Zolton Zsigmond. Coal-Center és vidékén Balogh János, Wickhavenben Gocolya István. Uniontown-Yorkon Kónay R. Mihály. W. Leisenringen Elek András. Uniontownban Matuly Zoltán. Lyndonan Dobó László.

I. BOSS

111 SECOND STREET, PASSAIC, N. J.

Mindenféle szavark és dohányok — importálója. —

KÜLÖNSEN JO A KOSSUTH ES GRÓF BATTYANYI DOHANY.

Megrendelések gygyban és kicsinyben vidékre is.

MAXIM MULÁTO

ELŐKÉLŐ MAGYAR KÁVEHÁZ

— párisi mintára. —

1393 MÁSODIK AVENUE

a 72. és 73. utcák között.

Tulajdonos:

BIRNBAUM L.

ESTENKINT ÉNEKES ELÓADÁSOK.

— Kötöny magyar ételek és jó italok. —

Pontos kiszolgálás.

BELÉPTI DIJ NINCSEN.

THE 'STATE BANK'

AZ ALLAM BANKJA

378 Grand Street, New York City.

Elnök Richard O. L., alelnök Kohn Arnold, másodalelnök Burckett L. Walter, pénztárnok Veroris A. L., alpenztárnok Kneisel János.

Tőke, felelég. nyeresemény, több, mint \$1,000,000

Betétek több, mint 16,000,000

Pénzküldeményeket elfogadnak a világon minden részébe.

HAJÓJEGYEK minden vonalra kaphatók.

THE CITY BANK CO.

BIZTOS. ERŐS, MEGBIZHATÓ.

Takarékbetétek után 4 százaléket — fizet. —

10 AVENUE ES PEARL ST. sarkán. SOUTH LORAIN, Ohio.

MEGBIZHATÓ BANKÁROK.

E rovat alatt oly bankcégeket nevezünk meg, amelyekhez honfitársaink bátran fordulhatnak pénzküldés vagy pénzbetétek czéljából.

NEW YORK ÁLLAM.

Knauth, Nachod és Kühne, 15 William street, New York.

Kies Emil, 194 Second Ave., New York. Tíz év óta fennáll.

Németh János, 457 Washington street, New York.

Deutsch Testvérek, 319 Houston st., New York Pénzküldés, hajójegyiroda és közjegyzői hivatal.

Nemzetközi Urazási Iroda és Pénzküldő Társaság, igazgató Láng József, 1496 Second Ave., New York City.

Magyar Amerikai Bank, állami bank 22 Broadway. Elnök: William H. Bryan, bizlet vezető: Hunwald Sándor.

Betéteket kamatoztatás czéljából elfogad. A magyar bankárok részére a pénzügyelést a legújatnyosabb árfolyam mellett eszközli. Schwabach magyar bankháza, 1431—1 Avenue, a 74-ik utca közelében.

Pénzküldéseket gyorsan és biztosan eszközöl. Hajójegyeket minden vonalra árusít. Közjegyzői okiratokat kiállít és hitelesítet.

PENNSYLVANIA ÁLLAM.

B. Hendlor, successor to A. Hendlor Son & C. Casandra.

Pénzküldemények Magyarországra és Európára bármely részébe olcsón, gyorsan és biztosan. Hajójegyek az összes vonalakon az ó-hazába sehol olcsóbban nem kaphatók.

First National Bank, Első Nemzeti Bank Minersville.

Alapítke \$500,000.00, tartalékalap és szét nem osztott nyeresemény \$75,000.00. Elnök Charles R. Kear, pénztárnok Harry F. Potter.

Roth József és Fiai, a Monongahela-völgyben legrégibb bankháza, saját épületében, 600 4-ik Ave. és Locust st. sarkán, McKeesport Pénzküldés az ó-hazába gyorsan, pontosan és legelősből árfolyam mellett. Hajójegyeladás az összes vonalakra a legelősből árfolyam mellett. Közjegyzői okiratokat szakértelemmel kiállítanak és a konzulatusi hitelesítést beszerzik. Czim: Jos. Roth and Sons.

Hungarian American Savings & Trust Co. Duquesne Magyar Amerikai Takarékos Hivatal, Duquesne.

Alapítke és fölösleg 175,000.00 dollár. Pennsylvania állam legelősből bankházának egyike s az egyedüli magyar államilag ellenőrzött magyar bank Amerikában. Igazgatói és részvényes magyarok. Fizet két százalékat csekkszámlára, 4 százalékat betét-számlára. Pénzküldés, hajójegyeladás és közjegyzői iroda Klein Jakab, magyar bank- és váltóüzlete, 134 Penn Avenue, Pittsburg.

Megbízható pénzküldés és hajójegyeladás. Kiállít közjegyzői okiratokat és elvállalja hazai ügyeknek elintézését.

Klein Arthur, Rankin, Pa.

Hajójegyek, pénzküldés, hazai ügyek elintézése.

Kail G. Árpád, Uniontown, Pa.

Amerikai és hazai ügyek elintézése. Közjegyzői hitelesítés. Pontos pénzküldés.

OHIO ÁLLAM.

Perczel Lajos, 532—534 Pearl street, Cleveland The Dollar Savings & Trust Co., Youngstown. Vagyoni: \$1,500,000. Pénzküldés gyorsan, olcsón és pontosan. Pénzbetétek után a világon legkamatot fizet. (Szélezetető: Burger & Lajos.

WISCONSIN ÁLLAM.

Merchants and Savings Bank, Kereskedelmi és takarékbank, Kenosha.

Wisconsin állam felügyelete alatt. H. B. Robinson elnök. Tőke \$25,000. Elad hajójegyeket minden vonalra. Pénzeket elküld a világon minden részébe. Takarékbetéteket elfogad.

NEW JERSEY ÁLLAM.

Rizsk János, 128 Second street, Passaic Wárady Lajos, 449 S. Broad St., Trenton, N. J. Pénzküldés és hajójegyiroda. Házak, telkek vétele és eladása.

WÁRADY LAJOS

Hazai peres és katonai ügyek pontos elintézése.

PENZKÜLDÉS AZ Ó-HAZÁBA.

Az összes hajóvonalak képviselője. HAZAK VÉTELE ES ELADASA. magyar közjegyző 449 S. Broad St., Trenton, N. J.

Charles R. Kear elnök Harry F. Potter pénztárnok

ELSO NEMZETI BANK

FIRST NATIONAL BANK

MINERSVILLE, PA.

Alapított 1864-ben. Schuykill-County legelősből nemzeti bankja.

Alapítke \$50,000.00

Tartalékalap és szét nem osztott nyeresemény 75,000.09

Elfogad pénzbetéteket s a pénz csekks alapján vagy szóbeli felkérésre azonnal visszafizeti.

Pénzküldéseket a világon bármely részébe bank- vagy póstantalvány útján eszközöl.

THE CITY BANK CO.

BIZTOS. ERŐS, MEGBIZHATÓ.

Takarékbetétek után 4 százaléket — fizet. —

10 AVENUE ES PEARL ST. sarkán. SOUTH LORAIN, Ohio.

PÉNZKÜLDŐ

KÖZJEGYZŐ

RIZSÁK JÁNOS

PÉNZT a legpontosabban és leggyorsabban továbbít
az ő-hazába.

KÖZJEGYZŐI okiratokat szakszerűen kiállít és
konzulátusilag hitelesített. Jogi, katonai
és telekkönyvi ügyekben pontosan és lelki-
ismeretesen eljár.

UTASOKAT személyesen elkísér a hajóra.

HAJÓJEGYEKET minden vonalra eredeti ára-
kon elad.

FIÓKIRODÁK:

**Franklin Furnace, N. J.
Wharton, N. J.
South Bethlehem, Pa.
Alpha, N. J.**

BUDAPESTI IRODA:

IV., SÜTŐ-utca 6. Irodavezető: RIZSÁK MIHÁLY

FŐIRODA: 127 MÁSODIK UTCA, PASSAIC, N. J.

GÁLÓCSI MŰSKOTÁLY, SZAMOSHÁTI, KAÁLI ÉS KAPA-DOHÁNY

A MAGYAR EMBER PIPÁS EMBER,

de itt Amerikában nem kapott eddig kedvére való dohányt, mert „MAGYAR DOHÁNY“ néven másfélét adtak neki.

SZIRMAY VILMOS honfitársunk három év óta dohánytermelő, még pedig CHESWICK mellett, az Allegheny River egyik szigetén levő nyolczvan akre-nyi saját gazdaságában, ahol nem termel egyebet, csak többféle

MAGYAR FAJDOHÁNYOKAT.

Ezeket a MAGYAR ember által termelt MAGYAR dohányokat MAGYAR emberek kínálják MAGYAR embereknek valódi, jó, teljesen érett, tisztán kezelt minőségben és OLCSÓBB áron, mint a mások által árult dohányok.

PIPÁBA VALÓ DOHÁNY ÖT ÉS TIZ CENTES CSOMAGBAN VEHETŐ.

CZIGARETTÁNAK VALÓ VÁGOTT DOHÁNY TIZ CENTES CSOMAGBAN VEHETŐ

Minden csomag egy értékes szelvényt tartalmaz, melyért ajándékot edünk. A cigaretta-dohányban hazai papír is van. Próbálják meg ezeket a dohányokat használni. A pénz bélyegben is küldhetik, de legjobb, ha többen összeállnak és egyszerre rendelnek.

MINDEN LEVELET IGY KELL CZIMEZNI:

ADALBERT PERÉNYI, 422 EAST 14th STREET, NEW YORK.

MEGRENDELHETŐ IGY IS:

SZIRMAY & PERÉNYI TOBACCO CO., Box 1539, PITTSBURG, PA.